

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU
dla obszaru działania
Lokalnej Grupy Działania KRAINA TRZECH RZEK
2009 – 2015

Kraina Trzech Rzek
Stowarzyszenie LGD

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

LIPIEC 2009

Niniejsza Lokalna Strategia Rozwoju
obejmująca obszar gmin: Murowana Goślina, Oborniki i Ryczywół
będzie wdrażana przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kraina Trzech Rzek
w ramach wdrażania Osi IV Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007 – 2013

OBORNIKI

RYCZYWÓŁ

MUROWANA GOŚLINA

Spis treści

Rozdział I. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR	4
I.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.....	4
I.2. Opis procesu budowania partnerstwa.....	4
I.3. Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania/zmiany składu LGD	5
I.4. Struktura Rady pełniącej rolę organu decyzyjnego LGD	9
I.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz Rady.....	9
I.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład Rady.....	13
I.7. Doświadczenie LGD i członków LGD w realizacji operacji	14
Rozdział II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności.....	15
II.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD	15
II.2. Uwarunkowania przestrzenne (mapa), geograficzne i przyrodnicze	15
II.3. Uwarunkowania historyczne	21
II.4. Uwarunkowania kulturowe	22
II.5. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze obszaru, w tym potencjał demograficzny i gospodarczy oraz poziom aktywności społecznej	24
II.6. Specyfika obszaru.....	29
Rozdział III. Analiza SWOT	31
Rozdział IV. Cele ogólne i szczegółowe Lokalnej Strategii Rozwoju oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych.....	34
IV.1. Cele ogólne i szczegółowe	34
IV.2. Przedsięwzięcie 1. „Wieś ze znakiem Q”	36
IV.3. Przedsięwzięcie 2 „Przedsiębiorczość w Krainie Trzech Rzek”	38
IV.4. Przedsięwzięcie 3 „Turystyka i rekreacja w Krainie Trzech Rzek”	41
Rozdział V. Określenie misji LGD Kraina Trzech Rzek.....	45
Rozdział VI. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR	46
Rozdział VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w LSR	48
Rozdział VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w LSR.....	50
Rozdział IX. Określenie warunków uzyskania pomocy ze środków na wdrażanie LSR, procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć Rady w sprawie wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju”, kryteriów na podstawie których jest oceniana zgodności operacji z LSR oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów	52
IX.1. Warunki uzyskania pomocy ze środków na wdrażanie LSR	52
IX.2. Procedura oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji przez LGD.	55
IX.3. Procedura odwołania od rozstrzygnięć Rady w sprawie wyboru operacji.....	58
IX.4. Kryteria oceny zgodności operacji z LSR	62
IX.5. Kryteria wyboru operacji	66
IX.6. Procedura zmiany kryteriów wyboru operacji	69
Rozdział X. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jego realizacji.....	70
Rozdział XI. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR	74
Rozdział XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR	76
Rozdział XIII. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej.....	78
Rozdział XIV. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR	80
Rozdział XV. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR.....	83
Rozdział XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich	85
Rozdział XVII. Informacja o załączonych do LSR załącznikach	86

Rozdział I. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR

I.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego

Nazwa LGD

Pełna nazwa Lokalnej Grupy Działania brzmi: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kraina Trzech Rzek.

Statut zezwala na używanie skróconej nazwy: LGD Kraina Trzech Rzek.

Siedziba Stowarzyszenia mieści się w Obornikach pod adresem:

- 64-600 Oborniki, ul. Marszałka J. Piłsudskiego 76

Status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kraina Trzech Rzek posiada osobowość prawną w formie stowarzyszenia, które zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 22 sierpnia 2008 roku pod numerem 0000311997. Skład Zarządu i Komisji Rewizyjnej został wpisany do KRS w dniu 14 listopada 2008 roku.

W skład Zarządu wchodzi:

- Waldemar Krankiewicz - prezes
- Irena Magdziarek - wiceprezes
- Magdalena Swoboda - wiceprezes

W skład Komisji Rewizyjnej wchodzi:

- Maria Koralewska - Przewodnicząca
- Paweł Bukowski
- Roman Białachowski.

I.2. Opis procesu budowania partnerstwa

Impulsem do utworzenia partnerstwa i powołania Lokalnej Grupy Działania Kraina Trzech Rzek był Pilotażowy Program Leader+. Wprawdzie żadna z gmin tworzących partnerstwo nie uczestniczyła w tym Programie, ale z uwagą obserwowano wdrażanie tego programu na sąsiednich terenach. Pozytywny wpływ podejścia Leader na mobilizację i aktywizację społeczności lokalnej zainspirował działaczy społecznych i samorządowych z gminy Oborniki do podjęcia pod koniec 2007 roku działań mających na celu wdrożenie podejścia Leader na swoim terenie.

Poszukując partnerów do utworzenia lokalnej grupy działania skierowano propozycje do sąsiednich gmin Ryczywół i Murowana Goślina, które jeszcze nie były zaangażowane w partnerstwa typu Leader. Obie gminy pozytywnie zareagowały na inicjatywę utworzenia partnerstwa, do czego zapewne przyczyniły się wcześniejsze doświadczenia współpracy związanej np. z organizacją dożynek powiatowych, prowadzeniem badań archeologicznych w Radzimiru oraz obchodami 750-lecia kasztelanii radzimskiej. Ustalono plan działania oraz utworzono zespół osób odpowiedzialnych za ich wykonanie. Koszty działań gminy zdecydowały się pokryć z własnych środków.

Na początku podjęto akcję informacyjną mającą upowszechnić wiedzę o podejściu Leader wśród mieszkańców gmin oraz zachęcić ich do aktywnego uczestniczenia w tworzeniu partnerstwa i przygotowaniu Lokalnej Strategii Rozwoju. W kwietniu

i maju 2008 r. przeprowadzono we wszystkich gminach otwarte spotkania, na których wyjaśniano ideę podejścia Leader, dotychczasowe doświadczenia realizacji tego podejścia w kraju i za granicą oraz zasady wdrażania podejścia Leader w nowym okresie programowania 2007-2013. W efekcie tych spotkań wielu lokalnych liderów, w tym również przedsiębiorców zadeklarowało chęć dołączenia do partnerstwa i udziału w jego tworzeniu. Powołano grupę roboczą, która przygotowała propozycję statutu LGD uwzględniającego wymogi ustawy Prawo o Stowarzyszeniach oraz wymogi ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W dniu 11 czerwca 2008 odbyło się spotkanie założycielskie LGD Kraina Trzech Rzek, w którym uczestniczyło 75 członków-założycieli reprezentujących trzy sektory: samorządy lokalne i inne podmioty publiczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze działające na terenie gmin tworzących obszar partnerstwa. Zebrani uchwalili statut oraz wybrali komitet założycielski, który przeprowadził procedurę rejestracji Stowarzyszenia. W efekcie opisanych działań w dniu 22 sierpnia 2008 roku Stowarzyszenie LGD Kraina Trzech Rzek zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego.

I.3. Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania/zmiany składu LGD

Wykaz członków partnerstwa na dzień 30 stycznia 2009 roku zawiera poniższa tabela.

Wykaz członków LGD Kraina Trzech Rzek

L.p.	Imię i nazwisko lub nazwa	Sektor	Rodzaj prowadzonej działalności	Funkcja w strukturze LGD
1.	Bartol Nina	społeczny	Doradca rolny WODR	-
2.	Bator Jarosław	społeczny	Pracownik Nadleśnictwa Oborniki	-
3.	Białachowski Roman	gospodarczy	ZHPD DEALER SANO R. BIAŁACHOWSKI	Wiceprzewodniczący Komisji Rewizyjnej
4.	Boczek Roman Władysław	społeczny	Radny Gminy Ryczywół	-
5.	Bogacz Michał	społeczny	Pracownik urzędu gminy	członek Rady
6.	Borucka Janina	społeczny	Sołectwo Maniewo	-
7.	Bukowski Paweł	społeczny	Gospodarstwo Rolne	Członek komisji rewizyjnej
8.	Busza-Stempniewicz Katarzyna	społeczny	NZOZ Laboratorium Analiz Medycznych	-
9.	Bzdrenga Mariola	społeczny	Agroturystyka ÓSEMKA	-
10.	Chromiak Grażyna	społeczny	Parafialny Zespół Caritas przy Parafii pw. Najwyższego Arcykapłana Jezusa Chrystusa w Murowanej Goślinie	-
11.	Desperak Piotr	społeczny	Przewodniczący Rady Miejskiej Oborniki	-
12.	Faron Lech	społeczny	kulturalna	-
13.	Gacek Jerzy	społeczny	Wójt Gminy Ryczywół	-
14.	Garstecka Hanna	społeczny	Komenda Hufca ZHP Oborniki	-

15.	Gliniany Zbigniew	społeczny	UKSTS OBORNIKI	-
16.	Godek Aleksandra	społeczny	Rada Sołecka Wojnowo	-
17.	Grabowski Wojciech	gospodarczy	„Auto-Kosmetyka” W. Grabowski	-
18.	Hałas Michał	społeczny	Sołtys Rakowni	członek Rady
19.	Ilski Andrzej	społeczny	Sołectwo Bąbliniec	-
20.	Jarmuż Marek	gospodarczy	Zakład Usługowo Handlowy „MARK – POL”	-
21.	Kasztelan Lilianna	gospodarczy	Zakład fryzjerski	-
22.	Kazuś Tomasz	społeczny	OSP Rakownia	-
23.	Kaźmierczak Krzysztof	gospodarczy	Zakład Stolarski. Usługi i Produkcja.	-
24.	Klimaszewska Iwona	społeczny	Towarzystwo Upowszechniania Internetu w Boduszewie	-
25.	Koplin Paweł	gospodarczy	Sklep spożywczo-przemysłowy	-
26.	Koralewska Maria	społeczny	Stowarzyszenie NASZA LIPA	Przewodnicząca Komisji Rewizyjnej
27.	Koralewski Wojciech	gospodarczy	P.H.U.DANWOJ Danuta Koralewska	-
28.	Krankiewicz Waldemar	gospodarczy	WEBWIZARDS	Prezes Zarządu
29.	Krotecki Marek	gospodarczy	MARK – DREW Marek Krotecki	-
30.	Kryś Mieczysław	gospodarczy	Zakład Ogólnobudowlany	-
31.	Kubiak Marcin	społeczny	Sołectwo Uścikówiec	-
32.	Kubiłowicz Bożena	społeczny	Sołectwo Pacholewo	-
33.	Kurowski Andrzej	społeczny	P. U.H. HANT H. Kurowska	-
34.	Łabiszak Alicja	gospodarczy	PHU ARA	członek Rady
35.	Łęcki Tomasz	społeczny	Burmistrz Murowana Goślina	-
36.	Łukaszuk Aleksandra	społeczny	Sołectwo Gołaszyn	-
37.	Macioszek Dariusz	społeczny	Parafia pw. Św. Tymoteusza w Białężynie	-
38.	Mackiewicz Krystyna	społeczny	Dom Radości-Świetlica przy Parafii pw. Najwyższego Arcykapłana Jezusa Chrystusa w Murowanej Goślinie	-
39.	Maćkowiak Jerzy	społeczny	Sołectwo Głębocko	-
40.	Magdziarek Irena	społeczny	Sołectwo Wargowo	Wiceprezes Zarządu
41.	Magdziarz Genowefa	społeczny	Sołectwo Żerniki	-
42.	Matelska-Busza Maria	społeczny	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminny Murowana Goślina	-
43.	Matelski Franciszek	społeczny	PZERil	-
44.	Michalski Piotr	społeczny	Sołectwo Białęgi	-
45.	Mikuła Janusz	społeczny	Stowarzyszenie Przyjaciół Rakowni	-
46.	Niewiński Jakub	społeczny	Komitet Partnerski Ziemi Goślińskiej	-
47.	Nogaj Marian	społeczny	Sołectwo Trojanowo	-

48.	Olszewska Renata	społeczny	Szkoła Podstawowa w Długiej Goślinie	-
49.	Otolińska Marzena	społeczny	Sołectwo Radom	członek Rady
50.	Pawlak Jarosław	społeczny	OSP Mściszewo	-
51.	Pawlak Tomasz	społeczny	Rada Sołecka Białężyn	-
52.	Piechowiak Krzysztof	gospodarczy	Firma Usługowo – Handlowa „PARTY SERVICE”	-
53.	Pomin Ewa	społeczny	Goślińskie Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych	-
54.	Prochowski Włodzimierz	społeczny	Sołectwo Kowanowo	-
55.	Rakowska Lucyna	społeczny	Sołectwo Dąbrówka Leśna	-
56.	Ruks Krystyna	społeczny	Sołectwo Nowołoskoniec	-
57.	Rydzewska Anna	społeczny	Burmistrz Obornik	członek Rady
58.	Rydzewski Paweł	gospodarczy	Agencja Reklamowa STUDIO MANIX	-
59.	Serwin Leszek	gospodarczy	Zakład Handlowo – Usługowy „MUR – STYL”	-
60.	Sielski Krzysztof	społeczny	Centrum Formacji Świętorodzinnej MSF Bąblin	członek Rady
61.	Skrzypczak Piotr	gospodarczy	Piotr Skrzypczak - Doradztwo	członek Rady
62.	Strykowski Konrad	społeczny	Przedsiębiorstwo Usługowe	-
63.	Surma Grażyna	społeczny	TPD Oborniki	-
64.	Swoboda Magdalena	gospodarczy	F.P.H.U. M. Swoboda	Wiceprezes Zarządu
65.	Tomaszewski Krzysztof	społeczny	Zarząd Miejsko-gminny OSP	-
66.	Warguła Krzysztof	społeczny	Obornicka Orkiestra Dęta	-
67.	Wąsowicz Renata	gospodarczy	Sołectwo Słonawy	Przewodnicząca Rady
68.	Wiśniewska Lidia	społeczny	UKS TRÓJKA OBORNIKI	-
69.	Witek Tadeusz	społeczny	rolnik	-
70.	Wojcieszak Dariusz	społeczny	OSP Długa Goślina	Członek Rady
71.	Wojczak Iwona	społeczny	Sołectwo Uchorowo	-
72.	Wołyński Mikołaj	gospodarczy	Firma Wołyński	-
73.	Zawal Agnieszka	społeczny	Sołectwo Lipa	-
74.	Zbączyniak Henryk	społeczny	Sołectwo Gorzewo	-
75.	Gmina Ryczywół	publiczny	Zadania publiczne wykonywane przez samorząd gminy	członek Rady
76.	Gmina Murowana Goślina	publiczny	Zadania publiczne wykonywane przez samorząd gminy	członek Rady
77.	Gmina Oborniki	publiczny	Zadania publiczne wykonywane przez samorząd gminy	członek Rady
78.	Miejsko – Gminny ośrodek Kultury i Rekreacji w Murowanej Goślinie	publiczny	Działalność kulturalno-społeczna	-
79.	Tomaszewski Marek	społeczny	student	-
80.	Urbaniak Grażyna	społeczny	Członek Rady Miejskiej w Obornikach	-

81.	Hoffmann Piotr	społeczny	Softys Wymysłowa	-
82.	Kurzawa Mieczysław	społeczny	edukacyjno-społeczna	-
83.	Tylkowski Łukasz	społeczny	Ochrona dziedzictwa kulturowego	-
84.	Przybysz-Stemplewska Emilia	społeczny	Komitet Partnerski Ziemi Goślińskiej	-
85.	Pospychała Elżbieta	społeczny	sprzedawca	-
86.	Wasilewska Beata	społeczny	-	-
87.	Strykowska Anna	społeczny	rolnik	-
88.	Strykowski Marek	społeczny	rolnik	-
89.	Podorecka Jadwiga	społeczny	-	-
90.	Olejniczak Tomasz	społeczny	brukarz	-
91.	Ewert Monika	społeczny	Koło Gospodyń Wiejskich	-
92.	Mantaj Irena	społeczny	rolnik	-
93.	Bieda Elżbieta	społeczny	gospodyni domowa	-
94.	Wrzeszcz Anna	społeczny	rolnik	-
95.	Łech Katarzyna	społeczny	rolnik	-

Stowarzyszenie liczy obecnie 95 członków. Członkami LGD Kraina Trzech Rzek są przedstawiciele reprezentujący sektor publiczny (4 członków), społeczny (73 członków) i gospodarczy (18 członków).

Stowarzyszenie istnieje od niedawna i jest ciągle w fazie intensywnego rozwoju. Zarówno jego władze, jak też wszyscy członkowie podejmują wiele starań, by zachęcić kolejnych mieszkańców obszaru do włączenia się w działalność Stowarzyszenia. Informacje na ten temat pojawiają się w lokalnej prasie (np. Biuletynie Samorządowym Miasta i Gminy Murowana Goślina, Gazecie Powiatowej Ziemi Obornickiej), na tablicach ogłoszeń w urzędach gminy oraz na stronach internetowych gmin wchodzących w skład obszaru objętego strategią. Od stycznia 2009 stowarzyszenie również prowadzi własną stronę internetową pod adresem www.kraina3rzek.pl. Dobrą okazją do upowszechnienia wiedzy o partnerstwie i o programie Leader były imprezy masowe, gromadzące wielu mieszkańców, na przykład dożynki, zawody sportowe, jarmarki i targi wiejskie. Najbardziej skuteczni w pozyskiwaniu nowych członków są jednak członkowie-założyciele, którzy w bezpośrednich rozmowach ze znajomymi i sąsiadami wyjaśniają im cele i zasady działania Stowarzyszenia, a własnym przykładem zachęcają do zaangażowania się w jego działalność.

Proces rekrutacji nowych członków ma także aspekt formalny, wynikający z procedur związanych z uzyskaniem członkostwa. Zgodnie z postanowieniami statutu Stowarzyszenia osoba fizyczna lub osoba prawna ubiegająca się o status członka Stowarzyszenia musi złożyć pisemne oświadczenie woli o przystąpieniu do Lokalnej Grupy Działania jako członek zwyczajny. Złożone oświadczenie rozpatruje Zarząd, który decyduje o przyjęciu w poczet członków zwyczajnych Stowarzyszenia w drodze uchwały podjętej zwykłą większością głosów. W przypadku gdy Zarząd wydaje decyzję odmowną, zobowiązany jest pisemnie powiadomić kandydata o odmowie przyjęcia. Powiadomienie powinno zawierać przyczyny odmowy przyjęcia oraz wskazanie możliwości odwołania się od postanowienia Zarządu do Walnego Zebrania Członków. Od odmownej decyzji Zarządu zainteresowanemu przysługuje

prawo odwołania się do Walnego Zebrania, którego uchwała w tym przedmiocie jest ostateczna.

I.4. Struktura Rady pełniącej rolę organu decyzyjnego LGD

Zgodnie ze statutem Stowarzyszenia funkcję organu decyzyjnego w rozumieniu zapisów art. 62 ust.4 rozporządzenia nr 1698/2005 pełni Rada, składająca się z 12 osób. Wszyscy członkowie Rady tworzący jej aktualny skład, w tym Przewodniczący Rady, zostali wybrani na posiedzeniu Walnego Zebrania Członków w dniu 17 października 2008 roku. Aktualny skład Rady przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Skład Rady LGD Kraina Trzech Rzek

Lp.	Imię i nazwisko członka/osoby reprezentującej członka	Nazwa członka, którego przedstawicielem w Radzie jest dana osoba (w odniesieniu do osób których to dotyczy	Sektor którego przedstawicielem jest członek Rady	Gmina, którą reprezentuje członek/osoba reprezentująca członka Rady
1	Michał Bogacz	—	społeczny	Ryczywół
2	Marcin Buliński	Gmina Murowana Goślina	publiczny	Murowana Goślina
3	Janina Feldmann	Gmina Ryczywół	publiczny	Ryczywół
4	Michał Hałas	—	społeczny	Murowana Goślina
5	Alicja Łabiszak	—	gospodarczy	Ryczywół
6	Henryk Łukaszewski	Gmina Oborniki	publiczny	Oborniki
7	Marzena Otolińska	—	społeczny	Ryczywół
8	Anna Rydzewska	—	społeczny	Oborniki
9	Krzysztof Sielski	—	społeczny	Oborniki
10	Piotr Skrzypczak	—	gospodarczy	Murowana Goślina
11	Renata Wąsowicz	—	gospodarczy	Oborniki
12	Dariusz Wojcieszak	—	społeczny	Murowana Goślina

Funkcję Przewodniczącego Rady pełni pani Renata Wąsowicz.

Ze względu na miejsce zamieszkania członkowie Rady reprezentują wszystkie gminy wchodzące w skład LGD Kraina Trzech Rzek. Poszczególne gminy mają w Radzie po 4 reprezentantów.

Rada została utworzona z zachowaniem reguły wielosektorowości. Sektor publiczny ma w Radzie 3 reprezentantów, którzy stanowią 25% składu Rady. Sektor społeczny ma w Radzie 6 reprezentantów, którzy stanowią 50% składu Rady. Sektor gospodarczy ma w Radzie 3 reprezentantów, którzy stanowią 25% składu Rady.

I.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz Rady

Zasady powoływania członków Rady

Zgodnie ze statutem, Rada jest powoływana na okres wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Oznacza to, że o ile nie zajdą nadzwyczajne okoliczności, Rada w swoim obecnym składzie będzie funkcjonować do 2015 roku.

Główne zasady powoływania i dokonywania zmian w składzie Rady są określone w statucie Stowarzyszenia w następujący sposób:

- Rada składa się z 12 członków.
- Członków Rady, w tym Przewodniczącego Rady wybiera Walne Zebranie Członków spośród uczestników Walnego Zebrania Członków.
- Co najmniej połowę członków Rady stanowią przedstawiciele członków Lokalnej Grupy Działania będących partnerami gospodarczymi i społecznymi lub innymi odpowiednimi podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, organizacjami pozarządowymi, w tym organizacjami zajmującymi się zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska naturalnego oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet.
- Członek Rady nie może być członkiem Zarządu lub Komisji Rewizyjnej ani pozostawać z członkami Zarządu lub Komisji Rewizyjnej w stosunku bliskiego pokrewieństwa.

Szczegółowe zasady wyboru członków Rady zostały określone w „Regulaminie Walnego Zebrania Stowarzyszenia LGD „Kraina Trzech Rzek” uchwalonym przez Walne Zebranie Członków na posiedzeniu w dniu 17 października 2008 roku. Regulamin stanowi załącznik do wniosku o wybór LGD Kraina Trzech Rzek do realizacji LSR. Regulamin ten stanowi, że Walne Zebranie Członków najpierw dokonuje wyboru członków Rady, a następnie wyboru Przewodniczącego Rady. Najważniejsze postanowienia odnoszące się do wyboru członków Rady są następujące:

- kandydata na członka Rady może zgłosić grupa 5 członków Walnego Zebrania Członków,
- skład Rady musi spełniać następujące warunki:
 - 1) co najmniej połowę składu Rady stanowią przedstawiciele członków Stowarzyszenia będących partnerami gospodarczymi i społecznymi lub innymi odpowiednimi podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, organizacjami pozarządowymi, w tym organizacjami zajmującymi się zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska naturalnego oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet,
 - 2) żaden z członków Rady nie może być równocześnie członkiem Komisji Rewizyjnej ani członkiem Zarządu, ani pozostawać z członkami Zarządu lub Komisji Rewizyjnej w stosunku bliskiego pokrewieństwa.
 - 3) żaden z członków Rady nie może być zatrudniony w biurze LGD,
 - 4) w składzie Rady muszą być przedstawiciele wszystkich gmin będących członkami LGD,
 - 5) w składzie Rady muszą być co najmniej trzech przedstawiciele podmiotów sektora publicznego będących członkami LGD,
 - 6) w składzie Rady muszą być co najmniej trzech przedstawiciele podmiotów sektora społecznego będących członkami LGD,
 - 7) w składzie Rady muszą być co najmniej trzech przedstawiciele przedsiębiorców będących członkami LGD.

- wybór członków Rady odbywa się zwykłą większością głosów w głosowaniu jawnym, o ile nie został zgłoszony i przegłosowany wniosek w sprawie głosowania w sposób tajny.

Zasady odwoływania członków Rady

W „Regulaminie Walnego Zebrania Członków LGD Kraina Trzech Rzek” została określona procedura odwołania członka Rady. Zgodnie z tą procedurą, wniosek o odwołanie członka Rady może zgłosić na piśmie:

- co najmniej 10 członków Stowarzyszenia,
- co najmniej 1/3 statutowego składu Rady
- Zarząd,
- Komisja Rewizyjna.

Wniosek o odwołanie członka Rady jest rozpatrywany na najbliższym posiedzeniu Walnego Zebrania Członków lub przez Nadzwyczajne Walne Zebranie Członków zwołane w celu rozpatrzenia wniosku. Decyzja w sprawie odwołania członka Rady jest podejmowana w drodze uchwały podejmowanej bezwzględną większością głosów.

Regulamin wymienia następujące powody uzasadniające odwołanie członka Rady:

- a. ustania członkostwa w LGD Kraina Trzech Rzek,
- b. odwołania z funkcji przedstawiciela do LGD Kraina Trzech Rzek (dotyczy osób, którym podmiot będący członkiem LGD powierzył pełnienie takiej funkcji),
- c. objęcia funkcji w Zarządzie lub w Komisji Rewizyjnej LGD Kraina Trzech Rzek,
- d. zatrudnienia w biurze LGD,
- e. złożenia nieprawdziwego oświadczenia o bezstronności,
- f. stwierdzenia, że członek Rady pozostaje w stosunku pokrewieństwa pierwszego stopnia z członkiem Zarządu lub członkiem Komisji Rewizyjnej,
- g. niezłożenia zobowiązania do zachowania dyskrecji, o którym mówi §5 Regulaminu Rady, lub niedotrzymanie złożonego zobowiązania.
- h. uchylania się od uczestniczenia w pracach Rady,
- i. uzasadnionych zarzutów o nierzetelną, stronną ocenę wniosków.

Poza wyżej opisanymi przypadkami odwołania członka Rady, zgodnie z postanowieniami „Regulaminu Walnego Zebrania członków LGD Kraina Trzech Rzek” członkostwo w Radzie ustaje w razie śmierci członka lub złożenia pisemnej rezygnacji Prezesowi Zarządu. Walne Zebranie Członków na swoim najbliższym posiedzeniu potwierdza fakt ustania członkostwa podjęciem stosownej uchwały.

Procedura funkcjonowania Rady, w tym procedura wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie wystąpienia okoliczności, które mogą wywoływać wątpliwości co do jego bezstronności

Szczegółowe zasady funkcjonowania Rady, w tym procedury stosowane podczas posiedzeń oraz tryb oceny i wyboru operacji do finansowania zostały określone w „Regulaminie Rady Stowarzyszenia LGD Kraina Trzech Rzek”, stanowiącym Załącznik nr 2 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR. Regulamin Rady został uchwalony przez Walne Zebranie Członków na posiedzeniu w dniu 27 stycznia 2009 r.

Zgodnie z postanowieniami Regulaminu, posiedzenia Rady przygotowuje i zwołuje Zarząd, ustalając miejsce, termin i porządek posiedzenia z Przewodniczącym Rady. Członkowie Rady powinni być pisemnie zawiadomieni o miejscu, terminie i porządku

posiedzenia Rady najpóźniej 7 dni przed terminem posiedzenia. Wraz z zawiadomieniem o posiedzeniu Rady jej członkowie otrzymują informację dotyczącą możliwości zapoznania się z materiałami i dokumentami związanymi z porządkiem posiedzenia, w tym z wnioskami, które będą rozpatrywane podczas posiedzenia.

Posiedzenia Rady prowadzi Przewodniczący Rady, który czuwa nad sprawnym przebiegiem i przestrzeganiem porządku posiedzenia, otwiera i zamyka dyskusję, udziela głosu w dyskusji oraz zarządza głosowania i ogłasza ich wyniki.

Przed rozpatrywaniem każdego wniosku, na wezwanie Przewodniczącego, każdy członek Rady poprzez złożenie podpisu na stosownym formularzu składa pisemne oświadczenie o tym, że nie zachodzą okoliczności które mogłyby wywoływać wątpliwości co jego bezstronności podczas oceny wniosku, a w szczególności:

1. nie jest Wnioskodawcą rozpatrywanego wniosku i nie brał udziału w jego przygotowaniu,
2. nie pozostaje z Wnioskodawcą lub członkami władz Wnioskodawcy w związku małżeńskim ani w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej,
3. nie jest członkiem Wnioskodawcy, członkiem władz Wnioskodawcy ani przedstawicielem Wnioskodawcy w LGD Kraina Trzech Rzek,
4. nie pozostaje w stosunku pracy z Wnioskodawcą.

Członków Rady, którzy nie złożą oświadczenia o bezstronności, Przewodniczący wyłącza z udziału w rozpatrywaniu danego wniosku.

Szczegółowe procedury, stosowane podczas posiedzeń Rady, dotyczące oceny zgodności operacji z LSR oraz wyboru operacji do finansowania są opisane w rozdziale 9 niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju.

Przejrzystość, demokratyczność i jawność podejmowania decyzji przez Radę

Przejrzystość podejmowania decyzji gwarantują zawarte w Regulaminie Rady jasno określone przepisy dotyczące sposobu ich podejmowania. Decyzja w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR jest podejmowana w głosowaniu przeprowadzonym przy pomocy „Karty oceny zgodności operacji z LSR”. Pozytywny wynik tego głosowania wymaga bezwzględnej większości ważnie oddanych głosów. Aby uniknąć ewentualnych błędów i omyłek podczas głosowania, sposób głosowania i sposób ustalania wyniku głosowania jest podany w instrukcji znajdującej się na karcie do głosowania. Dodatkowo przed zarządzeniem głosowania Przewodniczący Rady wyjaśnia sposób głosowania oraz zasady ustalania wyników głosowania.

Decyzja w sprawie oceny operacji według kryteriów lokalnych jest podejmowana w głosowaniu przeprowadzonym przy pomocy „Karty oceny operacji według lokalnych kryteriów wyboru”. Przepis §24 Regulaminu Rady precyzyjnie określa sposób obliczania wyniku głosowania.

Na podstawie wyników głosowania w sprawie oceny operacji pod względem spełniania kryteriów wyboru Przewodniczący Rady sporządza listę ocenionych operacji, ustalając ich kolejność według liczby uzyskanych punktów w ramach tej oceny. W przypadku operacji mających równą liczbę punktów ich kolejność na liście ustala się przeprowadzając w tej sprawie głosowanie. Operacje umieszcza się na liście w kolejności odpowiadającej liczbie głosów uzyskanych w tym głosowaniu. Jak więc widać, także w tej sprawie Regulamin Rady zawiera precyzyjne i jednoznaczne zasady.

Demokratyczność podejmowania decyzji gwarantują następujące postanowienia Regulaminu Rady:

- członkowie Rady mają pełny dostęp do wszystkich dokumentów Stowarzyszenia, a także do wniosków o pomoc składanych za pośrednictwem Stowarzyszenia (§5 Regulaminu Rady),
- procedowanie Rady i podejmowanie przez nią decyzji odbywa się w trakcie posiedzeń, które muszą być prowadzone zgodnie z demokratycznymi standardami
- Posiedzenia Rady zapewniają współuczestnictwo wszystkich członków Rady w podejmowaniu decyzji,
- prawomocność posiedzeń i podejmowanych przez Radę decyzji (quorum) wymaga obecności co najmniej połowy wszystkich członków Rady;
- decyzje są podejmowane większością głosów, a prawidłowość głosowań nadzoruje komisja skrutacyjna;
- podczas rozpatrywania wniosków stosuje się procedurę wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie wystąpienia okoliczności, które mogą wywoływać wątpliwości co do jego bezstronności.

Jawność podejmowania decyzji gwarantują przepisy Regulaminu Rady, zawarte w §35 Regulaminu Rady, zgodnie z którymi protokoły i dokumentacja z posiedzeń Rady ma charakter jawny i jest udostępniana do wglądu osobom zainteresowanym. Ponadto jawność działania LGD i Rady zapewni podawanie do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD oraz w biuletymach wydawanych przez LGD sprawozdań z posiedzeń Rady i informacji o decyzjach Rady.

Ochrona interesu Wnioskodawców

Ponieważ członkowie Rady będą mieli prawo wglądu we wszystkie wnioski o pomoc składane za pośrednictwem Stowarzyszenia, w których mogą znaleźć się informacje wrażliwe, Regulamin Rady wymaga, aby każdy z nich złożył pisemne zobowiązanie do zachowania dyskrecji i dbania o to, aby poprzez ujawnienie informacji uzyskanych z racji pełnionej funkcji nie narazić na szkodę interesu Wnioskodawców.

I.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład Rady

Doświadczenie i kwalifikacje członków Rady zostały opisane w Załączniku nr 11 do wniosku o wybór LGD Kraina Trzech Rzek do realizacji LSR. Do tego Załącznika zostały także dołączone dokumenty poświadczające wymagane kwalifikacje członków Rady.

Jak wynika z informacji o członkach Rady zawartych w Załączniku 11, spośród 12 osób wchodzących w skład Rady

- 12 osób ukończyło szkolenia z zakresu podejścia Leader,
- 8 osób jest zameldowanych na obszarze objętym LSR przez okres dłuższy niż 3 lata,
- jedna osoba zna bardzo dobrze język francuski, a druga zna niemiecki i język angielski; osoby te mogą swobodnie porozumiewać się w wyuczonych językach w mowie i piśmie.

I.7. Doświadczenie LGD i członków LGD w realizacji operacji

Doświadczenie LGD Kraina Trzech Rzek i członków LGD w zakresie realizacji operacji są szczegółowo opisane w Załączniku nr 17 do wniosku o wybór LGD Kraina Trzech Rzek do realizacji LSR. Dokumenty potwierdzające doświadczenie opisane w Załączniku są do wglądu w siedzibie LGD Kraina Trzech Rzek.

Jak wynika z informacji przedstawionych w Załączniku 17, na doświadczenie LGD Kraina Trzech Rzek i członków LGD w zakresie realizacji projektów o zakresie podobnym do operacji, które mogą być realizowane w ramach osi 3 i 4 PROW składają się:

- sześć projektów dotyczących gospodarki wodno-ściekowej zrealizowanych przez gminy Oborniki (2 projekty), Ryczywół (3 projekty) i Murowaną Goślinę (1 projekt);
- jeden projekt dotyczący rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej zrealizowany przez gminę Oborniki.

Na doświadczenie LGD Kraina Trzech Rzek i członków LGD w zakresie realizacji innych projektów przeprowadzonych na obszarach wiejskich składają się:

- dwa projekty dotyczące remontu mieszkań socjalnych, zrealizowane przez gminę Oborniki,
- jeden projekt dotyczący budowy dróg zrealizowany przez gminę Murowana Goślina,
- jeden projekt polegający na remoncie szkoły podstawowej zrealizowany przez gminę Oborniki,
- jeden projekt dotyczący poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (modernizacja przejścia dla pieszych przy szkole) zrealizowany przez gminę Oborniki,
- jeden projekt dotyczący modernizacji obiektu zabytkowego i jego adaptacji na potrzeby biblioteki, zrealizowany przez gminę Murowana Goślina,
- trzy projekty polegające na poprawie warunków edukacji dzieci i młodzieży w szkołach wiejskich, realizowane przez gminę Ryczywół.

Rozdział II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

II.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD

W skład LGD Kraina Trzech Rzek wchodzi gminy wymienione w poniższej tabeli.

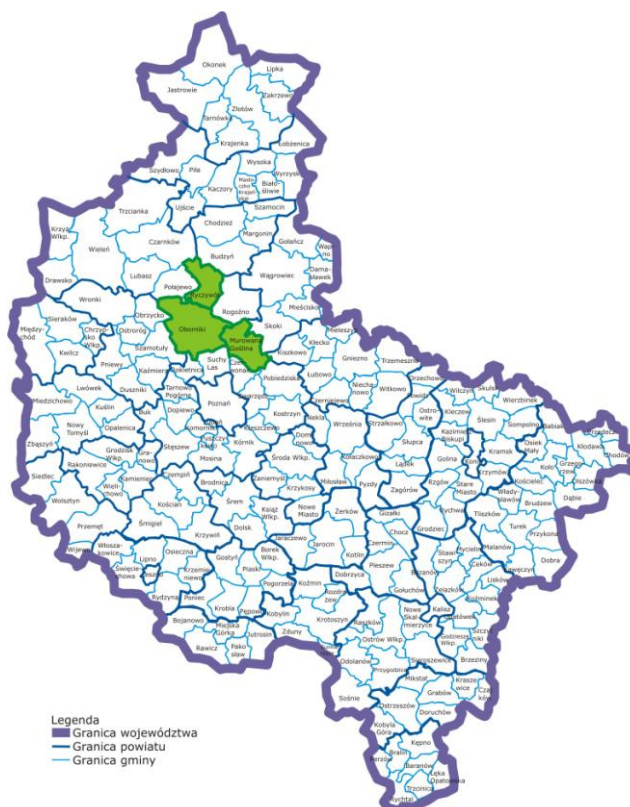
Nazwa gminy	Typ gminy	Identyfikator	Liczba mieszkańców zameldowanych na stałe w dniu 31 grudnia 2006	
			gminy	w tym miasto
Ryczywół	Wiejska	301 603 2	7 237	-
Oborniki	Miejsko-wiejska	301 601 3	31 747	17 896
Murowana Goślina	Miejsko-wiejska	302 111 3	15 808	10 144
RAZEM			54 792	28 040

Nazwy gmin i ich identyfikatory podane zgodnie z przepisami art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. nr 88, poz. 439 z późn. zm.)

II.2. Uwarunkowania przestrzenne (mapa), geograficzne i przyrodnicze

Położenie

Obszar objęty strategią jest położony w środkowej części Województwa Wielkopolskiego, blisko Poznania od jego północnej strony. Gminy Oborniki i Murowana Goślina dzieli od Poznania odległość 20-25 km. Gmina Ryczywół jest położona nieco dalej na północ, w odległości około 50 km od Poznania. Kształt i usytuowanie obszaru na tle Województwa Wielkopolskiego przedstawia poniższa mapa.

Łączna powierzchnia obszaru wynosi 667 km². Pod względem powierzchni największa jest gmina Oborniki, (340 km²), natomiast gminy Murowana Goślina i Ryczywół mają powierzchnię o połowę mniejszą (odpowiednio 172 km² i 155 km²). Przez obszar LGD przechodzi ważny szlak komunikacyjny (droga krajowa nr 11 i szlak kolejowy) prowadzący z Poznania w kierunku północnym do Piły i dalej Pomorze Środkowe do Koszalina i Kołobrzegu.

Uwarunkowania geograficzne

Ukształtowanie powierzchni

Geograficznie obszar objęty strategią należy do makroregionu Pradoliny Toruńsko-Ebrswaldzkiej. Leży on na styku pięciu mezoregionów. Pojezierze Gnieźnieńskie i Pojezierze Poznańskie oraz rozdzielający je mezoregion Poznański Przełom Warty obejmują południową i środkową część obszaru. Północna część obszaru leży na terenie mezoregionu Kotlina Gorzowska i mezoregionu Pojezierze Chodzieskie. Krajobraz obszaru jest wynikiem zlodowacenia środkowopolskiego. Dominują utwory geologiczne pochodzące z tego okresu: piaski zwałowe, piaski sandrowe, piaski rzeczne holoceny oraz piaski eoliczne i piaski eoliczne na wydmach. Ukształtowanie powierzchni to nizina wzbogacona różnymi formami polodowcowymi: pradolinami, dolinami rynnowymi, pojedynczymi pagórkami i ciągami wzniesień oraz rozległymi obszarami wydmowymi. Przeważająca część obszaru to wysoczyzna leżąca na wysokości 90-100 m n.p.m. Jest ona przecięta doliną Warty, szeroką na 3-4 km, przebiegającą w kierunku północno-zachodnim. Najniższy punkt obszaru położony jest w dolinie Warty w okolicy Stobnicy (38 m n.p.m.). Najwyższe wzniesienie znajduje się w okolicy rezerwatu Klasztorne Modrzewie (112 m n.p.m.), Ukształtowanie terenu nie stwarza problemów w zagospodarowywaniu obszaru, a rzeźba terenu sprzyja rozwojowi rolnictwa, osadnictwa oraz rekreacji.

Zasoby wodne

Obszar LGD leży w dorzeczu rzeki Warty i jej dopływów Wełny i Samicy, a także mniejszych cieków: Flinty, Kanału Kończak i Trojanki. Warta ma charakter typowy dla rzeki nizinnej. Znacznie mniejsza od niej Wełna w swoim dolnym biegu ma miejscami charakter potoku górskiego, dzięki czemu stanowi interesujący szlak dla kajakarzy.

Na obszarze objętym strategią leży dwanaście jezior pochodzenia polodowcowego (ta liczba nie uwzględnia małych jezior bez nazwy i oczek wodnych). Największe z nich to: Gackie, Łomno, Wojnowskie, Kamińskie, Sycyńskie. Poza ostatnim z wymienionych, wszystkie znajdują się po prawej stronie Warty. Stanowią one najbardziej na zachód wysuniętą część Pojezierza Gnieźnieńskiego. Stan czystości jezior jest zadowalający, dlatego przy wielu z nich powstały ośrodki rekreacyjne, obszary zabudowy letniskowej i kąpieliska.

Sieć hydrograficzną obszaru uzupełniają starorzecza znajdujące się w niektórych miejscach przy Warcie, a w okolicy Objezierza powstał sztuczny zbiornik wodny na rzece Samicy wykorzystywany na hodowlę ryb.

Klimat

Obszar pod względem klimatu zalicza się do strefy umiarkowanej ciepłej. Warunki klimatyczne w decydującym stopniu kształtuje powietrze polarno-morskie pochodzące z nad oceanu Atlantyckiego. Słabiej zaznaczają się wpływy powietrza kontynentalnego oraz zwrotnikowego. Na obszarze LGD na ogół występują wczesne

i ciepłe wiosny i lata, a zimy są łagodne, z nietrwałą pokrywą śnieżną. Średnia temperatura roczna wynosi około 8°C. Najcieplejszym miesiącem jest czerwiec ze średnią temperaturą powyżej 17°C, najchłodniejszym grudzień ze średnią temperaturą -0,5°C. Liczba dni upalnych, w których temperatura dochodzi do 32°C, a w niektórych latach sięga nawet do 35°C, wynosi ok. 20. Dominują wiatry zachodnie, które często przynoszą opady atmosferyczne. Latem są to deszcze i burze, a zimą opady śnieżne. Charakterystyczną i niekorzystną cechą tego obszaru są niewielkie opady, należące do najniższych w Polsce. Ich sumy roczne wahają się w przedziale od 550 – 650 mm. Najwyższe opady w ciągu roku odnotowywane są w miesiącach letnich, najniższe w miesiącach zimowych od stycznia do marca. Przyczyną niewielkich opadów jest układ klimatyczny zwany „cieniem opadowym”. W ostatnich latach coraz częściej pojawiają się długie okresy suszy wiosennej. Okres wegetacyjny trwa średnio około 215 dni. Jego początek przypada najczęściej na koniec marca lub początek kwietnia i trwa do początku listopada

Gleby

Na terenie objętym LSR gleby pod względem klas bonitacyjnych należą do przeciętnych, w związku z czym ich przydatność rolnicza nie jest zbyt duża. Na podłożach piaszczystych przeważają gleby rdzawe oraz gleby typu bielcowego, słabo urodzajne, z małą zawartością próchnicy, wrażliwe na erozję wietrzna i wodną powierzchniową. W większości stanowią one grunty klasy bonitacyjnej V i VI. W miejscach, gdzie podłożem macierzystym są różnego rodzaju gliny i piaski gliniaste, występują gleby brunatne i płowe, charakteryzujące się nieco większą żyznością. Tworzą one grunty orne klas III i IV. Lokalnie w obniżeniach terenu, w dolinach cieków wodnych, a także w pobliżu mniejszych i większych oczek wodnych i jezior spotyka się gleby pochodzenia organicznego należące do najwyższych klas bonitacyjnych. Większość tych gleb odznacza się wysoką kwasowością i wymaga wapnowania.

O niskiej jakości gleb najlepiej świadczą podane w tabeli dane dotyczące procentowego udziału gruntów ornych w poszczególnych klasach bonitacyjnych. Jak widać, na obszarze LGD nie ma gruntów klasy I i jedynie śladowe ilości gruntów klasy II. W części obszaru leżącej po prawej stronie Warty (gmina Murowana Goślina) gleby są wyraźnie słabsze niż na pozostałym obszarze.

Gleby LGD Kraina Trzech Rzek wg klas bonitacji

Klasa	% udziału w całej wielkości gruntów ornych			
	Oborniki	Ryczywół	Murowana Goślina	Obszar LGD
I	0	0	0	0
II	1	2	0	1
IIIa	19	17	4	15
IIIb	22	10	5	15
IVa	27	28	29	28
IVb	8	7	20	10
V	14	25	26	20
VI	8	10	15	10
VI RZ	1	1	1	1
Razem	100	100	100	100

Źródło: AGROCHEMICZNE BADANIA GLEB WIELKOPOLSKI W LATACH 2000-2004 (Biblioteka Monitoringu Środowiska Poznań 2005)

Ze względu na niską jakość przestrzeni rolniczej, w której podstawowe znaczenia ma jakość gleb, duża część obszaru LGD ma status ONW (obszaru o niekorzystnych warunkach gospodarowania). Do strefy nizinnej I została zakwalifikowana cała gmina Ryczywół oraz gmina Murowana Goślina (z wyłączeniem miasta), ponadto kilka obrębów gminy Oborniki zostało zakwalifikowanych do strefy nizinnej II.

Użytkowanie gruntów

Strukturę użytkowania gruntów na obszarze objętym strategią obrazują dane w poniższej tabeli.

Struktura użytkowania gruntów

Gmina	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
	Ogółem	W tym				
		Grunty orne	Sady	Łąki i pastwiska		
Oborniki	17 343	15351	206	1 786	13 200	3 473
Ryczywół	10 912	8 525	44	2 343	3 365	1 177
Murowana Goślina	7 621	6 341	150	1 130	7 910	1 677
Obszar LGD w ha	35 876	30 217	400	5 259	24 475	6 327
Obszar LGD w %	53,8%	45,3%	0,6%	7,9%	36,7%	9,5%

Dane GUS z 2005 roku

Największy wpływ na sposób użytkowania gruntów mają warunki klimatyczno-glebowe. Ze względu na niską jakość gleb duża część powierzchni obszaru pozostaje zalesiona (36,7%), co jest wysokim wskaźnikiem w porównaniu ze średnią dla Wielkopolski i Polski (średnia lesistość w województwie wielkopolskim wynosi 25,8%, a w Polsce 28,6%). Szczególnie duży udział lasów cechuje gminę Murowana Goślina (46%).

Grunty użytkowane rolniczo stanowią niecałe 54% powierzchni obszaru, co stanowi niski wskaźnik w porównaniu ze średnią dla województwa wielkopolskiego (63%), ale jest to wartość wyższa niż wynosi średnia dla Polski (51%).

Bogactwa naturalne

Bogactwa naturalne są ściśle związane z geologią obszaru. Prawie cały obszar LGD pokrywają osady piaszczysto – żwirowe. Na tej bazie powstało kilka żwirowni pozyskujących kruszywa naturalne i surowce ilaste dla potrzeb budownictwa, drogownictwa oraz na własne potrzeby mieszkańców.

W perspektywie duże znaczenie mogą mieć wody geotermalne, które występują na dużym obszarze Wielkopolski na głębokościach około 100 metrów i mają dość wysokie temperatury wypływu. Obszar LGD leży w całości w okręgu geotermalnym Szczecińsko-Łódzkim, o największym w Polsce potencjale energii geotermalnej wynoszącym średnio 246 000 ton paliwa umownego/km².

Uwarunkowania przyrodnicze

Tereny, na których położony jest obszar objęty strategią były do XV wieku pokryte szerokim pasem puszczy ciągnących się wzdłuż obu stron doliny Warty. Rozwój osadnictwa trwający prawie nieprzerwanie od XVI do XVIII w. zmienił jego charakter, jednak z powodu zbyt mało żyznych gleb i bardzo urozmaiconej rzeźby terenu na przełomie XIX i XX wieku zaczął się proces reforestacji, trwający do dziś. W efekcie elementem dominującym w krajobrazie obszaru są lasy. Od zachodu sięga tu Puszcza Nadnotecka – największy na Nizinie Wielkopolskiej kompleks leśny, zaczynający się ponad 100 kilometrów dalej pod Gorzowem i kończący

na tym obszarze mniej więcej na linii rzeki Wełny. Z kolei wschodnią część obszaru pokrywa Puszcza Zielonka – jeden z najciekawszych przyrodniczo kompleksów leśnych Wielkopolski, charakterem zbliżony do naturalnego. W efekcie lasy stanowią bardzo duży odsetek powierzchni obszaru, wynoszący 36,7%. Obszar ma dzięki temu wyjątkowe walory środowiskowe i krajobrazowe, stanowiące ważny atut jego rozwoju. W strukturze lasów dominują siedliska żyzne, typowe dla nizinnych lasów liściastych – las mieszany świeży i las świeży oraz bogatsze postacie borów – bór mieszany świeży i bór świeży. Bogactwem tego terenu jest także stosunkowo duży udział siedlisk wilgotnych i bagiennych rosnących wzdłuż cieków wodnych i na terenach podmokłych. Dominującym gatunkiem jest sosna występująca w zmieszaniu z dębem, olszą, brzozą oraz w mniejszej ilości z grabem, bukiem i jaworem.

Lasy urzekają malowniczością i różnorodnością gatunków drzew, bogatym podszyciem, ciekawym ukształtowaniem terenu oraz obfitością zwierzyny - między innymi występują tutaj daniela. Można w nich zbierać grzyby i jagody, a śródleśne jeziora oferują możliwość wędkowania. Na niezapomniane atrakcje mogą liczyć obserwatorzy zwierząt, gdyż lasy są ostoją i miejscem gniazdowania wielu gatunków zagrożonych wyginięciem ptaków, takich jak orzeł bielik, rybołów, kania ruda, kania czarna, bocian czarny i kraska.

Ze względu na duże wartości przyrodnicze, krajobrazowe i naukowo-dydaktyczne tego terenu znaczna jego część podlega różnym formom ochrony. W 1995 roku zarządzeniem Wojewody Poznańskiego został utworzony Park Krajobrazowy "Puszcza Zielonka" o powierzchni ok. 12.000 ha. W Puszczy Zielonce jak też w Puszczy Nadnoteckiej najcenniejsze przyrodniczo fragmenty zostały objęte ochroną rezerwatową. Są to:

- rezerwat florystyczny w miejscowości Dołęga nad Wartą, w pobliżu ujścia do niej rzeki Samicy w którym ochronie podlega pięć gatunków skrzypów, w tym rzadko spotykany skrzyp olbrzymi, dochodzący do 2 m wysokości;
- rezerwat „Słonawy” znajdujący się w ujściu rzeki Wełny; jest to jeden z dwóch rezerwatów ichtiologicznych w Polsce, utworzony w celu ochrony tarlisk ryb szlachetnych, głównie: łososia, pstrąga, lipienia, troci i certy. Niestety w ostatnim czasie flora i fauna tego rezerwatu uległa znacznemu zubożeniu ponieważ zniszczony jaz u ujścia rzeki spowodował znaczne obniżenie wód rzeki Wełny co uniemożliwia bytowanie tam wyżej wymienionych gatunków;
- rezerwat florystyczny „Jezioro Czarne”, obejmujący zarastające jezioro i przyległe torfowisko przejściowe położone w głębokiej rynnie polodowcowej oraz fragment lasu na wschodnim brzegu jeziora;
- rezerwat florystyczny „Jezioro Pławno” utworzony dla ochrony rzadkich gatunków roślinności wodnej i torfowiskowej, obejmujący jeziora Pławno i Głęboć, położone pomiędzy nimi torfowisko oraz otaczający drzewostan olszowy i brzożowy;
- rezerwat leśny „Buczyna” obejmujący 130-150 letni las bukowy z domieszką dębów, olszy, grabów, brzoź i sosen;
- rezerwat leśny „Klasztorne Modrzewie”, obejmujący najstarszy w Wielkopolsce, blisko 200-letni drzewostan modrzewiowo-sosnowy z domieszką dębów, buków, brzoź i sztucznie wprowadzonych daglezji;
- rezerwat leśny „Las Mieszany w Nadleśnictwie Łopuchówko”, chroniący blisko 200-letni drzewostan dębowo-sosnowy, z udziałem młodszych buków i grabów oraz bogatą roślinnością runa;

- rezerwat florystyczny „Żywiec Dziewięciolistny”, położony na zachodnim brzegu Jeziora Leśnego, obejmujący las grądowy oraz przybrzeżne łąki z reliktywnym stanowiskiem żywca dziewięciolistnego, charakterystycznego dla buczyn karpaccich oraz innymi rzadkimi roślinami: gajowcem żółtym, marzanką wonną, kokoryczką wielokwiatową;
- rezerwat florystyczny „Śnieżycowy Jar” utworzony dla ochrony jednego z nielicznych w Wielkopolsce stanowisk chronionej śnieżycy wiosennej rosnącej w runie zespołu grądu niskiego porastającego dno jaru.

Szczególnym miejscem są Torfowiska Chlebowo. Rezerwat ściśły, torfowiskowy, położony w środkowej części doliny Warty, we wschodniej części Kotliny Gorzowskiej. Występuje tutaj rzadka roślinność jak: rosiczka, żurawina, bagno zwyczajne, można spotkać także liczne egzemplarze żmij zygzakowatej, bobrów oraz żurawi. Rezerwat jest jedynym w Wielkopolsce przykładem wysokiego torfowiska i jednym z dwóch tego typu rezerwatów w Polsce. Rezerwat (powołany w 1959 r.) obejmuje niewielki fragment (4,42 ha) torfowiska "Chlebowo". Powstał on w celu zachowania ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych torfowiska wysokiego typu atlantyckiego o budowie kępkowo - dolinkowej z charakterystycznymi zespołami roślin bagiennych. Torfowisko to było uznawane za jedno z największych torfowisk wysokich i przejściowych w Wielkopolsce, obecnie w większej części jest osuszone i zamarte. Wokół rezerwatu wyznaczono strefę ochronną o szerokości 200m, oraz ze względu na eksploatację torfów w jego sąsiedztwie, strefę równowagi hydrologicznej o szerokości 100m, w obrębie której zabroniona jest eksploatacja torfów.

Bardzo interesującym miejscem z punktu widzenia przyrodniczego jest Stacja Doświadczalna w Stobnicy, która powstała w 1974 r. w celu hodowli, restytucji i reintrodukcji rzadkich i ginących gatunków zwierząt. Od wielu lat Stacja prowadzi hodowlę głąszca i cietrzewia – ptaków, które wyginęły całkowicie w Wielkopolsce w stanie dzikim. Stacja jest znana w kraju i za granicą głównie z hodowli wilków, które można bezpośrednio obserwować. Celem hodowli tych zagrożonych wyginięciem drapieżników jest propagowanie w społeczeństwie idei ich ochrony. Planuje się utworzenie w tym miejscu pierwszego w Polsce i całej środkowej Europie „Wilczego Parku”, w którym będzie możliwość oglądania i filmowania wilków w warunkach zbliżonych do naturalnych.

Aby umożliwić turystom lepsze poznanie walorów przyrodniczych obszaru, utworzono kilka ścieżek dydaktycznych, które służą edukacji przyrodniczo-leśnej. Są to:

- ścieżka „Ochrona przyrody a łowiectwo” w Dąbrówce Leśnej,
- ścieżka „Dolina Kończaka” w Stobnicy,
- ścieżka „Dolina Wełny” w Rożnowie,
- ścieżka „Dębowy Las” w Leśnictwie Daniele.

Na obszarze objętym strategią można również spotkać wiele pomników przyrody. W przeważającej większości są to pojedyncze drzewa lub grupy drzew. Atrakcją przyrodniczą jest także istniejący na tym terenie Leśny Zakład Doświadczalny Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, prowadzący powierzchnie doświadczalne ze 100-letnim rodowodem, a także arboretum z pokaźną kolekcją roślin.

II.3. Uwarunkowania historyczne

Najstarsze ślady bytności człowieka na obszarze objętym strategią pochodzą z końca okresu paleolitu. Świadczą o tym znaleziska archeologiczne, między innymi motyka z rogu renifera, datowana na ten właśnie okres (ok. 8000 lat p. Chr.). Na terenie tym są także liczne znaleziska z epok późniejszych - neolitu, brązu i wczesnej epoki żelaza.

W epoce wczesnego średniowiecza obszar odgrywał ważną rolę w ramach monarchii piastowskiej z racji swego położenia nad Wartą, która stanowiła drogę komunikacyjną. Znaczenie tego terenu ponosił fakt krzyżowania się dwóch ważnych dróg tranzytowych ówczesnej epoki. Jedna prowadziła z Poznania przez Rogoźno do Kołobrzegu i już w IX wieku była znana jako „szlak solny”. Druga prowadziła z Gniezna i Ostrowa Lednickiego na zachód w kierunku Ziemi Lubuskiej i Pomorza Zachodniego. Ważnym punktem tego szlaku, znajdującym się na obecnym obszarze LGD była przeprawa przez bród na Warcie, strzeżona przez załogę istniejącego przy brodzie grodu Radzim. Był on ważnym ośrodkiem administracyjnym ówczesnego państwa piastowskiego i elementem jego systemu obronnego.

W okresie Polski dzielnicowej (1138 – 1320) Wielkopolska uległa rozbiciu na dwie dzielnice – poznańską oraz gnieźnieńsko-kaliską. Obecny obszar LGD znajdował się wówczas w centrum dzielnicy poznańskiej. Bliskość szlaku handlowego sprzyjała rozwojowi osad istniejących na tym terenie, w tym Obornik leżących u zbiegu Wełny i Warty oraz Murowanej Gośliny. O szybkim rozwoju tych miejscowości świadczy wybudowanie w nich kościołów romańskich na przełomie XII i XIII wieku, a także otrzymanie praw lokacyjnych.

Przez wiek XV i XVI obszar rozwijał się nadal. Miasta rozbudowywały się, a w Obornikach postawiono zamek królewski, w którym często rezydował król Władysław Jagiełło. Właśnie w tym zamku w roku 1409 król przyjmował posłów krzyżackich.

W XVII wieku wojny szwedzkie i wojna północna spowodowały ogromne spustoszenia. Szwedzi doszczętnie zniszczyli wiele miejscowości, kościołów i budynków, w tym zamek królewski w Obornikach, który nie został już nigdy odbudowany. Po okresie wojen na mocno wyludniony obszar zaczęto sprowadzać rzemieślników, a także osadników holenderskich (tak zwanych Olendrów), specjalistów od osuszania i zagospodarowywania terenów podmokłych. Miejsca, w których osiedlali się Olenдры otrzymywały zazwyczaj nową nazwę, z których niektóre przetrwały do dziś, np. Złotoryjskie Olenдры, Trojanowskie Olenдры. Pozwolono też osiedlać się Żydom, a protestanci, którzy w Polsce cieszyli się dużą swobodą, uzyskali zgodę na budowę zborów i szkół.

W roku 1793, w wyniku II rozbioru Polski, obszar LGD znalazł się w granicach Królestwa Pruskiego, w utworzonym przez władze pruskie powiecie obornickim. Podczas wojen napoleońskich teren ten dzielił losy całej Wielkopolski. Od 1807 roku należał do Księstwa Warszawskiego, by po Kongresie Wiedeńskim w roku 1815 ponownie powrócić do Prus.

Druga połowa XIX wieku przyniosła szybki rozwój rzemiosła i handlu, powstały pierwsze zakłady przemysłowe (browary, gorzelnie, tartaki, młyny parowe, cegielnie). Na obszarze LGD zamieszkiwały zgodnie trzy narodowości - Polacy, Niemcy i Żydzi. Przykładem zgodnej współpracy było na przykład utworzenie wspólnej ochotniczej straży pożarnej w Murowanej Goślinie.

Po I Wojnie Światowej obszar LGD był areną walk kilku oddziałów powstańców wielkopolskich. Na początku 1919 roku w Obornikach była siedziba dowództwa

okręgu wojskowego. Od września 1939 roku do stycznia 1945 roku obszar był pod okupacją hitlerowską. Mimo niesprzyjających warunków (wysoki procent zamieszkałych na tym terenie Niemców) podejmowano różne formy tworzenia masowego ruchu oporu.

II.4. Uwarunkowania kulturowe

Spuścizną wielowiekowej historii obszaru jest bogate dziedzictwo kulturowe. Jego najbardziej widocznym elementem są zabytki. W ewidencji służb konserwatorskich (Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu) znajduje się 111 obiektów zabytkowych z obszaru LGD, które uzyskały decyzję o wpisie do krajowej ewidencji zabytków. Do najcenniejszych należą:

- średniowieczny układ przestrzenny starego miasta w Obornikach - do dziś zachowana jest wielkość rynku oraz turbinowy układ ulic wychodzących po dwie z każdego narożnika. Z dawnej parterowej zabudowy zachowało się kilka kamienic z połowy XIX w. i z początku XX w.
- Kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Obornikach - wzniesiony na przełomie XV i XVI w, w północno-zachodniej pierzei rynku. Przebudowany: po zniszczeniach w 1656r., po 1757r., oraz w latach 1815 – 1829 po pożarze miasta w 1814r. W późnobarokowym ołtarzu z połowy XVIII w. znajduje się obraz Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z XVIII/XIX w. Wewnątrz kościoła i zakrystii znajduje się m.in. płaskorzeźba wczesnobarokowa Matki Boskiej Różańcowej, krucyfiks z XVII w. oraz kielichy z XVII w.
- Kościół p.w. Św. Bartłomieja w Objezierzu – wybudowany na przełomie XII i XIII w., wielokrotnie rozbudowywany, posiada wiele elementów romańskich, późnogotyckich i późnobarokowych. Podbudowa nawy i wieży kościelnej wykonana jest z ciosów granitowych.
- Zespół pałacowo-parkowy w Objezierzu – wczesnoklasycystyczny pałac wybudowany w latach 1786-1788 według adoptowanego projektu Pałacu w Siernikach architekta królewskiego Jana Christiana Kamzetera. Wokół pałacu park krajobrazowy o powierzchni 8,5 ha z pomnikowymi drzewami i kopcem usypanym ku czci Kościuszki. Wieś Objezierze w końcu XVIII i w XIX w. stanowiła ośrodek polskiego życia kulturalnego i narodowego, upamiętniona przez Mickiewicza w „Panu Tadeuszu”. W Objezierzu gościli: Mickiewicz, Kraszewski, Niemcewicz, Odyniec, Syrokomla, Garczyński.
- Kościół p.w. Św. Katarzyny w Rożnowie – wybudowany w XVIII w. Wyposażenie wnętrza barokowe. Na cmentarzu przykościelnym znajduje się grób brata Adama Mickiewicza –Franciszka.
- Kościół p.w. Św. Michała Archanioła w Łukowie – wybudowany w roku 1780, w całości drewniany, kryty gontem, rokokowe wyposażenie wnętrza, obraz W. Graffa „Sztuka umierania”. W Łukowie znajduje się również wybudowany na początku XIX w. pałac, w którym na przełomie 1831/32 r. gościł Adam Mickiewicz.
- Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Jakuba w Murowanej Goślinie – wybudowany w 1605 roku, rozbudowywany w XVIII i XIX w., jednonawowy kościół usytuowany na rynku.
- Kościół rzymskokatolicki p.w. św. Ducha w Murowanej Goślinie - poewangelicka, zbudowana w latach 1784-1803 świątynia w stylu klasycystycznym.

- Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny w Długiej Goślinie - drewniany, z początku XVII wieku, dzwonnica drewniana z XVII/XVIII w.
- Kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Długiej Goślinie, drewniany, kryty gontami, z XVII w. oraz z wieżą z XVIII w.

Niematerialne dziedzictwo kulturowe w dużym stopniu zostało zatracone w wyniku przemian cywilizacyjno-kulturowych. Starsi mieszkańcy pamiętają jeszcze dawną gwarę wielkopolską i wygląd strojów regionalnych, ale dziś używają ich tylko miejscowe zespoły folklorystyczne przy okazji występów. Bogata niegdyś wiejska obrzędowość obecnie ogranicza się do obchodów święta plonów (dożynki) oraz kultywowania tradycji związanych ze świętami kościelnymi (Bożym Narodzeniem, Wielkanocą itd.), które mają coraz bardziej uniwersalny charakter i są obchodzone w podobny sposób niezależnie od regionu, a nawet kraju.

Ciekawym elementem zachowanego dziedzictwa kulturowego są legendy związane z miejscami i obiektami znajdującymi się na obszarze LGD. Przykładem może być legenda dotycząca miejsca zwanego „uroczyskiem Maruszka” leżącego koło traktu poznańskiego w Puszczy Zielonce. Podobno w tym miejscu spotykała się niegdyś zakochana para - on był pruskim oficerem, ona zaś Polką, skromną wiejską dziewczyną o imieniu Maruszka. Ponieważ rodzice dziewczyny nie chcieli wyrazić zgody na ślub, zdesperowany młodzieniec pożyczył od miejscowego gajowego strzelbę i najpierw pozbawił życia swą ukochaną, a następnie sam się zastrzelił. Ofiary pochowano zgodnie z ówczesnym w pobliżu miejsca śmierci, na rozwidleniu traktu poznańskiego i drogi leśnej prowadzącej do osady Ludwikowo. Wkrótce ustawiono na mogiłach proste drewniane krzyże brzożowe, które są po dziś dzień otaczane opieką. Inna legenda opowiada o wielkiej powodzi sprzed kilku wieków. Wody Warty i Wełny zalały bardzo duży obszar, a powódź trwała wiele dni. Mieszkańcy co dzień wychodzili na obrzeża wód, oczekując na moment, kiedy woda zacznie opadać. Pewnego dnia zauważyli migające ogniki w miejscu, gdzie było rozstaje dróg prowadzących do Dąbrówki i Słonaw. Zatrwożeni padli na kolana i przyrzekli, że jeśli tylko powódź się skończy pójda sprawdzą co też tak błyszczą. Zaraz po ustąpieniu wód udali się na rozstaje dróg. Znaleźli tam zagrzebany częściowo w mule i zaroślach wielki krzyż z dębowego drewna. Nikt nie wiedział skąd woda go przyniosła. Na pamiątkę tego zdarzenia ustawiono krzyż, a po latach stanął w tym miejscu drewniany kościółek pod wezwaniem Świętego Krzyża. Pierwotną budowlę zniszczyła kolejna duża powódź, jednak w jego miejsce wzniesiono nowy kościół, który ostał się do dziś.

Dawną sztukę ludową kultywuje kilku miejscowych twórców, na przykład pan Mieczysław Kogut rzeźbiący świątki ludowe, jego żona pani Maria Kogut, która jest miejscową poetką oraz pan Ireneusz Maternik, który tworzy rzeźby i malowidła wykorzystujące motywy sztuki ludowej.

II.5. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze obszaru, w tym potencjał demograficzny i gospodarczy oraz poziom aktywności społecznej

Potencjał demograficzny

Według danych GUS na obszarze objętym strategią w dniu 31.12.2006 roku było zameldowanych **54 792** osoby. Liczba ludności miejskiej wynosiła 28 040 osób, co stanowi 51%, natomiast liczba ludności wiejskiej wynosiła 26 752 (49%).

Gęstość zaludnienia na obszarze objętym strategią wynosi 82 osoby na km². Jest to znacznie mniej niż wynosi średnia gęstość zaludnienia w Polsce (122 osoby/km²) i w Wielkopolsce (113 osób/km²). Jeśli porównanie ograniczyć tylko do gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, to okazuje się, że zarówno w Wielkopolsce jak i w Polsce ten wskaźnik jest niższy niż na obszarze LGD (dla Wielkopolski wynosi 74 osoby/km² a dla Polski 69 osób/km²),

Liczba ludności na obszarze LSR w ostatnich kilkunastu latach stale się zwiększa. Dane za okres 1995-2006 zamieszczone w poniższej tabeli wskazują na niewielki, ale systematyczny przyrost liczby mieszkańców, wynoszący średniorocznie około 0,46%.

Liczba ludności w podziale na gminy należące do LGD Kraina Trzech Rzek

	1997	2000	2003	2006
Oborniki	30 260	30 915	31 226	31 618
Ryczywół	7 121	7 022	7 060	7 138
Murowana Goślina	14 914	15 107	15 425	15 777
Razem obszar LGD	52 295	53 044	53 711	54 533

Źródło: GUS

Duży wzrost liczby ludności charakteryzuje gminy, które mają na swym terenie miasta – Oborniki i Murowana Goślina, jednak typowa wiejska gmina, jaką jest Ryczywół, także odnotowała przyrost liczby ludności w ostatnich latach. Dodatkową analizę tych procesów można przeprowadzić korzystając z danych o przyroście naturalnym i saldzie migracji, przedstawionych poniżej.

Dane dotyczące przyrostu naturalnego i salda migracji na obszarze objętym strategią

Gmina	1997		2000		2003		2006	
	Przyr. nat.	Saldo migr.	Przyr. nat.	Saldo migr.	Przyr. nat.	Saldo migr.	Przyr. nat.	Saldo migr.
Oborniki	118	14	103	25	94	-16	69	23
Ryczywół	48	-8	21	-9	40	-48	21	17
Murowana Goślina	82	8	68	75	40	81	62	45
Ogółem obszar LGD	248	14	192	91	174	17	152	85

Źródło: GUS

Przyrost naturalny jest we wszystkich gminach dodatni, chociaż z roku na rok ma on tendencję malejącą. Saldo migracji jest również dodatnie, przy czym z danych wynika, że jeszcze kilka lat temu w gminie Ryczywół miało ono wartość ujemną. W gminach Oborniki i Murowana Goślina od wielu lat ma ono dość wysoką wartość dodatnią, co oznacza, że gminy te przyciągają przybyszów z zewnątrz, głównie z Poznania, którzy preferują zamieszkanie na terenach mniej zurbanizowanych.

Struktura wiekowa ludności obszaru objętego strategią w podziale na grupę przedprodukcyjną (0-17 lat), produkcyjną (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat) i poprodukcyjną (mężczyźni 65 lat i powyżej, kobiety 60 lat i powyżej) jest

przedstawiona poniżej w tabeli (dane z grudnia 2007r.). Ostatnia kolumna w tabeli zawiera dane o tzw. obciążeniu demograficznym, liczonym jako liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Struktura demograficzna ludności obszaru LSR jest bardziej korzystna niż w Wielkopolsce i w Polsce. Proporcjonalnie więcej jest dzieci i młodzieży, a mniej ludzi w starszych wieku. Proporcjonalnie więcej jest także ludności w wieku produkcyjnym, a wskaźnik obciążenia demograficznego jest mniejszy.

Struktura wiekowa ludności

	Ludność w wieku przedprodukcyjnym w %	Ludność w wieku produkcyjnym w %	Ludność w wieku poprodukcyjnym w %	Wskaźnik obciążenia demograficznego
Oborniki	21,5	66,6	11,9	50
Ryczywół	23,9	64,4	11,6	55
Murowana Goślina	22,3	68,6	9,1	46
Obszar LSR	22,1	66,9	11,1	50
Wielkopolska	20,7	64,9	14,4	54
Polska	19,6	64,4	16,0	55

Źródło: GUS

Zatrudnienie i bezrobocie

Na obszarze objętym strategią zjawisko bezrobocia znacznie zmalało w ciągu ostatnich kilku lat, co potwierdzają przedstawione niżej dane. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w dniu 30.06.2008 r. wynosiła 1081 osób, co stanowi tylko 3% ludności w wieku produkcyjnym. Oznacza to praktyczną likwidację problemu bezrobocia na obszarze objętym strategią.

Bezrobotni w gminach należących do LGD Kraina Trzech Rzek

	XII 2003	XII 2005	XII 2007	VI 2008
Oborniki	2572	1982	743	734
Ryczywół	772	628	263	215
Murowana Goślina	725	664	286	132
Razem obszar LGD	4069	3274	1292	1081

Źródło: dane PUP w Obornikach i Poznaniu

Gospodarka

Obszar Lokalnej Grupy Działania ma charakter rolniczy, jednak w gospodarce obszaru duże znaczenie ma dobrze rozwinięty sektor produkcyjno-usługowy. Łącznie na obszarze objętym strategią jest zarejestrowanych 6548 podmiotów gospodarczych (dane na koniec 2007 roku). Wskaźnik aktywności gospodarczej określony liczbą podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności jest bardzo wysoki i wynosi 1200 (dla całej Wielkopolski wynosi on 1012, a dla obszarów wiejskich województwa - 851). Jak wynika z podanej niżej tabeli, największą aktywnością gospodarczą cechuje się gmina Murowana Goślina (wskaźnik 1363), niewiele ustępuje jej gmina Oborniki (wskaźnik 1258), natomiast w gminie Ryczywół wskaźnik pozostaje na niskim poziomie, charakterystycznym dla gmin o dominującej funkcji rolniczej.

Na terenie LGD większość podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 10 osób. Są tu jednak i większe firmy, w tym siedziba znanego producenta wódek Bols sp. z o.o., Metalplast-Technika (producent obiektów z tzw. płyty obornickiej) czy Solaris Serwis – Centralny Warsztat Serwisowy znanego producenta autobusów Solaris.

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON

	2001	2003	2005	2007	Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności
Oborniki	3481	3802	3868	3976	1258
Ryczywół	388	406	420	422	594
Murowana Goślina	1631	1824	1940	2150	1363
Razem obszar LGD	5500	6032	6228	6548	1200

Źródło: dane GUS

Rolnictwo jest sektorem dającym utrzymanie stosunkowo niewielkiej liczbie mieszkańców. Według danych KRUS ze stycznia 2009 roku na obszarze objętym strategią jest 1 746 osób ubezpieczonych jako czynni rolnicy, co daje 32 rolników na 1000 mieszkańców. Jest to jeden z najniższych wskaźników w Wielkopolsce, dla której średnia wynosi 62, a średnia liczona tylko dla powiatów ziemskich - 80. W gminach wchodzących w skład obszaru sytuacja jest bardzo zróżnicowana – w gminie Murowana Goślina jest zaledwie 18 rolników na 1000 mieszkańców, w gminie Oborniki 28 na 1000 mieszkańców, natomiast w gminie Ryczywół wskaźnik osiąga średni poziom dla powiatów ziemskich (80 na 1000 mieszkańców).

Liczba gospodarstw według powierzchni użytków rolnych

Gmina	Liczba gospodarstw o powierzchni UR większej niż 1 ha	Liczba gospodarstw o powierzchni UR powyżej 20 ha	Liczba gospodarstw o powierzchni UR powyżej 50 ha	Średnia wielkość gospodarstw ha UR
Oborniki	1 881	133	27	9,1
Ryczywół	474	141	27	22,6
Murowana Goślina	367	61	14	20,4
Obszar LGD	2 722	335	68	13,0

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2002

Według danych z ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego na terenie objętym strategią znajduje się 2 722 gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 13 ha (w Wielkopolsce 9,91 ha, w Polsce 6,59 ha, w UE ok.18,0 ha). Jak widać z tabeli, struktura rolna na obszarze LSR jest zróżnicowana. Wyjątkowo niekorzystna sytuacja panuje w gminie Oborniki, w której średnia wielkość gospodarstwa nie osiąga nawet średniej dla województwa. Nieco lepszą sytuację mają gminy Ryczywół i Murowana Goślina, w których średnia przekracza 20ha, ale nawet w tych gminach duże gospodarstwa, mające potencjał wystarczający do zapewnienia satysfakcjonujących dochodów wyłącznie z produkcji rolnej stanowią mniej niż 25% ogólnej liczby gospodarstw. Z analizy tych danych wynika, że potrzebne są działania wspierające proces reorientacji gospodarstw rolnych w kierunku podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej.

Turystyka

Perspektywicznie ważnym działem gospodarki obszaru jest turystyka i rekreacja. Położenie w bliskiej odległości od Poznania, w połączeniu z walorami przyrodniczo-geograficznymi i kulturowymi tworzą korzystne warunki dla rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Szacuje się, że rocznie teren odwiedza co najmniej 25 000 turystów i wycieczkowiczów. Ta liczba może szybko wzrosnąć, jeśli będą kontynuowane działania na rzecz stworzenia atrakcyjnej oferty. Sektor turystyczno-

rekreacyjny od dawna dobrze funkcjonuje w gminie Murowana Goślina, w dwóch pozostałych gminach ta branża jest w początkowej fazie rozwoju.

Istniejąca baza noclegowa liczy ponad 800 miejsc noclegowych oferowanych przez 4 ośrodki wczasowe, 8 obiektów hotelowych, ośrodek formacyjny i 16 gospodarstw agroturystycznych. Ponadto na obszarze objętym strategią znajduje się jedno pole campingowe i duża liczba domków letniskowych. Usługi gastronomiczne świadczy prawie 50 obiektów.

Dostęp do atrakcyjnych terenów zapewniają istniejące szlaki turystyczne. Do najciekawszych należą:

- szlak czerwony o długości 17 km, prowadzący z Zielonki przez Dzwonowo Leśne, Nidźwiedziny, Rejowiec, Szczodrochowo do Skoków.
- szlak niebieski o długości 11 km, prowadzący z Owińsk przez rezerwy "Klasztorne Modrzewie" i "Las Mieszany" do Zielonki, dalej wzdłuż rynnę polodowcowej, którą płynie rzeczka Trojanka do Głębozka, stąd przez Dzwonowo, Sławice do Sławy.
- Szlak zielony długości 34 km z Hucisk do Głębozka, dalej przez Łopuchowo, Wojnowo, Długą Goślinę Tuczo, Białężyn do Starczanowa, odtąd równoległe do koryta Warty przez rezerwat przyrody "Śnieżycowy Jar" do Łukowa i dalej przez pola do Rogoźna.
- Fragment szlaku rowerowego „Pierścień Rowerowy Dookoła Poznania” – wchodzi na obszar LGD z kierunku Biedrusko-Promnice, przechodzi przez Murowaną Goślinę, Rakownię, Florydę, Huciska, Zielonkę i dalej w kierunku Dąbrówki Kościelnej i Wronczyna
- Szlak rowerowy Poznań-Oborniki długości 26 km trasą z Poznania przez Złotniki, Gołęczewo, Chludowo, Maniewo, Gołaszyn do Obornik
- Szlak czerwony długości 6,8 km, prowadzi pętlą z Obornik (OSiR) przez Olszynę, Żwirowisko-Stawy, Bałczyn do Obornik
- Szlak kajakowy rzeką Wełną, o całkowitej długości 95 km, prowadzi z Jeziora Wierzbiczańskiego k. Gniezna przez Wągrowiec, Rogowo do Obornik. W dolnym odcinku przechodzącym przez obszar LGD rzeka ma wartki nurt, co nadaje jej charakteru górskiej rzeki, nie zamarzającej nawet zimą, dzięki czemu można tu organizować także zimowe spływy kajakowe.

Specjalne produkty turystyczne można opracować w oparciu o rzekę Wartę, dającą możliwość organizacji rejsów i spływów kajakowych.

Obszar LGD stwarza warunki do organizacji imprez rekreacyjno-sportowych. Ofertę mogą stanowić: sporty wodne, rejsy i spływy kajakowe, wędkarstwo, rajdy rowerowe, jeździectwo, czemu towarzyszyć mogą wypożyczanie rowerów, łódek i sprzętu wędkarskiego, kluby jeździeckie. Perspektywnym kierunkiem rozwoju turystyki może być oferta nowatorskich na polskim rynku form rekreacji aktywnej i specjalistycznej takich jak golf, windsurfing, paint-ball, trasy krosowe dla rowerów, samochodów terenowych oraz quadów i temu podobne.

Infrastruktura społeczna

Podstawową infrastrukturę edukacyjną obszaru objętego strategią tworzą: 14 przedszkoli, 17 szkół podstawowych (w tym 1 niepubliczna), 10 gimnazjów i 5 szkół ponadgimnazjalnych.

Działalność społeczno-kulturalna jest prowadzona przez 5 bibliotek i 3 domy kultury. Zadaniem tych ostatnich jest między innymi integrowanie społeczności lokalnej, krzewienie kultury i sztuki, organizowanie kursów poszerzających zakres kompetencji

i umiejętności mieszkańców, kultywowanie tradycji, udzielanie pomocy organizacyjnej społecznym ruchom kulturalno-oświatowym oraz wspomaganie organizacji upowszechniających kulturę i oświatę. W domach kultury osoby mające zainteresowania artystyczne mogą realizować i rozwijać swoje talenty w ramach działających tam ponad 20 grup i zespołów: tanecznych, wokalnych i chórów, teatralnych, instrumentalnych oraz orkiestr dętych.

Upowszechnianie kultury wśród mieszkańców odbywa się w formie organizowania imprez. Ich lista jest długa i obejmuje między innymi:

- letnie festiwale "Musica sacra - musica profana," organizowane w zabytkowym kościele p.w. Św. Marii Magdaleny w Długiej Goślinie;
- dożynki organizowane we wszystkich gminach,
- Jarmark św. Jakuba w Murowanej Goślinie, mający cechy widowiska plenerowego, nawiązujący duchem do tradycji dawnych odpustów;
- Targ Wiejski w Boguszewie, łączący prezentacje zespołów amatorskich z wystawą lokalnych produktów rolnych
- gminne turnieje wsi,
- wystawy twórczości amatorskiej.

Część tych imprez odbywa się w wiejskich świetlicach środowiskowych, których na omawianym obszarze jest 34 oraz w 27 remizach, w których są odpowiednie pomieszczenia pełniące rolę świetlic. Obiekty te są swoistymi centrami życia społeczno-kulturalnego wsi. Część z nich jest w dobrym stanie technicznym, inne wymagają remontu, natomiast prawie wszędzie odczuwa się braki wyposażenia. Ważną rolę w życiu społeczności wiejskich pełnią również obiekty rekreacyjno-sportowe. Są one potrzebne dla wszystkich grup wiekowych. Dzieciom i młodzieży umożliwiają aktywność fizyczną niezbędną do prawidłowego rozwoju, dorosłym – możliwość uprawiania sportu i aktywnego wypoczynku, a osobom w starszym wieku uczestnictwo w zajęciach ruchowych o charakterze rehabilitacyjno-korekcyjnym.

Na obszarze LGD większość obiektów tego typu to boiska sportowe i stadiony, których na obszarze LGD jest 34, w tym część to obiekty szkolne. Sal sportowych jest na obszarze LGD 8 i wszystkie są obiektami należącymi do szkół. Są one wykorzystywane w czasie pozalekcyjnym przez kluby i inne organizacje sportowe. Listę obiektów sportowych dopełniają: 1 pływalnia, 2 kąpieliska, 3 strzelnice, 2 korty tenisowe i 3 siłownie. Małe dzieci mają bezpieczne warunki do zabawy na 64 placach zabaw.

Liczba istniejących obiektów sportowo-rekreacyjnych jest dalece niewystarczająca w stosunku do potrzeb lokalnej społeczności. Także stan i wyposażenie obiektów istniejących pozostawia wiele do życzenia. Problemem są ograniczone środki na ich modernizację (np. na dostosowanie do wymogów sanitarnych i bezpieczeństwa).

Promocji sportu i aktywnego wypoczynku służą licznie organizowane imprezy sportowo-rekreacyjne, najczęściej w formie turniejów i zawodów. Większość z nich dotyczy popularnych dyscyplin, takich jak piłka nożna, piłka ręczna, szachy, biegi czy tenis ziemny i stołowy, ale jest tu organizowany również turniej motolotniarzy oraz zawody zdalnie sterowanych modeli samochodowych.

Spoleczna aktywność mieszkańców

Stosunkowo duża część mieszkańców obszaru wykazuje bierność i brak zaangażowania w sprawy publiczne, dotyczące ogółu mieszkańców. Poprawa sytuacji tym zakresie będzie stanowić jeden z ważnych celów działania LGD Kraina Trzech Rzek, realizowany wspólnie z najbardziej aktywną grupą

mieszkańców, gotowych do współpracy na rzecz rozwiązywania istniejących problemów i rozwoju obszaru. Wiele takich osób można znaleźć w środowisku zainteresowanym sprawami kultury. Są to członkowie istniejących na tym obszarze grup i zespołów artystycznych, o których była mowa wyżej.

Obszarem dużej aktywności społecznej jest sport i rekreacja. Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży jest realizowane przez 11 szkolnych klubów sportowych. Osoby dorosłe uprawiające sport są zrzeszone w 6 klubach sportowych. Na obszarze objętym strategią istnieje 70 zarejestrowanych organizacji pozarządowych oraz liczne grupy nieformalne takie jak rady sołeckie i rady parafialne. Ważną społecznie funkcję spełniają ochotnicze straże pożarne, których łącznie na terenie LGD jest 27.

II.6. Specyfika obszaru

Specyfikę obszaru objętego strategią determinują czynniki opisane poniżej

1. Położenie w bezpośrednim sąsiedztwie aglomeracji poznańskiej. Z tego faktu wynikają zarówno wyzwania, jak i szanse dla rozwoju obszaru. Dla wielu mieszkańców, w szczególności dla coraz liczniejszej grupy osób, które osiedliły się na tym terenie w ostatnich latach Poznań jest nie tylko miejscem pracy lub nauki, lecz również robienia zakupów oraz spędzania czasu wolnego. Jeżeli ten proces będzie postępował, może doprowadzić do wyobcowania części mieszkańców i dezintegracji lokalnych społeczności. W ramach osi 4 Leader można temu przeciwdziałać tworząc atrakcyjną ofertę spędzania czasu wolnego oraz umożliwiając mieszkańcom rozwój własnych zainteresowań, umiejętności i talentów.
2. Cechą szczególną obszaru objętego strategią są bogate zasoby przyrodniczo-krajobrazowe – duże obszary leśne, rzeki i jeziora, ciekawa fauna i flora, specyficzny, zdrowy klimat, rezerваты przyrody, liczne szlaki turystyczne piesze, rowerowe i wodne oraz rozwijające się gospodarstwa agroturystyczne. Dzięki temu obszar ma sprzyjające warunki do stworzenia atrakcyjnej oferty rekreacyjno-turystycznej, adresowanej zarówno do własnych mieszkańców, jak też do mieszkańców Poznania. Różnorodność zasobów pozwala tworzyć szeroką gamę produktów, na przykład rzeki Warta i Wełna doskonale nadają się do organizowania rejsów i spływów kajakowych. Rezerваты i pomniki przyrody umożliwiają tworzenie ścieżek dydaktycznych, a tereny leśne mogą być wykorzystywane na wędrowki turystyczne i cieszące się coraz większą popularnością sporty ekstremalne.
3. Aglomeracja poznańska jest dużym rynkiem zbytu, na którym mogą być sprzedawane produkty i usługi wytwarzane na obszarze objętym strategią. Jest to szansa, która może być wykorzystana dzięki podjęciu działań sprzyjających i ułatwiających rozpoczęcie i prowadzenie działalności gospodarczej, obejmujących także reorientację części gospodarstw rolnych w kierunku podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej. W działaniach tych należy wykorzystać potencjał młodych, dobrze wykształconych mieszkańców obszaru, których wielu kończy co roku studia na uczelniach poznańskich. Udzielając im pomocy na podjęcie działalności gospodarczej opartej na wiedzy, (np. usługi informatyczne, projektowe, ekonomiczno-prawne, finansowo-księgowo, tłumaczenia itp.) osiągnie się jednocześnie dwa cele: zapewni

niezbędne wsparcie intelektualne dla przedsiębiorców prowadzących działalność w innych branżach oraz zapobieganie migracji tych osób do miasta lub za granicę.

4. Ponad 75% gospodarstw rolnych istniejących na obszarze objętym strategią to gospodarstwa o niewielkiej powierzchni, mające zbyt mały potencjał by zapewnić satysfakcjonujące dochody wyłącznie z produkcji rolnej. Aby zwiększyć swoje dochody rolnicy prowadzący takie gospodarstwa lub członkowie ich rodzin poszukują dodatkowej pracy, a najbardziej przedsiębiorczy z nich podejmują pozarolniczą działalność gospodarczą. Ten proces powinien objąć większą niż dotąd liczbę rolników. Służyć temu będzie wsparcie finansowe na podejmowanie działalności gospodarczej oraz oferowane rolnikom i członkom ich rodzin szkolenia podnoszące ich kwalifikacje zawodowe i przez to poprawiające ich możliwości zdobycia dodatkowej pracy.

Rozdział III. Analiza SWOT

Przedstawiona niżej analiza SWOT została opracowana na podstawie wyników ankiet wypełnianych przez liderów lokalnej społeczności.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Położenie i dostępność komunikacyjna</p> <ul style="list-style-type: none">• bliskość aglomeracji poznańskiej• położenie przy ważnych szlakach drogowych i kolejowych• dobry dojazd transportem publicznym <p>Cenne zasoby przyrodniczo-środowiskowe</p> <ul style="list-style-type: none">• rozległe obszary leśne i obszary chronione• wysokie walory krajobrazowe• walory hydrograficzne (Warta, Wełna)• niski poziom zanieczyszczenia środowiska <p>Cenne dziedzictwo historyczno-kulturowe</p> <ul style="list-style-type: none">• duża liczba obiektów zabytkowych• bogata w wydarzenia historia obszaru <p>Potencjał turystyczny</p> <ul style="list-style-type: none">• dobra baza noclegowa i gastronomiczna• rozwinięta sieć szlaków turystycznych <p>Kapitał ludzki i kapitał społeczny</p> <ul style="list-style-type: none">• korzystna struktura demograficzna• wysoki poziom wykształcenia mieszkańców• silne więzi środowiskowe i sąsiedzkie• wysoki poziom integracji społecznej• współdziałanie różnych sektorów i podmiotów <p>Spółeczna aktywność mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none">• duża liczba organizacji pozarządowych• wsparcie samorządów dla działań obywatelskich• aktywność placówek społeczno-kulturalnych <p>Gospodarka</p> <ul style="list-style-type: none">• dobra sytuacja lokalnych przedsiębiorstw• niski poziom bezrobocia• zainteresowanie inwestorów z zewnątrz• wysokie umiejętności kadry menadżerskiej• zasobność finansowa mieszkańców	<p>Stan infrastruktury społecznej</p> <ul style="list-style-type: none">• brak, zły stan obiektów sportowo-rekreacyjnych• niedostateczny standard obiektów społeczno-kulturalnych• ograniczona pozaszkolna oferta edukacyjna <p>Potencjał turystyczny</p> <ul style="list-style-type: none">• zły stan wielu obiektów zabytkowych• niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna <p>Kapitał ludzki i kapitał społeczny</p> <ul style="list-style-type: none">• migracja młodych, dobrze wykształconych osób do miasta• słaba identyfikacja mieszkańców napływowych z miejscem zamieszkania• niechęć rolników i przedsiębiorców do działań zespołowych <p>Spółeczna aktywność mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none">• bierność dużej części mieszkańców i ich brak zainteresowania sprawami publicznymi• niechęć drobnych przedsiębiorców i rolników do działań zespołowych• brak mechanizmów premiujących samoorganizację mieszkańców, ich aktywność społeczną i wzajemną współpracę <p>Gospodarka</p> <ul style="list-style-type: none">• mała innowacyjność lokalnej gospodarki <p>Rolnictwo</p> <ul style="list-style-type: none">• niska dochodowość produkcji rolnej• duża liczba małych niedochodowych gospodarstw rolnych• problem ukrytego bezrobocia w małych gospodarstwach rolnych• słaba baza przetwórcza

<p>Rolnictwo</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosunkowo dobra struktura obszarowa gospodarstw • wysoki poziom produkcji rolnej 	
--	--

<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrost gospodarczy w skali kraju • wzrost zamożności społeczeństwa • atrakcyjność Polski dla inwestorów z zewnątrz • środki publiczne (w tym unijne) przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich • likwidacja przepisów krępujących rozwój przedsiębiorczości • trend powrotu do tradycji i kultury wiejskiej, do życia i wypoczynku na wsi • rosnący popyt na usługi turystyczne i rekreacyjne • rozwój szerokopasmowego Internetu • moda na zdrowy, aktywny tryb życia • wzrost zapotrzebowania na żywność wysokiej jakości („zdrową”, „ekologiczną”, „tradycyjną”) 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • niekorzystne zmiany klimatyczne • postępująca erozja gleb • wzrost barier biurokratycznych utrudniających uzyskanie wsparcia ze środków publicznych przez przedsiębiorców i organizacje pozarządowe • pogorszenie sytuacji na rynku pracy • kryzys gospodarczy • wzrost zanieczyszczenia środowiska • wzrost patologii społecznych i dziedzicznego bezrobocia • zmiana polityki rolnej UE ograniczająca pomoc dla rolnictwa • starzenie się polskiego społeczeństwa • niedostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy • nasilenie podziałów i konfliktów społecznych • zanik tożsamości lokalnej, lokalnych odrębności, kultury i tradycji
---	--

Wnioski wynikające z analizy SWOT

Obszar objęty strategią leży w bliskiej odległości od Poznania. Ten fakt wpływa na silne związki gospodarczo–przestrzenne obszaru z aglomeracją poznańską. Wielu mieszkańców obszaru pracuje lub uczy się w Poznaniu, a także dokonuje tam zakupów i korzysta z bogatej oferty w zakresie spędzania czasu wolnego. Do tej grupy należy część dotychczasowych mieszkańców, a także rosnąca liczba osób, które przeniosły się tu z Poznania poszukując spokoju i przestrzeni. Opisane zjawisko powoduje, że wielu mieszkańców obszaru ma małe poczucie identyfikacji z miejscem zamieszkania, a niektóre miejscowości tracą swój dotychczasowy charakter, stając się „sypialniami” Poznania. Potrzebne jest w związku z tym podjęcie działań w celu utrzymania integracji społeczności lokalnej oraz tożsamości lokalnej, najlepiej poprzez wzbogacenie oferty społeczno-kulturalnej oraz zwiększenie możliwości aktywnego wypoczynku i spędzania czasu wolnego.

Obszar dzięki swemu położeniu ma dobrą sytuację gospodarczą – wysoki poziom inwestycji, dobrą sytuację przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie obszaru oraz niskie bezrobocie. Dzięki osiedlaniu się mieszkańców Poznania rozwijają się różne sektory gospodarki, na przykład usługi budowlane. Z drugiej strony bliskość

Poznania, oferującego atrakcyjne miejsca pracy powoduje migrację młodych, dobrze wykształconych ludzi do miasta, osłabiając potencjał rozwojowy obszaru. Aby temu przeciwdziałać, należałoby stworzyć mechanizm pomagający tym osobom podejmować działalności gospodarczą w oparciu o wykorzystanie posiadanej wiedzy (np. usługi informatyczne, projektowe, ekonomiczno-prawne, finansowo-księgowe, tłumaczenia itp.).

Rolnictwo obszaru cechuje stosunkowo dobra struktura obszarowa gospodarstw i wysoki poziom produkcji rolnej, jednak dobrą sytuację dochodową ma stosunkowo niewielka liczba największych obszarowo gospodarstw. Małe i średnie gospodarstwa, których jest większość, muszą dla poprawienia swoich dochodów obok prowadzenia produkcji rolnej podejmować pozarolniczą działalność gospodarczą. Aby im ten proces ułatwić, w ramach podejścia Leader a także innych programów wdrażanych na obszarze Krainy Trzech Rzek należy przewidzieć odpowiednie instrumenty wsparcia dla tej grupy gospodarstw.

Obszar Krainy Trzech Rzek ma sprzyjające warunki dla rozwoju funkcji rekreacyjnych i wypoczynkowych dla mieszkańców LGD i Poznania. Usługi w zakresie turystyki i rekreacji mogą stanowić ważną gałąź gospodarki obszaru pod warunkiem zwiększenia jego atrakcyjności turystycznej i lepszej promocji. W tej dziedzinie należałoby między innymi podjąć działania na rzecz poprawy infrastruktury turystycznej, renowacji zabytków, oznakowania miejsc i obiektów w dużych walorach przyrodniczych lub kulturowych.

Rozdział IV. Cele ogólne i szczegółowe Lokalnej Strategii Rozwoju oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych

IV.1. Cele ogólne i szczegółowe

Cel ogólny 1: Podniesienie jakości życia na obszarach wiejskich

Cele szczegółowe:

1. Modernizacja obiektów społeczno-kulturalnych
2. Zwiększenie liczby i poprawa standardu obiektów sportowo-rekreacyjnych
3. Wsparcie społecznej aktywności mieszkańców
4. Wsparcie inicjatyw w zakresie rekreacji i aktywnego wypoczynku
5. Wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców

Cel ogólny 2: Rozwój gospodarki lokalnej

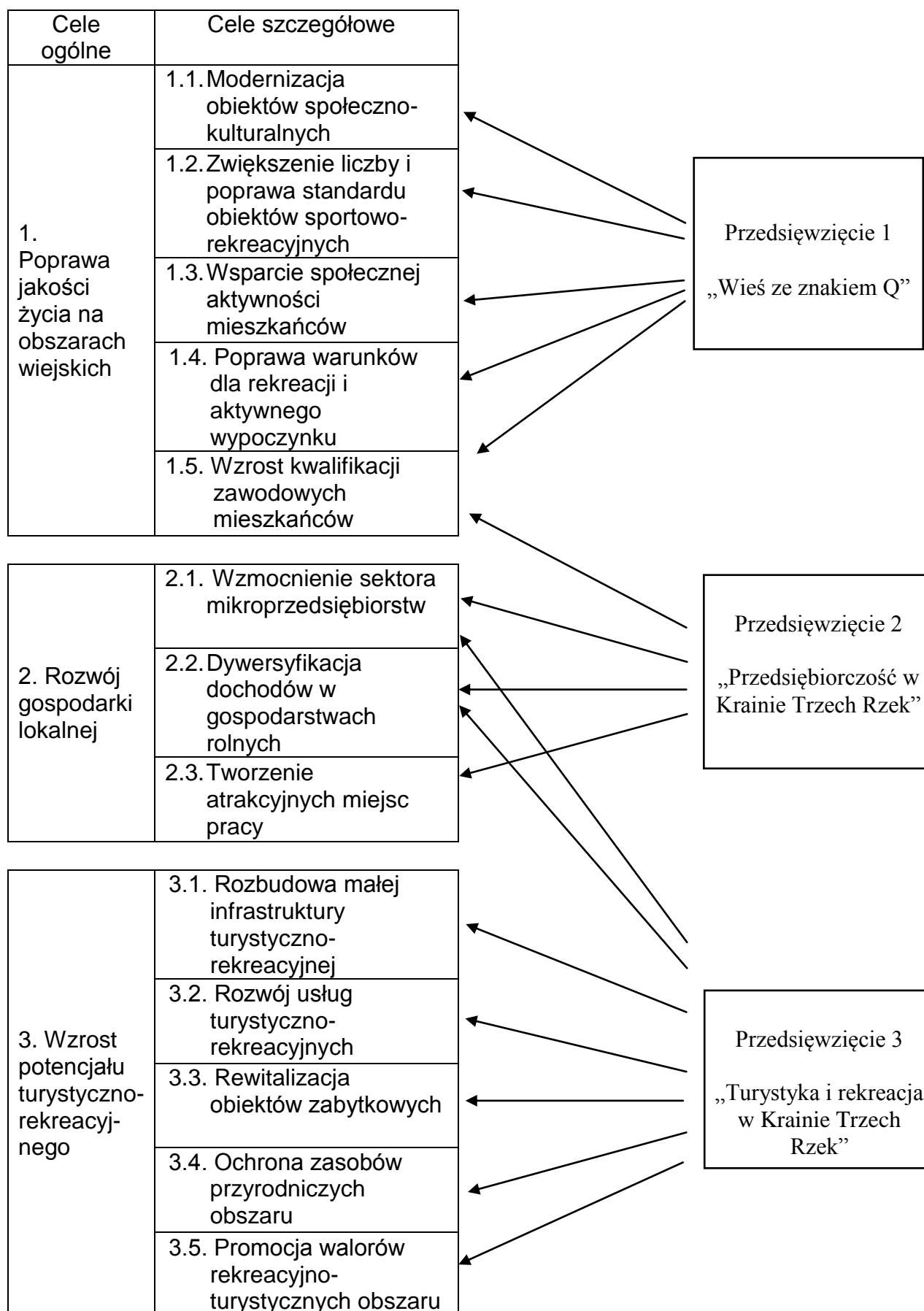
Cele szczegółowe:

1. Wzmocnienie sektora mikroprzedsiębiorstw
2. Dywersyfikacja dochodów w gospodarstwach rolnych
3. Tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy

Cel ogólny 3: Wzrost potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru

Cele szczegółowe:

1. Rozbudowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej
2. Rozwój usług turystyczno-rekreacyjnych
3. Rewitalizacja obiektów zabytkowych
4. Ochrona zasobów przyrodniczych obszaru
5. Promocja walorów rekreacyjno-turystycznych obszaru

IV.2. Przedsięwzięcie 1. „Wieś ze znakiem Q”

Uzasadnienie i ogólna charakterystyka przedsięwzięcia

Warsztaty i spotkania z mieszkańcami przeprowadzone w związku z przygotowaniem lokalnej strategii rozwoju Krainy Trzech Rzek wykazały, że społeczność lokalna postrzega istniejącą na wsi infrastrukturę społeczną jako niedostosowaną do współczesnych potrzeb i standardów. Z tej przyczyny część mieszkańców poszukuje możliwości realizowania swoich zainteresowań lub atrakcyjnego spędzenia czasu wolnego w leżącym nieopodal Poznaniu. Większość mieszkańców wolałaby jednak, aby takie możliwości istniały w miejscu zamieszkania. Oczekują oni, że wdrażanie podejścia Leader pomoże rozwiązać ten problem. Działające na wsi organizacje oraz różne grupy środowiskowe są gotowe przygotować interesującą ofertę dla mieszkańców, jednak potrzebują oni wsparcia swoich inicjatyw, realizowanych w dziedzinie edukacji, kultury, sportu i aktywnego wypoczynku.

Planowane przedsięwzięcie ma na celu realizację tych dążeń i oczekiwań poprzez wsparcie projektów inwestycyjnych dotyczących budowy lub modernizacji infrastruktury społeczno-kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, a także wsparcie projektów związanych z podnoszeniem poziomu wiedzy, rozwojem kultury oraz promocją sportu i aktywnego wypoczynku.

W ramach przedsięwzięcia priorytetowo będą traktowane projekty ukierunkowane na dzieci i młodzież, dające im możliwości twórczego rozwoju i edukacji pozaszkolnej podobne do tych, które mają ich rówieśnicy mieszkający w miastach. Dzięki tym działaniom młodzi mieszkańcy obszaru będą mieli mniej powodów do wyobcowania i ucieczki ze wsi do miasta. Przedsięwzięcie zakłada także wsparcie działań aktywizujących i integrujących lokalną społeczność, w tym organizowanie imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych.

W zakres przedsięwzięcia wejdą ponadto działania edukacyjne mające na celu wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców i przez to poprawiające ich sytuację na rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności posługiwania się komputerem i korzystania z Internetu oraz nauki języków obcych.

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji :

Celu: ogólnego 1 „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich”

Celów szczegółowych:

- 1.1. „Modernizacja obiektów społeczno-kulturalnych”;
- 1.2. „Zwiększenie liczby i standardu obiektów sportowo-rekreacyjnych”;
- 1.3. „Wsparcie społecznej aktywności mieszkańców”;
- 1.4. „Wsparcie inicjatyw w zakresie rekreacji i aktywnego wypoczynku”;
- 1.5. „Wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców”

Grupy docelowe beneficjentów

- samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- instytucje kultury
- placówki edukacyjne
- grupy i zespoły artystyczne
- zespoły sportowe
- osoby fizyczne podejmujące inicjatywy zbieżne z celami przedsięwzięcia

Zakres przedsięwzięcia (operacje i działania możliwe do finansowania w ramach przedsięwzięcia)

„Odnowa i rozwój wsi”

- budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie budynków pełniących funkcje społeczno-kulturalne,
- budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie budynków pełniących funkcje sportowo-rekreacyjne,
- budowa, przebudowa, remont obiektów sportowych, placów zabaw i miejsc rekreacji,
- kształtowaniu obszarów o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców, w tym budowa i odnawianie placów parkingowych, chodników, oświetlenia ulicznego,
- urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków i innych miejsc wypoczynku.

„Małe projekty”

- organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym, mających na celu podnoszenie umiejętności przydatnych na rynku pracy,
- udostępniania na potrzeby społeczności lokalnej urządzeń i sprzętu komputerowego z dostępem do Internetu,
- organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych
- organizacja imprez społeczno-kulturalnych,
- remont świetlic wiejskich i ich wyposażenie.

Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności, aktywizacja

- badania i analizy dotyczące aktywności społeczno-kulturalnej i rekreacyjno-sportowej mieszkańców
- informowanie o LSR i działalności LGD w zakresie wspierania działań społeczno-kulturalnych i rekreacyjno-sportowych;
- doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy, zgodnych z zakresem Przedsięwzięcia 1
- realizacja wydarzeń promujących kulturę, sport i rekreację na obszarze objętym LSR;
- aktywizowanie społeczności lokalnej w zakresie kultury, sportu, rekreacji;

Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia

Wskaźniki produktu	Źródło weryfikacji wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika
Liczba wyremontowanych lub doposażonych obiektów wiejskich pełniących funkcje społeczno-kulturalne (szt.)	Dane urzędów gmin	3
Liczba zbudowanych lub wyremontowanych obiektów wiejskich pełniących funkcje rekreacyjno-sportowe (szt.)	Dane urzędów gmin	3
Liczba imprez społeczno-kulturalnych zorganizowanych w ramach przedsięwzięcia (szt.)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	10
Liczba imprez rekreacyjno-sportowych zorganizowanych w ramach przedsięwzięcia (szt.)	Dokumentacja beneficjentów	10

	pomocy	
Liczba szkoleń zorganizowanych w ramach przedsięwzięcia (szt.)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	5
Powierzchnia wybudowanych lub wyremontowanych chodników i parkingów (m ²)	Dane urzędów gmin	300 m ²

Wskaźniki rezultatu	Źródło weryfikacji wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika
Liczba imprez społeczno-kulturalnych zorganizowanych do 2014 roku w obiektach wyremontowanych lub wyposażonych w ramach przedsięwzięcia (szt.)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	20
Liczba imprez rekreacyjno-sportowych zorganizowanych do 2014 roku w obiektach wybudowanych lub wyremontowanych w ramach przedsięwzięcia (szt.)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	30
Liczba osób uczestniczących w imprezach rekreacyjno-sportowych zorganizowanych w ramach przedsięwzięcia (osób)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	500
Liczba osób uczestniczących w imprezach społeczno-kulturalnych zorganizowanych w ramach przedsięwzięcia (osób)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	500
Liczba osób uczestniczących w szkoleniach zorganizowanych w ramach przedsięwzięcia (osób)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	100

Wskaźniki oddziaływania	Źródło weryfikacji wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika
Wzrost liczby dzieci i młodzieży uczestniczącej w zorganizowanych formach upowszechniania kultury i sztuki (kluby, zespoły, sekcje i ogniska artystyczne) w okresie realizacji strategii (%)	Dane podmiotów prowadzących zajęcia artystyczno-kulturalne dla dzieci i młodzieży	+5%
Liczba dzieci i młodzieży uczestniczącej w zorganizowanych formach uprawiania sportu (szkolne/uczniowskie kluby sportowe) w okresie realizacji strategii (%)	Dane szkół i klubów sportowych	+5%

IV.3. Przedsięwzięcie 2 „Przedsiębiorczość w Krainie Trzech Rzek”

Uzasadnienie i ogólna charakterystyka przedsięwzięcia

Obszar objęty strategią ma bardzo korzystne warunki rozwoju przedsiębiorczości z uwagi na bliskie sąsiedztwo dużej aglomeracji, jaką jest Poznań. Aby ten atut wykorzystać, należy w większym niż dotąd stopniu wspierać małą przedsiębiorczość podejmując działania zachęcające i ułatwiające podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej, na przykład działania edukacyjne podnoszące kwalifikacje potrzebne do prowadzenia działalności gospodarczej, działania promujące towary

i usługi wytwarzane na obszarze Krainy Trzech Rzek, działania pomagające przedsiębiorcom dostosować produkcję do wymagań rynku, działania wspierające tworzenie marki lokalnej i temu podobne. Planowane przedsięwzięcie przewiduje realizację tych zadań.

W ramach przedsięwzięcia „Przedsiębiorczość w Krainie Trzech Rzek” będzie udzielana pomoc dla przedsiębiorczych rolników i członków ich rodzin na podjęcie lub rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej opartej o wykorzystanie miejscowych zasobów i surowców, co przyczyni się do poprawy dochodowości niewielkich obszarowo gospodarstw rolnych.

Trzecim celem przedsięwzięcia jest wykorzystanie najcenniejszego zasobu obszaru, jakim są jego młodzi, dobrze wykształceni mieszkańcy, w szczególności absolwenci wyższych uczelni. Ci z nich, którzy zechcą podjąć działalność gospodarczą opartą na wiedzy, taką jak usługi informatyczne, projektowe, ekonomiczno-prawne, finansowo-księgowo, nauczanie języków i tłumaczenie, będą mogli ubiegać się o pomoc finansową oraz wsparcie szkoleniowo-doradcze realizowane poprzez efektywne, innowacyjne metody takie jak e-learning (nauka przez Internet) i coaching (nauka w działaniu prowadzonym przez ucznia z asystą mistrza). Dzięki tym działaniom usługi oparte na wiedzy staną się łatwo dostępne na lokalnym rynku, co będzie sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości, gdyż stanowią one niezbędne w dzisiejszych warunkach wsparcie intelektualne działalności gospodarczej prowadzonej w innych branżach.

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

Cel ogólnego 2: Rozwój gospodarki lokalnej

Celów szczegółowych:

- 1.5. Wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców
- 2.1. Wzmocnienie sektora mikroprzedsiębiorstw
- 2.2. Dywersyfikacja dochodów w gospodarstwach rolnych
- 2.3. Tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy

Grupy docelowe beneficjentów

- mikroprzedsiębiorcy
- rolnicy zainteresowani dywersyfikacją dochodów
- placówki edukacyjne
- organizacje pozarządowe, w szczególności organizacje zrzeszające rolników i organizacje przedsiębiorców
- osoby fizyczne podejmujące inicjatywy zbieżne z celami przedsięwzięcia

Zakres przedsięwzięcia (operacje i działania możliwe do finansowania w ramach przedsięwzięcia)

„Różnicowanie działalności w kierunku nierolniczej”

Operacje polegające na podejmowaniu lub rozwijaniu działalności gospodarczej opartej o wykorzystanie miejscowych zasobów i surowców, w tym:

- przetwórstwa i magazynowania produktów rolnych lub leśnych,
- wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy,
- usług dla gospodarstw rolnych.

„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Operacje polegające na podejmowaniu lub rozwijaniu działalności gospodarczej opartej na wiedzy, w tym:

- usług informatycznych,
- usług projektowych,
- usług ekonomiczno-prawnych,
- usług finansowo-księgowych,
- nauczania języków i tłumaczeniach.

„Małe projekty”

- organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym, tematycznie związana z przedsiębiorczością i prowadzeniem działalności gospodarczej, w szczególności innowacyjne metody edukacyjne takie jak e-learning i coaching,
- rozwój lokalnej aktywności i współpracy gospodarczej poprzez inicjowanie powstania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzania na rynek i podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach

Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności, aktywizacja

- badania i analizy dotyczące rozwoju przedsiębiorczości na obszarze objętym strategią
- informowanie o rozwoju gospodarczym obszaru objętego LSR;
- informowanie o założeniach LSR i działaniu LGD w zakresie wspierania przedsiębiorczości;
- doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy, zgodnych z zakresem Przedsięwzięcia 2;
- realizacja wydarzeń promujących przedsiębiorczość i produkty wytwarzane na obszarze objętym LSR;

Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia

Wskaźniki produktu	Źródło weryfikacji wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika
Liczba mikroprzedsiębiorstw które uzyskają wsparcie w ramach przedsięwzięcia na podjęcie lub rozwój działalności gospodarczej (szt.)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	10
Liczba gospodarstw rolnych które uzyskają wsparcie w ramach przedsięwzięcia na dywersyfikację działalności gospodarczej (szt.)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	10
Liczba szkoleń w zakresie przedsiębiorczości (szt.)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	5

Wskaźniki rezultatu	Źródło weryfikacji wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika
Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku pomocy udzielonej w ramach przedsięwzięcia (szt.)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	15
Liczba nowych podmiotów gospodarczych utworzonych dzięki pomocy udzielonej w ramach przedsięwzięcia (szt.)	Dane ewidencji działalności gospodarczej	5

Liczba uczestników szkoleń z przedsiębiorczości zorganizowanych w ramach przedsięwzięcia (osób)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	100
---	-----------------------------------	-----

Wskaźniki oddziaływania	Źródło weryfikacji wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika
Wzrost wskaźnika aktywności gospodarczej w okresie realizacji strategii (%)	Dane GUS	+2%
Wzrost dochodów podatkowych gmin per capita w okresie realizacji strategii (%)	Dane gmin	+2%

IV.4. Przedsięwzięcie 3 „Turystyka i rekreacja w Krainie Trzech Rzek”

Uzasadnienie i ogólna charakterystyka przedsięwzięcia

Sąsiedztwo Krainy Trzech Rzek z aglomeracją poznańską, atrakcyjne pod względem przyrodniczym tereny oraz interesujące obiekty kulturowo-historyczne to główne czynniki sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji. Już obecnie ten obszar licznie odwiedzają turyści i wycieczkowicze. Dalszy rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej obszaru wymaga nakładów obejmujących:

- ilościowy i jakościowy rozwój usług turystyczno-rekreacyjnych, uwzględniający aktualne i prognozowane potrzeby rynku; obszar posiada szczególne predyspozycje do rozwijania sportów ekstremalnych (np. paint-ball, hippika, motocross, cross rowerowy, survival, spływ Welną mającą miejscami górski charakter), których popularność szybko rośnie.
- rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej – przede wszystkim hotelowej i gastronomicznej, a także rozbudowę i modernizację innych elementów infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (punkty odpoczynku, miejsca widokowe, trasy crossowe, infrastruktura szlaków wodnych itp.),
- ochronę, oznakowanie i odtwarzanie walorów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (renowację obiektów zabytkowych, kultywowanie lokalnych obrzędów i zwyczajów itp.).
- tworzenie systemu informacji turystycznej,
- promocję walorów rekreacyjno-turystycznych obszaru i oferowanych na tym terenie produktów w zakresie rekreacji i wypoczynku.

Planowane przedsięwzięcie uwzględni wszystkie wymienione potrzeby i wyzwania. Zakłada ono między innymi udzielanie wsparcia na rozwój usług i innego rodzaju działalności gospodarczej w branży rekreacji i wypoczynku, zakładanie pól biwakowych, wytyczanie tras turystycznych, budowę kąpielisk, przystani, punktów wędkowania, miejsc odpoczynku, tworzenie bazy informacji turystycznej, promocję walorów rekreacyjno-turystycznych obszaru i wiele innych.

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

Celu ogólnego 3: Wzrost potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru

Celów szczegółowych:

- 2.1. Wzmocnienie sektora mikroprzedsiębiorstw
- 2.2. Dywersyfikacja dochodów w gospodarstwach rolnych
- 3.1. Rozbudowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej
- 3.2. Rozwój usług turystyczno-rekreacyjnych

- 3.3. Rewitalizacja obiektów zabytkowych
- 3.4. Ochrona zasobów przyrodniczych obszaru
- 4.5. Promocja walorów rekreacyjno-turystycznych obszaru

Grupy docelowe beneficjentów

- samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne
- kościoły i związki wyznaniowe
- organizacje pozarządowe,
- instytucje kultury,
- grupy i zespoły folklorystyczne,
- przedsiębiorcy z branży turystycznej
- rolnicy zainteresowani podjęciem działalności gospodarczej w branży turystycznej
- osoby fizyczne podejmujące inicjatywy zbieżne z celami przedsięwzięcia

Zakres przedsięwzięcia (operacje i działania możliwe do finansowania w ramach przedsięwzięcia)

„Odnowa i rozwój wsi”

- budowa, przebudowa lub remont ścieżek rowerowych i szlaków pieszych,
- budowa, przebudowa lub remont małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej,
- zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych w celu wykorzystania ich do rekreacji,
- rewitalizacja budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków użytkowanych na cele publiczne oraz obiektów małej architektury,
- odnawianie lub konserwacja lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci,
- odnawianie elewacji zewnętrznych i dachów w budynkach architektury sakralnej wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków i cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków

„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

- wynajmowanie pokoi oraz sprzedaż posiłków domowych lub świadczenie innych usług związanych z pobytem turystów w gospodarstwie rolnym
- świadczenie usług turystycznych oraz związanych z rekreacją i wypoczynkiem
- drobna wytwórczość, rzemiosło lub rękodzielnictwo
- świadczenie usług transportowych nastawionych na obsługę ruchu turystycznego
- prowadzenie działalności handlowej nastawionej na obsługę ruchu turystycznego

„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

- świadczenie usług turystycznych oraz związanych z rekreacją i wypoczynkiem
- drobna wytwórczość, rzemiosło lub rękodzielnictwo
- świadczenie usług transportowych nastawionych na obsługę ruchu turystycznego
- prowadzenie działalności handlowej nastawionej na obsługę ruchu turystycznego

„Małe projekty”

- promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego,
- kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła
- utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych
- przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych dotyczących atrakcji turystycznych na obszarze objętym LSR,
- budowa lub odbudowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych lub biwakowych, szlaków wodnych, szlaków rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych lub dydaktycznych,
- zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego,
- prowadzenie badań i gromadzenie danych dotyczących dziedzictwa kulturowego i historycznego,
- odbudowa lub renowacja, zabezpieczanie, uporządkowanie i oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla danego regionu,

Projekt współpracy – projekt „Rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej obszarów wiejskich”

Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności, aktywizacja

- badania i analizy dotyczące zasobów przyrodniczo-krajobrazowych, dziedzictwa historyczno-kulturowego oraz rozwoju turystyki i rekreacji w Krainie Trzech Rzek,
- informowanie o obszarze objętym LSR, o założeniach LSR i działalności LGD w zakresie związanym z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnej obszaru,
- doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy, zgodnych z zakresem Przedsięwzięcia 3,
- realizacja wydarzeń promocyjnych tematycznie związanych z Przedsięwzięciem 3;
- aktywizowanie i zachęcanie społeczności lokalnej do udziału w działaniach na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji.

Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia

Wskaźniki produktu	Źródło weryfikacji wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika
Liczba remontów w obiektach zabytkowych (szt.)	Dane Woj. Urzędu Ochrony Zabytków	2
Liczba zbudowanych lub odbudowanych obiektów małej infrastruktury turystycznej (szt.)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	2
Liczba zabezpieczonych lub oznakowanych miejsc lub obiektów stanowiących cenne dziedzictwo przyrodniczo-krajobrazowe	Dokumentacja beneficjentów pomocy	3

Liczba publikacji promujących atrakcje turystyczne obszaru (szt.)	Dokumentacja beneficjentów pomocy	1
---	-----------------------------------	---

Wskaźniki oddziaływania	Źródło weryfikacji wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika
Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar w okresie realizacji strategii (%)	Dane z gmin	+10%
Przyrost liczby miejsc noclegowych (szt.)	Dane GUS	+100
Liczba użytkowników odwiedzających w ciągu roku domeny z informacjami o atrakcjach turystycznych obszaru (osoby)	Właściciele domen	5000
Liczba gospodarstw agroturystycznych posiadających kategoryzację (szt.)	Dane Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”	10

Wskaźniki oddziaływania	Źródło weryfikacji wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika
Wzrost liczby osób zatrudnionych w branży usług turystyczno-rekreacyjnych (%)	Dane GUS	+5%
Wzrost wskaźnika aktywności gospodarczej w okresie realizacji strategii (%)	Dane GUS	+2%
Wzrost dochodów podatkowych gmin per capita w okresie realizacji strategii (%)	Dane gmin	+2%

Rozdział V. Określenie misji LGD Kraina Trzech Rzek

Misją Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Kraina Trzech Rzek jest propagowanie idei partnerstwa i współdziałania trzech sektorów: gospodarczego, publicznego i społecznego, na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju, w celu rozwoju gospodarczego tego obszaru, zachowania jego walorów oraz poprawy warunków życia mieszkańców.

Rozdział VI. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR

Poniżej przedstawiono szczegółową analizę przyjętych celów ogólnych i szczegółowych LSR w kontekście ich spójności ze specyfiką obszaru.

Cel ogólny pierwszy „Podniesienie jakości życia na obszarach wiejskich” został przyjęty z uwagi na potrzebę wzmocnienia związków łączących mieszkańców z miejscem zamieszkania. W opisie specyfiki obszaru zwrócono uwagę na to, że aglomeracja poznańska, sąsiadująca z obszarem objętym strategią stanowi dla wielu jego mieszkańców nie tylko miejsce pracy i nauki, ale coraz częściej także miejsce zaspokajania innych potrzeb, na przykład w zakresie zaopatrzenia oraz spędzania czasu wolnego. Ta grupa mieszkańców może łatwo ulec wyobcowaniu, czego konsekwencją będzie narastająca dezintegracja lokalnej społeczności. Aby przeciwdziałać tym negatywnym zjawiskom należy tworzyć warunki umożliwiające mieszkańcom zaspokojenie ich potrzeb na miejscu w sposób i na poziomie, jakiego oczekują. Przyjęty cel przewiduje podjęcie tego rodzaju działań związanych ze spędzaniem czasu wolnego oraz rozwojem zainteresowań, umiejętności i talentów. Osiągnięciu tego celu będą służyć przyjęte cele szczegółowe:

- modernizacja obiektów społeczno-kulturalnych i wsparcie oddolnych inicjatyw społeczno-kulturalnych,
- budowa i modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych i wsparcie aktywności mieszkańców w tym zakresie,
- poprawa warunków dla rekreacji i aktywnego wypoczynku.

Drugi cel ogólny „Rozwój gospodarki lokalnej” ma przyczynić się do wykorzystania szansy na rozwój gospodarczy, jaką jest bliskość aglomeracji poznańskiej, stanowiącej duży rynek zbytu. Obszar objęty strategią ma potencjał i warunki do tego, by wytwarzać produkty i usługi, które mogą być sprzedawane na tym rynku. Wykorzystanie tej szansy wymaga pobudzenia przedsiębiorczości mieszkańców poprzez działania sprzyjające i ułatwiające rozpoczynanie i prowadzenie działalności gospodarczej. Adresatem tych działań będą przede wszystkim młodzi, dobrze wykształceni mieszkańcy obszaru, których wielu kończy co roku studia na uczelniach poznańskich. Stanowią oni jeden z najcenniejszych zasobów obszaru, zagrożony utratą z powodu migracji części tych osób do Poznania, innych dużych miast lub za granicę. Głównym instrumentem wsparcia przedsiębiorczości będzie pomoc finansowa udzielana na podjęcie działalności gospodarczej opartej na wiedzy, takiej jak usługi informatyczne, projektowe, ekonomiczno-prawne, finansowo-księgowo, tłumaczenia i temu podobne. Dodatkowym działaniem wspierającym będą szkolenia i inne przedsięwzięcia o charakterze edukacyjnym tematycznie związane z przedsiębiorczością. Realizacja planowanych działań spowoduje rozwój sektora usług dla biznesu, co zapewni niezbędne wsparcie profesjonalne dla przedsiębiorców prowadzących działalność w innych branżach, a tym samym polepszy warunki funkcjonowania i rozwoju lokalnych przedsiębiorstw. Dodatkowym efektem tych działań będzie zapobieganie migracji młodych, wykształconych osób do miasta lub za granicę.

Trzeci cel ogólny „Wzrost potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru” nawiązuje do atrakcyjności przyrodniczo-krajobrazowej obszaru, na którą składają się duże

obszary leśne, rezerваты przyrody z ciekawą fauną i florą, rzeki i jeziora, specyficzny zdrowy klimat oraz liczne szlaki turystyczne piesze, rowerowe i wodne. Korzystne położenie w sąsiedztwie aglomeracji poznańskiej stanowiło zachętę do tego, by w strategii zaplanować działania nakierowane na rozwój turystyki i rekreacji w oparciu o posiadane zasoby. Różnorodność tych zasobów pozwala na stworzenie szerokiej palety produktów – od rejsów i spływów kajakowych rzekami Wartą i Wełną, przez ścieżki dydaktyczne wykorzystujące bogactwo rezerwatów i pomników przyrody, po trasy turystyczne i sporty ekstremalne uprawiane na rozległych terenach leśnych obszaru. Rozwój potencjału turystyczno-rekreacyjnego będzie z jednej strony spełnieniem potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie odpoczynku i spędzania czasu wolnego, z drugiej strony umożliwi rozwój przedsiębiorstw świadczących usługi w zakresie rekreacji i turystyki, tym samym przyczyniając się do rozwoju ważnego sektora gospodarki lokalnej.

Ważnym argumentem świadczącym o istnieniu spójności specyfiki obszaru z przyjętymi celami LSR może być także dobre dostosowanie proponowanych w strategii celów i przedsięwzięć do oczekiwań i aspiracji społeczności lokalnej. Opinie mieszkańców uzyskane w trakcie szerokiej konsultacji społecznej świadczą o tym, że w przypadku strategii opracowanej przez LGD Kraina Trzech rzek takie dostosowanie zostało osiągnięte, a przyjęte cele są zgodne z potrzebami społeczności lokalnej i przez nią akceptowane.

Rozdział VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w LSR

Podejście zintegrowane przejawia się w przyjętej strategii i sformułowanych w jej ramach przedsięwzięciach poprzez:

- integrację podmiotów uczestniczących we wdrażaniu LSR. Realizacja celów strategii, jak też zaplanowanych w jej ramach przedsięwzięć będzie przyczyniać się do integracji podmiotów pochodzących z różnych sektorów i różnych branż. Przedsięwzięcie 1 będzie realizowane z udziałem przedstawicieli sektora publicznego i społecznego, Przedsięwzięcie 2 – z udziałem przedstawicieli sektora społecznego i gospodarczego, a Przedsięwzięcie 3 z udziałem przedstawicieli wszystkich trzech sektorów. W przedsięwzięciach wdrażanych z udziałem sektora gospodarczego przewidywany jest udział podmiotów gospodarczych z różnych branż - przetwórstwa i magazynowania przetworów rolnych i leśnych, wytwarzania produktów energetycznych z biomasy, usług dla gospodarstw rolnych, usług dla biznesu, usług turystycznych oraz związanych z rekreacją i wypoczynkiem, drobnej wytwórczości, rzemiosła i rękodzielnictwa, usług transportowych oraz działalności handlowej. Przyjęte w strategii cele mogą być w pełni osiągnięte pod warunkiem aktywnej współpracy wielu różnych podmiotów, koordynowania ich działań, tworzenia struktur sieciowych, wspólnego planowania, wzajemnego udostępniania swoich zasobów, w tym dostępu do bazy informacji tworzonej w oparciu o dane przekazywane przez różne podmioty;
- integrację zasobów, polegającą na wykorzystaniu różnych zasobów w ramach tego samego przedsięwzięcia. Cecha ta jest najlepiej dostrzegalna w Przedsięwzięciu 3 „Turystyka i rekreacja w Krainie Trzech Rzek”, które zakłada wykorzystanie dziedzictwa kulturowo-historycznego, walorów przyrodniczo-krajobrazowych, lokalnej twórczości artystycznej oraz lokalnie wytwarzanych surowców i produktów. Przedsięwzięcie 1 „Wieś za znakiem Q” zakłada wykorzystanie infrastruktury społeczno-kulturalnej i infrastruktury sportowo-turystycznej oraz aktywności mieszkańców w tych dwóch dziedzinach. Przedsięwzięcie 2 „Przedsiębiorczość w Krainie trzech Rzek” zakłada wykorzystanie kapitału ludzkiego – wiedzy, umiejętności i przedsiębiorczości mieszkańców, a także lokalnie wytwarzanych surowców.
- integrację obszaru – każde z proponowanych przedsięwzięć dotyczy całego obszaru Krainy Trzech Rzek. Pojedyncze operacje realizowane w różnych miejscach obszaru powinny stanowić część większego zamierzenia, na przykład turystycznego zagospodarowania obszaru, rozwoju jakiejś branży, wykorzystania jakiegoś zasobu lub zaspokojenia jakiejś potrzeby społeczności lokalnej. Integracji obszaru sprzyja także zakładana współpraca podmiotów reprezentujących różne gminy i miejscowości wchodzące w skład obszaru objętego strategią.
- integrację funkcji – przyjęta strategia zakłada harmonijny rozwój obszaru w wymiarze środowiskowym, społecznym, kulturowym, przestrzennym i gospodarczym; wszystkie te wymiary współzależą od siebie, a postęp w ramach jednego wymiaru ułatwia rozwój w innych wymiarach.

Mówiąc o integracji w wymiarze przestrzennym warto zwrócić uwagę na to, że planowany w LSR rozwój Krainy Trzech Rzek bierze pod uwagę kontekst wynikający z położenia w sąsiedztwie aglomeracji poznańskiej. W ten sposób LSR dostosowuje i integruje funkcje obszaru z sytuacją istniejącą w jego otoczeniu.

Między przyjętymi w LSR celami i przedsięwzięciami zachodzą wzajemne oddziaływania i związki. Rozwój potencjału turystyczno-rekreacyjnego przewidziany w ramach trzeciego celu ogólnego będzie przyczyniał się do poprawy sytuacji w zakresie odpoczynku mieszkańców i spędzania czasu wolnego, co wiąże się z podnoszeniem jakości życia zakładanym w ramach pierwszego celu ogólnego. Będzie on także wpływał na rozwój przedsiębiorstw świadczących usługi w zakresie rekreacji i turystyki, tym samym przyczyniając się do gospodarczego rozwoju obszaru, wspomagając tym samym osiągnięcie drugiego celu ogólnego. Wspieranie aktywności artystyczno-kulturalnej oraz budowa i modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych przewidziane w ramach pierwszego celu ogólnego dotyczą poprawy jakości życia, ale mają one znaczenie również dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej obszaru, co zakłada trzeci cel ogólny i w pewnej mierze także dla rozwoju działalności gospodarczej, co stanowi założenie drugiego celu ogólnego.

Rozdział VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w LSR

Innowacyjność Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru Krainy Trzech Rzek wynika z opisanych niżej aspektów.

1. Innowacyjności produktów, technologii i rozwiązań organizacyjnych, proponowanych w LSR - do tej pory na obszarze Krainy Trzech Rzek nie były stosowane następujące rozwiązania przewidywane do realizacji w ramach wdrażania LSR:
 - 1.1. przyjęcie, że głównym adresatem pomocy na operacje związane z tworzeniem i rozwojem mikroprzedsiębiorstw będą młodzi, dobrze wykształceni mieszkańcy obszaru, w tym zwłaszcza absolwenci wyższych uczelni (Przedsięwzięcie 2 „Przedsiębiorczość w krainie Trzech Rzek”). Migracja tych osób ze wsi do miasta stanowi istotny czynnik osłabienia potencjału rozwojowego obszarów wiejskich. Zaproponowane rozwiązanie pozwoli ograniczyć skalę tego negatywnego zjawiska.
 - 1.2. większość środków przeznaczonych na rozwój mikroprzedsiębiorczości będzie wykorzystana na wspieranie działalności gospodarczej opartej na wiedzy, takiej jak usługi informatyczne, projektowe, ekonomiczno-prawne, finansowo-księgowo, nauczanie języków i tłumaczenie (Przedsięwzięcie 2 „Przedsiębiorczość w krainie Trzech Rzek”). Dzięki temu usługi te staną się łatwo dostępne na lokalnym rynku, co będzie sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości, gdyż stanowią one niezbędne w dzisiejszych warunkach wsparcie intelektualne działalności gospodarczej prowadzonej w innych branżach.
 - 1.3. wsparcie szkoleniowo-doradcze w zakresie przedsiębiorczości, przewidziane w ramach Przedsięwzięcia 2 „Przedsiębiorczość w krainie Trzech Rzek” będzie realizowane poprzez efektywne, innowacyjne metody takie jak e-learning (nauka przez Internet) i coaching (nauka w działaniu prowadzonym przez ucznia z asystą mistrza).
 - 1.4. Przedsięwzięcie 3 „Turystyka i rekreacja w Krainie Trzech Rzek” zakłada tworzenie nowych produktów turystycznych i rekreacyjnych związanych ze sportami ekstremalnymi (np. paint-ball, hippika, motocross, cross rowerowy, survival, spływ Wełną mającą miejscami górski charakter). Ten innowacyjny kierunek rozwoju przyjęto z uwagi na szybko rosnącą popularność sportów ekstremalnych i szczególne predyspozycje obszaru do ich rozwijania.
2. Powiązania zaproponowanych w LSR innowacyjnych rozwiązań z wykorzystaniem lokalnych zasobów, na przykład:
 - 2.1. wykorzystywanie najbardziej wartościowych zasobów siły roboczej (młodzi, dobrze wykształceni mieszkańcy obszaru, w szczególności absolwenci wyższych uczelni) do rozwoju przedsiębiorczości,
 - 2.2. wykorzystanie walorów obszaru do tworzenia opisanych wyżej innowacyjnych produktów turystycznych i rekreacyjnych – są nimi duże obszary leśne, ciekawe ukształtowanie powierzchni, sieć hydrograficzna (szczególnie dolny bieg rzeki Wełny miejscami mający charakter górskiego potoku),
3. Możliwości stosowania zaprezentowanych innowacyjnych rozwiązań na innych obszarach:

- 3.1. ucieczka wykształconych osób ze wsi do miasta, którą można określić jako drenaż cennych zasobów ludzkich jest problemem powszechnym na obszarach wiejskich nie tylko w Polsce. Skutkiem tego zjawiska jest osłabienie potencjału rozwojowego. Dotąd nie udało się znaleźć skutecznych metod odwrócenia tego trendu, dlatego zastosowane rozwiązanie, opisane wyżej w punkcie 1.1, jeśli okaże się skuteczne, z pewnością zainteresuje i będzie szeroko stosowane przez władze szczebla lokalnego i inne podmioty odpowiedzialne za rozwój obszarów wiejskich.
- 3.2. sporty ekstremalne jako produkt turystyczny i rekreacyjny stanowią w Polsce novum. Brak wiedzy i doświadczenia w tej dziedzinie sprawia, że przebieg i rezultaty wdrażania Przedsięwzięcia 3 na przykład w zakresie rozpoznania rynku i dostosowania oferty do jego potrzeb, zasad promocji czy zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa będą z uwagą śledzone na innych terenach, gdzie istnieją warunki do rozwoju tej formy turystyki. Doświadczenia zdobyte przez LGD Kraina Trzech rzek będą transferowane do innych obszarów w ramach projektu współpracy oraz poprzez krajową sieć obszarów wiejskich.
- 3.3. innowacyjna edukacja w zakresie przedsiębiorczości, opisana wyżej w punkcie 1.3, jest w Polsce rzadko stosowana, należy więc spodziewać się dużego zainteresowania uzyskanymi rezultatami i ich szerokiego wdrażania, jeśli okażą się skuteczniejsze od metod tradycyjnych. Doświadczenia związane ze stosowaniem tych metod zdobyte przez LGD Kraina Trzech rzek będą transferowane do innych obszarów poprzez krajową sieć obszarów wiejskich oraz sieć KSU stanowiącą największy w Polsce spójny system wspierania przedsiębiorczości.

Rozdział IX. Określenie warunków uzyskania pomocy ze środków na wdrażanie LSR, procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć Rady w sprawie wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju”, kryteriów na podstawie których jest oceniana zgodności operacji z LSR oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów

IX.1. Warunki uzyskania pomocy ze środków na wdrażanie LSR

Wniosek o przyznanie pomocy złożony za pośrednictwem LGD Kraina Trzech Rzek może być wybrany do finansowania, jeżeli został złożony w terminie wskazanym w informacji o możliwości składania wniosku oraz spełnia następujące warunki:

I. Warunki ogólne:

- 1) operacja będzie realizowana na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju,
- 2) wniosek sporządzono na obowiązującym formularzu,
- 3) do wniosku załączono wszystkie dokumenty niezbędne do wyboru operacji, zgodnie z wymogami podanymi w informacji o możliwości składania wniosku o pomoc za pośrednictwem LGD Kraina Trzech Rzek,
- 4) realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów ogólnych LSR,
- 5) realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR,
- 6) operacja jest zgodna z zakresem przedsięwzięcia planowanego w ramach LSR,

II. Warunki szczegółowe:

- A. Warunki szczegółowe dotyczące operacji, których zakres i charakter odpowiada działaniu „**Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej**” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
- 1) Wnioskodawca jest rolnikiem lub domownikiem w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników lub małżonkiem tego rolnika,
 - 2) Wnioskodawca jest nieprzerwanie ubezpieczony w pełnym zakresie na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników przez okres co najmniej ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o przyznanie pomocy,
 - 3) Wnioskodawca jest obywatelem państwa członkowskiego UE,
 - 4) Wnioskodawca jest pełnoletni i nie ukończył 60 roku życia,
 - 5) Wnioskodawca nie wystąpił o przyznanie i nie przyznano mu renty strukturalnej w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 lub Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,
 - 6) Przyznano płatność do gruntów rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego posiadanego przez rolnika, o którym mowa w pkt.1 za rok poprzedzający rok złożenia wniosku o pomoc,
 - 7) Wnioskodawca nie rozpoczął realizacji operacji,
 - 8) Wnioskowana wysokość pomocy nie przekracza kwoty 100 tys. zł.,

B. Warunki szczególne dotyczące operacji, których zakres i charakter odpowiada działaniu „**Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

- 1) Wnioskodawca będący osobą fizyczną:
 - a) podejmuje lub wykonuje we własnym imieniu działalność gospodarczą jako mikroprzedsiębiorca,
 - b) jest obywatelem państwa członkowskiego UE,
 - c) jest pełnoletni i nie ukończył 60 roku życia,
 - d) nie podlega przepisom o ubezpieczeniu społecznym rolników w pełnym zakresie,
 - e) ma miejsce zamieszkania:
 - w przypadku osób świadczących usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa – w miejscowości należącej do gminy wiejskiej lub miejscowości gminy miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tys. mieszkańców lub gminy miejskiej liczącej do 5 tys. mieszkańców,
 - w przypadku osób podejmujących lub wykonujących inną działalność gospodarczą - w miejscowości należącej do gminy wiejskiej lub miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców lub gminie miejskiej liczącej do 5 tys. mieszkańców,
 - f) w okresie ostatnich dwóch lat poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie pomocy nie miał przyznanej pomocy w ramach działania „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia” objętego Programem Operacyjnym :Kapitał Ludzki 2007-2013”,
 - g) jeżeli operacja, którą zamierza realizować wnioskodawca, jest związana z nieruchomością, miejsce położenia tej nieruchomości znajduje się:
 - w przypadku osób świadczących usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa – na obszarze objętym LSR,
 - w przypadku osób podejmujących lub wykonujących inną działalność gospodarczą – na obszarze objętym LSR, z wyłączeniem miasta Oborniki i miasta Murowana Goślina,
 - h) wnioskodawca nie rozpoczął realizacji operacji.

- 2) Wnioskodawca będący osobą prawną lub jednostką organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej:
 - a) wykonuje we własnym imieniu działalność gospodarczą jako mikroprzedsiębiorca,
 - b) nie podlega przepisom o ubezpieczeniu społecznym rolników w pełnym zakresie,
 - c) ma siedzibę lub oddział:
 - w przypadku grup producentów rolnych, wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw, organizacji producentów owoców i warzyw oraz podmiotów świadczących usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa – w miejscowości należącej do gminy wiejskiej lub miejscowości gminy miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast

liczących powyżej 20 tys. mieszkańców lub gminy miejskiej liczącej do 5 tys. mieszkańców,

- w przypadku innych podmiotów - w miejscowości należącej do gminy wiejskiej lub miejscowości gminy miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców lub gminie miejskiej liczącej do 5 tys. mieszkańców,
- d) w okresie ostatnich dwóch lat poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie pomocy nie miał przyznanej pomocy w ramach działania „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia” objętego Programem Operacyjnym :Kapitał Ludzki 2007-2013”,
- e) jeżeli operacja, którą zamierza realizować wnioskodawca, jest związana z nieruchomością, miejsce położenia tej nieruchomości znajduje się:
- w przypadku grup producentów rolnych, wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw, organizacji producentów owoców i warzyw oraz podmiotów świadczących usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa – na obszarze objętym LSR,
 - w przypadku innych podmiotów – na obszarze objętym LSR, z wyłączeniem miasta Oborniki i miasta Murowana Goślina,
- f) wnioskodawca nie rozpoczął realizacji operacji.

C. Warunki szczegółowe dotyczące operacji, których zakres i charakter odpowiada działaniu „**Odnowa i rozwój wsi**” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

1) Wnioskodawca jest jednym z niżej wymienionych podmiotów:

- gminą
 - instytucją kultury dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego
 - osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, działającą na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania
 - organizacją pozarządową o statusie organizacji pożytku publicznego
- 2) Operacja będzie realizowana na obszarze objętym LSR z wyłączeniem miasta Oborniki i miasta Murowana Goślina,
- 3) Wysokość wnioskowanej kwoty wynosi co najmniej 25 tys. zł,

D. Warunki szczegółowe dotyczące operacji, których zakres i charakter odpowiada „**małym projektom**” w rozumieniu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

1) W przypadku wnioskodawcy będącego osobą fizyczną:

- a) Wnioskodawca jest obywatelem ~~Polski~~ lub innego państwa członkowskiego UE,

- b) Wnioskodawca jest osobą pełnoletnią,
 - c) Wnioskodawca ma miejsce zamieszkania na obszarze objętym LSR lub wykonuje działalność gospodarczą na tym obszarze,
 - d) Całkowity planowany koszt operacji wynosi co najmniej 4,5 tys. zł,
 - e) Całkowity planowany koszt operacji wynosi nie więcej niż 100 tys. zł,
 - f) Wnioskowana wysokość pomocy nie przekracza kwoty 25 tys. zł,
 - g) Dotychczasowa pomoc przyznana wnioskodawcy ze środków na wdrażanie LSR obejmująca operacje zrealizowane i operacje niezakończone, których zakres i charakter odpowiada „małym projektom” nie przekracza kwoty 100 tys. zł.,
- 2) W przypadku wnioskodawcy nie będącego osobą fizyczną:
- a) Wnioskodawca jest osobą prawną lub jednostką organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną,
 - b) Wnioskodawca ma siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzi działalność na tym obszarze,
 - c) Całkowity planowany koszt operacji wynosi co najmniej 4,5 tys. zł,
 - d) Całkowity planowany koszt operacji wynosi nie więcej niż 100 tys. zł,
 - e) Wnioskowana wysokość pomocy nie przekracza kwoty 25 tys. zł,
 - f) Dotychczasowa pomoc przyznana wnioskodawcy ze środków na wdrażanie LSR obejmująca operacje zrealizowane i operacje niezakończone, których zakres i charakter odpowiada „małym projektom” nie przekracza kwoty 100 tys. zł.

IX.2. Procedura oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji przez LGD.

LGD Kraina Trzech Rzek będzie prowadzić postępowanie mające na celu ocenę zgodności złożonych wniosków z LSR i dokonanie wyboru operacji do finansowania według zasad i procedur szczegółowo określonych w „Regulaminie Rady Stowarzyszenia LGD Kraina Trzech Rzek”, stanowiącym Załącznik nr 2 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR. Opis tych procedur jest przedstawiony poniżej.

1. Nabór wniosków o pomoc, nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni będzie prowadzony zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,
2. Następnego dnia po zakończeniu naboru wniosków Zarząd Stowarzyszenia sporządza i podaje do publicznej wiadomości listę wniosków złożonych w terminie wskazanym w informacji o możliwości składania wniosku oraz listę wniosków złożonych po tym terminie. Wnioski złożone po terminie nie podlegają rozpatrzeniu przez Radę LGD Kraina Trzech Rzek.
3. Organem dokonującym oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji do finansowania jest Rada LGD Kraina Trzech Rzek. Rada rozpatruje wnioski i podejmuje decyzje w ich sprawie podczas swoich posiedzeń. Decyzje Rady zapadają zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy wszystkich członków Rady.

4. Zarząd przygotowuje i zwołuje posiedzenie Rady. Miejsce, termin i porządek posiedzenia Zarząd ustala z Przewodniczącym Rady.
5. Biuro Stowarzyszenia wysyła członkom Rady zawiadomienia o posiedzeniu nie później niż w 3 dni po zakończeniu naboru wniosków i nie później niż 7 dni przed terminem posiedzenia. W zawiadomieniu podaje się informację dotyczącą możliwości zapoznania się z materiałami i dokumentami związanymi z porządkiem posiedzenia, w tym z wnioskami, które będą rozpatrywane podczas posiedzenia. Wnioski o pomoc mogą być udostępniane członkom Rady w formie kopii.
6. Nie później niż w 10 dniu po zakończeniu naboru wniosków, podczas posiedzenia Rada rozpatruje wnioski w kolejności odpowiadającej kolejności ich złożenia do Biura LGD Kraina Trzech Rzek.
7. Przed rozpatrzeniem każdego wniosku członkowie Rady składają pisemne oświadczenie o bezstronności w rozpatrywaniu danego wniosku. Oświadczenie składa się na formularzu, którego wzór przedstawia Załącznik nr 16/1 do wniosku o wybór LGD „Kraina Trzech Rzek” do realizacji LSR. Członków Rady, którzy nie złożą oświadczenia o bezstronności, Przewodniczący Rady wyłącza z udziału w rozpatrywaniu danego wniosku, w szczególności z udziału w ocenie zgodności operacji z Lokalną Strategią Rozwoju, ocenie tej operacji pod względem spełniania kryteriów wyboru oraz z udziału w głosowaniu nad uchwałą dotyczącą wyboru tej operacji.
8. Podczas dyskusji nad wnioskiem Przewodniczący udziela głosu dyskutantom według kolejności zgłoszeń. W dyskusji głos mogą zabierać członkowie Rady, członkowie Zarządu oraz osoby zaproszone do udziału w posiedzeniu.
9. Po dyskusji nad wnioskiem Rada przeprowadza głosowanie w sprawie zgodności operacji z LSR. Po zarządzeniu głosowania każdy członek Rady dokonuje indywidualnie oceny zgodności operacji z LSR poprzez wypełnienie „Karty oceny zgodności operacji z LSR”, której wzór przedstawia Załącznik nr 16/2 do wniosku o wybór LGD „Kraina Trzech Rzek” do realizacji LSR. Formularz „Karty oceny zgodności operacji z LSR” zawiera pytania pomocnicze pomagające ustalić zgodność operacji z LSR. Na końcu formularza znajduje się rubryka służąca do oddania głosu w sprawie uznania operacji za zgodną lub niezgodną z Lokalną Strategią Rozwoju.
Po zebraniu wypełnionych „Kart oceny zgodności operacji z LSR” komisja skrutacyjna dokonuje podliczenia oddanych głosów. Decyzja Rady w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR jest pozytywna, jeśli bezwzględna większość ważnie oddanych głosów została oddana na opcję, że operacja jest zgodna z LSR. Wnioski dotyczące operacji, co do których Rada podjęła negatywną decyzję w sprawie uznania ich zgodności z LSR nie są dalej rozpatrywane.
9. Jeżeli operacja została uznana za zgodną z LSR, Rada przeprowadza ocenę tej operacji według kryteriów lokalnych przyjętych przez Stowarzyszenie. Po zarządzeniu głosowania każdy członek Rady dokonuje indywidualnie oceny operacji poprzez wypełnienie formularza „Karty oceny operacji według kryteriów wyboru”, której wzór przedstawia Załącznik nr 16/3 do wniosku o wybór LGD „Kraina Trzech Rzek” do realizacji LSR. Ocena operacji przez członka Rady polega na przyznaniu punktów za poszczególne kryteria, a następnie ich zsumowaniu i wpisaniu obliczonej oceny łącznej w pozycji formularza „SUMA PUNKTÓW”.
10. Po zebraniu wypełnionych kart oceny operacji według kryteriów wyboru komisja skrutacyjna ustala wynik głosowania w taki sposób, że sumuje oceny łączne

wyrażone na poszczególnych kartach w pozycji „SUMA PUNKTÓW” i dzieli przez liczbę oddanych głosów. Liczba będąca wynikiem tego działania jest oceną Rady dotyczącą spełniania kryteriów wyboru przez daną operację.

11. Na podstawie wyników głosowania w sprawie oceny operacji pod względem spełniania kryteriów wyboru Przewodniczący Rady sporządza nie później niż w 12 dniu po zakończeniu naboru wniosków listę ocenionych operacji, ustalając ich kolejność według liczby uzyskanych punktów w ramach tej oceny. W przypadku operacji mających równą liczbę punktów ich kolejność na liście ustala się przeprowadzając w tej sprawie głosowanie. Listę podaje się do wiadomości publicznej nie później niż w 12 dniu po zakończeniu naboru wniosków, w szczególności przesyła się ją do wiadomości wnioskodawców, którzy złożyli wnioski o przyznanie pomocy wraz z informacją o:
 - a) zgodności projektu z LSR albo jego niezgodności z LSR – wskazując przyczyny niezgodności,
 - b) liczbie uzyskanych punktów w ramach tej oceny lub miejscu na liście ocenionych projektów
 - c) możliwości i trybie złożenia odwołania zgodnie z procedurą określoną w LSR (wzory pism do wnioskodawców informujących o wynikach oceny wniosków zawiera Załącznik nr 16/6 do wniosku o wybór LGD Kraina Trzech Rzek do realizacji LSR).
12. Po upływie terminu, w którym wnioskodawcy mogli składać odwołania, czyli nie później niż w 22 dniu po zakończeniu naboru wniosków, Zarząd LGD Kraina Trzech Rzek zwołuje posiedzenie Rady w celu rozpatrzenia odwołań i podjęcia decyzji o wyborze operacji do finansowania. Rozpatrywanie odwołań polega na ponownej ocenie zgodności operacji z LSR oraz ocenie tej operacji według kryteriów lokalnych, z uwzględnieniem argumentów podanych przez wnioskodawcę w odwołaniu.
13. Po rozpatrzeniu odwołań, o ile zachodzi taka potrzeba, Przewodniczący Rady modyfikuje listę ocenionych operacji nie później niż w 29 dniu po zakończeniu naboru wniosków.
14. Rada wybiera do finansowania operacje, które uzyskały największą liczbę punktów w ramach oceny operacji pod względem spełniania kryteriów wyboru, w kolejności odpowiadającej miejscu na liście operacji podlegających ocenie. Rada dokonuje wyboru operacji do wysokości limitu dostępnych środków, określonego w informacji o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy na dany rodzaj operacji. W roku, w którym LGD Kraina Trzech Rzek po raz ostatni poda do publicznej wiadomości informacje o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy na dany rodzaj operacji, Rada dokonuje wyboru operacji do wysokości 120% limitu dostępnych środków, określonego w informacji o możliwości składania wniosków. Decyzja Rady o wybraniu operacji do finansowania ma formę uchwały, której wzór przedstawia Załącznik nr 16/4 do wniosku o wybór LGD Kraina Trzech Rzek do realizacji LSR. Każda uchwała o wybraniu operacji do finansowania zawiera:
 - 1) informacje o wnioskodawcy operacji (imię i nazwisko lub nazwę, adres lub siedzibę, numer identyfikacyjny)
 - 2) tytuł operacji zgodny z tytułem podanym we wniosku,

- 3) kwotę pomocy o jaką ubiegał się wnioskodawca zgodną z kwotą podaną we wniosku,
 - 4) informację o decyzji Rady w sprawie uznania zgodności operacji z LSR,
 - 5) informację o liczbie punktów uzyskanych w ramach oceny operacji pod względem spełniania kryteriów wyboru i miejscu na liście ocenionych operacji,
 - 6) postanowienie Rady o wybraniu operacji do finansowania.
15. Po dokonaniu wyboru operacji przez Radę, Przewodniczący Rady wspólnie z Prezesem Zarządu sporządzają nie później niż w 30 dniu po zakończeniu naboru wniosków listę operacji wybranych przez LGD do finansowania oraz listę operacji niewybranych do finansowania. Na liście operacji wybranych do finansowania umieszcza się operacje w kolejności według liczby uzyskanych punktów w ramach oceny spełniania kryteriów wyboru operacji.
16. W terminie 14 dni od dnia dokonania wyboru operacji do finansowania LGD czyli nie później niż w 44 dniu po zakończeniu naboru wniosków, przekazuje właściwej instytucji wdrażającej listę operacji wybranych przez LGD do finansowania oraz listę operacji niewybranych do finansowania wraz z uchwałami w sprawie wyboru operacji oraz złożonymi wnioskami o przyznanie pomocy
17. Po dokonaniu wyboru operacji do finansowania i nie później niż w 44 dniu po zakończeniu naboru wniosków LGD Kraina Trzech Rzek informuje wnioskodawców o:
- wybraniu albo niewybraniu operacji – wskazując przyczyny niewybrania,
 - liczbie uzyskanych punktów w ramach oceny pod względem spełniania kryteriów wyboru i miejscu na liście wybranych operacji. W roku, w którym po raz ostatni zostanie podana do publicznej wiadomości informacja o możliwości składania wniosków, wskazuje się również, czy projekt mieści się w ramach 120 % limitu dostępnych środków.
- W przypadku operacji spełniających warunki przyznania pomocy dla działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „Odnowa i rozwój wsi”, które nie zostały wybrane do finansowania, wnioskodawców informuje się o możliwości złożenia wniosku o przyznanie pomocy na operację bezpośrednio do podmiotu wdrażającego dane działanie. Wzory pism stosowanych do poinformowania wnioskodawców o wybraniu albo nie wybraniu wniosku przedstawia Załącznik nr 16/7 do wniosku o wybór LGD Kraina Trzech Rzek do realizacji LSR.

IX.3. Procedura odwołania od rozstrzygnięć Rady w sprawie wyboru operacji

1. LGD Kraina Trzech Rzek w terminie 2 dni po dokonaniu oceny wniosków pod względem zgodności z LSR oraz spełniania kryteriów wyboru informuje w formie pisemnej wnioskodawców o decyzji Rady w sprawie złożonych wniosków, w szczególności o:
 - a) zgodności albo niezgodności operacji z LSR, wskazując przyczyny niezgodności
 - b) w odniesieniu do operacji uznanych za zgodne z LSR – o liczbie uzyskanych punktów w ramach oceny spełniania kryteriów wyboru i miejscu na liście operacji podlegających ocenie

- c) możliwości odwołania się od wyników oceny poprzez złożenie w Biurze LGD Kraina Trzech Rzek pisemnego odwołania w terminie 7 dni od dnia otrzymania powiadomienia.

Informacja przekazana wnioskodawcom powinna wskazywać, które z ocenionych operacji mieszczą się w ramach limitu dostępnych środków, określonego w informacji o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy na dany rodzaj operacji.

Wzory pism stosowanych do poinformowania wnioskodawców o decyzji Rady zawiera Załącznik nr 16/6 do wniosku o wybór LGD „Kraina Trzech Rzek” do realizacji LSR.

2. Wnioskodawca może złożyć do Zarządu Stowarzyszenia, w formie pisemnej, odwołanie od rozstrzygnięć Rady w terminie 7 dni od dnia doręczenia informacji LGD Kraina Trzech Rzek z informacją o decyzji Rady.
3. Po upływie terminu, w którym wnioskodawcy mogli składać odwołania, Zarząd zwołuje posiedzenie Rady w celu rozpatrzenia złożonych odwołań. Podczas posiedzenia Rada dokonuje ponownej oceny zgodności operacji z LSR i oceny pod względem spełniania kryteriów wyboru. Decyzje Rady podjęte w trybie rozpatrzenia odwołania są ostateczne. O decyzjach podjętych w wyniku rozpatrzenia odwołań LGD niezwłocznie informuje wnioskodawców, którzy złożyli odwołania.

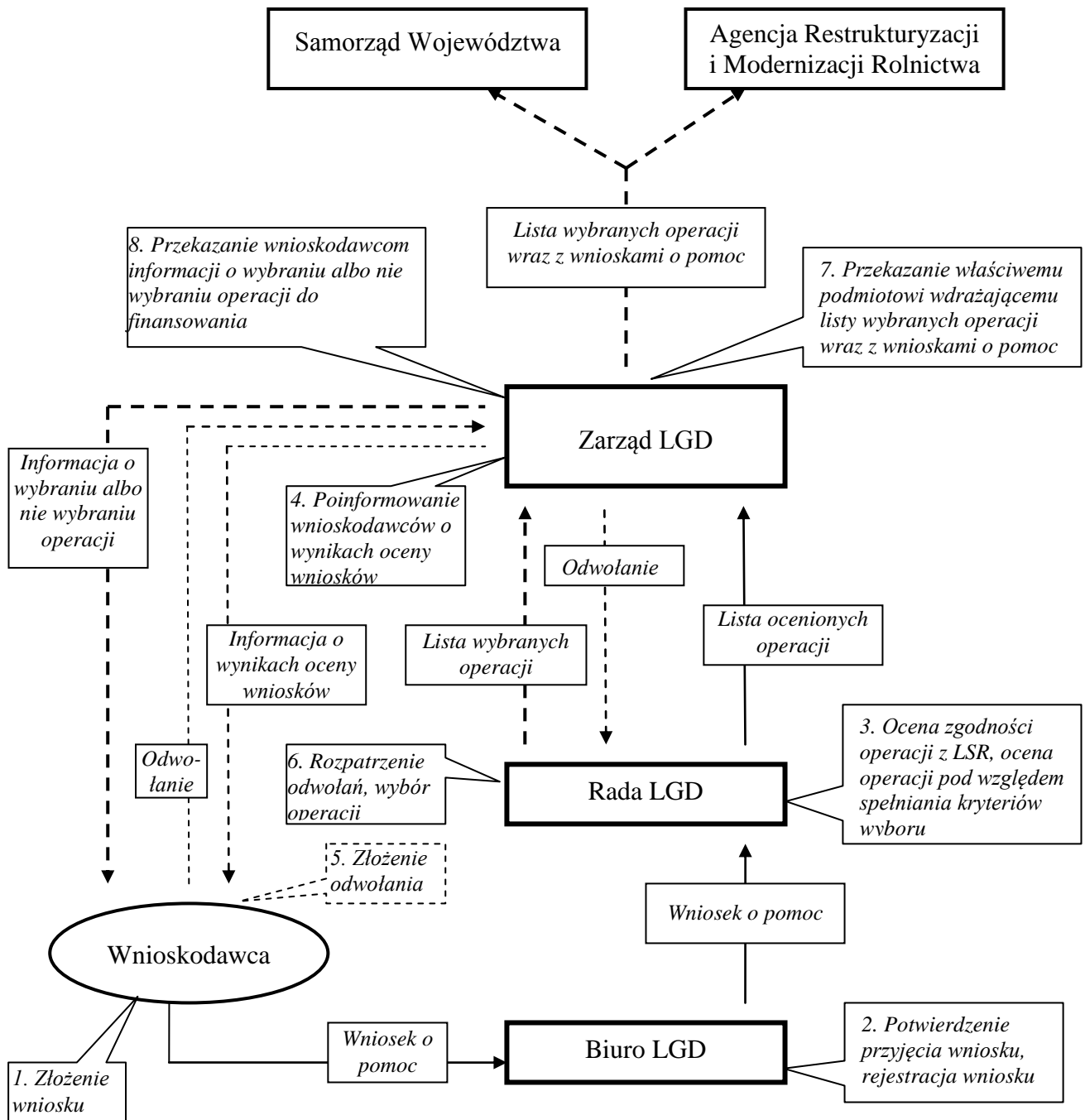
Poniżej przedstawiono w formie tabelarycznej harmonogram działań i zakres odpowiedzialności organów LGD uczestniczących w procedurze oceny i wyboru operacji, a także schemat graficzny procedury oceny i wyboru operacji przez LGD „Kraina Trzech Rzek”.

Harmonogram działań i zakres odpowiedzialności organów LGD uczestniczących w procedurze oceny i wyboru operacji

Lp.	Rodzaj działania	Termin realizacji działania*	Organ odpowiedzialny	Wzory dokumentów stosowane w danym działaniu
1	Sporządzenie i podanie do publicznej wiadomości listy wniosków złożonych w terminie wskazanym w informacji o możliwości składania wniosku oraz listy wniosków złożonych po tym terminie	1 dzień	Zarząd Stowarzyszenia	
2	Przygotowanie materiałów i dokumentów dla członków Rady (w tym kopii wniosków o przyznanie pomocy złożonych w terminie wskazanym w informacji o możliwości składania wniosku)	1 i 2 dzień	Biuro LGD	
3	Zawiadomienie członków Rady o miejscu, terminie i porządku posiedzenia Rady, przesłanie członkom Rady materiałów i dokumentów związanych z porządkiem posiedzenia	3 dzień	Zarząd LGD	
4	Posiedzenie Rady - ocena zgodności operacji z LSR, ocena operacji pod względem spełniania kryteriów wyboru	10 dzień	Rada LGD	Formularz oświadczenia o bezstronności - Załącznik nr 16/1 „Karta oceny zgodności operacji z LSR” - Załącznik nr 16/2 „Karty oceny operacji według kryteriów wyboru” - Załącznik nr 16/3
5	Sporządzenie listy ocenionych operacji	12 dzień	Przewodniczący Rady	
6	Opublikowanie listy ocenionych operacji, rozesłanie wnioskodawcom pisemnej informacji o wynikach oceny wniosków dokonanej przez Radę	12 dzień	Zarząd LGD	Wzory pism do wnioskodawców informujących o wynikach oceny wniosków - Załącznik nr 16/6
7	Zawiadomienie członków Rady o miejscu, terminie i porządku posiedzenia Rady, którego celem będzie rozpatrzenie odwołań, przesłanie członkom Rady materiałów i dokumentów związanych z porządkiem posiedzenia	22 dzień	Zarząd LGD	
8	Posiedzenie Rady – rozpatrzenie odwołań, wybór operacji do finansowania	29 dzień	Rada LGD	Wzór uchwały Rady w sprawie operacji wybranej do finansowania – Załącznik nr 16/4
9	Sporządzenie protokołu z posiedzenia Rady Sporządzenie listy operacji wybranych przez LGD do finansowania oraz listy operacji niewybranych do finansowania	30 dzień	Przewodniczący Rady i Prezes Zarządu	Wzór protokołu z posiedzenia Rady – Załącznik nr 16/5
10	Przekazanie właściwej instytucji wdrażającej listy operacji wybranych do finansowania	Nie później niż 44 dzień	Zarząd LGD	
11	Przekazanie wnioskodawcom informacji o wybraniu lub niewybraniu operacji do finansowania	Nie później niż 44 dzień	Zarząd LGD	Wzory pism do wnioskodawców informujących o wybraniu albo nie wybraniu operacji – Załącznik nr 16/7

(*) Termin realizacji działania jest podany w dniach liczonych od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy

Schemat graficzny procedury oceny i wyboru operacji przez LGD

IX.4. Kryteria oceny zgodności operacji z LSR

Ocena zgodności operacji z LSR będzie polegać na zbadaniu, czy operacja:

- a) spełnia warunki uzyskania pomocy ze środków na wdrażenie LSR określone w rozdziale IX.1,
- b) przyczyni się do osiągnięcia celów ogólnych LSR,
- c) przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR,
- d) jest zgodna z zakresem przedsięwzięć planowanych w ramach LSR.

Badanie oceny zgodności operacji z LSR będzie przeprowadzone przy pomocy pytań pomocniczych, stanowiących kryteria oceny zgodności operacji z LSR. Kryteria zostały podzielone na dwie grupy: kryteria ogólne, stosujące się do każdej operacji oraz kryteria szczegółowe w podziale na:

- A. kryteria stosujące się do operacji, których zakres i charakter odpowiada działaniu „**Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej**” PROW 2007-2013,
- B. kryteria stosujące się do operacji, których zakres i charakter odpowiada działaniu „**Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**” PROW 2007-2013,
- C. kryteria stosujące się do operacji, których zakres i charakter odpowiada działaniu „**Odnowa i rozwój wsi**” PROW 2007-2013,
- D. kryteria stosujące się do operacji, których zakres i charakter odpowiada „**małym projektom**” w rozumieniu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Kryteria ogólne i kryteria szczegółowe, które będą stosowane w procesie oceny zgodności operacji z LSR, podane są poniżej.

Kryteria ogólne:

- czy operacja będzie realizowana na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju,
- czy wniosek sporządzono na obowiązującym formularzu,
- czy do wniosku załączono wszystkie dokumenty niezbędne do wyboru operacji, zgodnie z wykazem podanym w informacji o możliwości składania wniosku o pomoc za pośrednictwem LGD Kraina Trzech Rzek
- czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów ogólnych LSR,
- czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR,
- czy operacja jest zgodna z zakresem przedsięwzięcia planowanego w ramach LSR,

Kryteria szczegółowe:

- A. odnoszące się do operacji, których zakres i charakter odpowiada działaniu „**Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej**” PROW 2007-2013
 - czy wnioskodawca jest rolnikiem lub domownikiem w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników lub małżonkiem tego rolnika,
 - czy wnioskodawca jest nieprzerwanie ubezpieczony w pełnym zakresie na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników przez okres

co najmniej ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o przyznanie pomocy,

- czy wnioskodawca jest obywatelem państwa członkowskiego UE,
- czy wnioskodawca jest pełnoletni,
- czy wnioskodawca nie ukończył 60 roku życia,
- czy wnioskodawca nie wystąpił o przyznanie i nie przyznano mu renty strukturalnej w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 lub Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,
- czy przyznano płatność do gruntów rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego posiadanego przez rolnika, o którym mowa w pkt.1 za rok poprzedzający rok złożenia wniosku o pomoc,
- czy wnioskodawca nie rozpoczął realizacji operacji,
- czy wnioskowana wysokość pomocy nie przekracza kwoty 100 tys. zł.

B. odnoszące się do operacji, których zakres i charakter odpowiada działaniu „**Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**” PROW 2007-2013

Dla wnioskodawców będących osobą fizyczną:

- czy wnioskodawca podejmuje lub wykonuje we własnym imieniu działalność gospodarczą,
- czy wnioskodawca w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników,
- czy wnioskodawca w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych osiągał roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 mln euro
- czy wnioskodawca jest obywatelem państwa członkowskiego UE,
- czy wnioskodawca jest pełnoletni,
- czy wnioskodawca nie ukończył 60 roku życia,
- czy wnioskodawca nie podlega przepisom o ubezpieczeniu społecznym rolników w pełnym zakresie,
- czy wnioskodawca ma miejsce zamieszkania:
 - w przypadku osób świadczących usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa – w miejscowości należącej do gminy wiejskiej lub miejscowości gminy miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tys. mieszkańców lub gminy miejskiej liczącej do 5 tys. mieszkańców,
 - w przypadku osób podejmujących lub wykonujących inną działalność gospodarczą - w miejscowości należącej do gminy wiejskiej lub miejscowości gminy miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców lub gminy miejskiej liczącej do 5 tys. mieszkańców
- czy wnioskodawca w okresie ostatnich dwóch lat poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie pomocy nie miał przyznanej pomocy w ramach działania „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia” objętego Programem Operacyjnym :Kapitał Ludzki 2007-2013”,
- jeżeli operacja, którą zamierza realizować wnioskodawca, jest związana z nieruchomością, czy miejsce położenia tej nieruchomości znajduje się:

- w przypadku osób świadczących usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa – na obszarze objętym LSR,
 - w przypadku osób podejmujących lub wykonujących inną działalność gospodarczą – na obszarze objętym LSR, z wyłączeniem miast Oborniki i Murowana Goślina,
- czy wnioskodawca nie rozpoczął realizacji operacji.

Dla wnioskodawców będących osobą prawną lub jednostką organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej

- czy wnioskodawca wykonuje we własnym imieniu działalność gospodarczą,
 - czy wnioskodawca w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników,
 - czy wnioskodawca w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych osiągał roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 mln euro
 - czy wnioskodawca nie podlega przepisom o ubezpieczeniu społecznym rolników w pełnym zakresie,
 - czy wnioskodawca ma siedzibę lub oddział:
 - w przypadku grup producentów rolnych, wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw, organizacji producentów owoców i warzyw oraz podmiotów świadczących usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa – w miejscowości należącej do gminy wiejskiej lub miejscowości gminy miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tys. mieszkańców lub gminy miejskiej liczącej do 5 tys. mieszkańców,
 - w przypadku innych podmiotów - w miejscowości należącej do gminy wiejskiej lub miejscowości gminy miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców lub gminy miejskiej liczącej do 5 tys. mieszkańców'
 - czy wnioskodawca w okresie ostatnich dwóch lat poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie pomocy nie miał przyznanej pomocy w ramach działania „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia” objętego Programem Operacyjnym „Kapitał Ludzki 2007-2013”,
 - jeżeli operacja, którą zamierza realizować wnioskodawca, jest związana z nieruchomością, czy miejsce położenia tej nieruchomości znajduje się:
 - w przypadku grup producentów rolnych, wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw, organizacji producentów owoców i warzyw oraz podmiotów świadczących usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa – na obszarze objętym LSR,
 - w przypadku innych podmiotów – na obszarze objętym LSR, z wyłączeniem miasta Oborniki i miasta Murowana Goślina,
- g) czy wnioskodawca nie rozpoczął realizacji operacji.

C. odnoszące się do operacji, których zakres i charakter odpowiada działaniu „**Odnowa i rozwój wsi**” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

- czy wnioskodawca jest:
 - gminą
 - instytucją kultury dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego
 - osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, działającą na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania
 - organizacją pozarządową o statusie organizacji pożytku publicznego
- czy operacja będzie realizowana na obszarze objętym LSR z wyłączeniem miasta Oborniki i miasta Murowana Goślina,
- czy wysokość wnioskowanej kwoty wynosi co najmniej 25 tys. zł,

D. odnoszące się do operacji, których zakres i charakter odpowiada „**małym projektem**” w rozumieniu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Dla wnioskodawcy będącego osobą fizyczną:

- czy wnioskodawca jest obywatelem Polski lub innego państwa członkowskiego UE,
- czy wnioskodawca jest osobą pełnoletnią,
- czy wnioskodawca ma miejsce zamieszkania na obszarze objętym LSR lub wykonuje działalność gospodarczą na tym obszarze,
- czy całkowity planowany koszt operacji wynosi co najmniej 4,5 tys. zł,
- czy całkowity planowany koszt operacji wynosi nie więcej niż 100 tys. zł,
- czy wnioskowana wysokość pomocy nie przekracza kwoty 25 tys. zł,
- czy dotychczasowa pomoc przyznana wnioskodawcy ze środków na wdrażanie LSR, obejmująca operacje zrealizowane i operacje niezakończone, których zakres i charakter odpowiada „małym projektem” nie przekracza kwoty 100 tys. zł.

Dla wnioskodawcy nie będącego osobą fizyczną:

- czy wnioskodawca jest osobą prawną lub jednostką organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną,
- czy wnioskodawca ma siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzi działalność na tym obszarze,
- czy całkowity planowany koszt operacji wynosi co najmniej 4,5 tys. zł,
- czy całkowity planowany koszt operacji wynosi nie więcej niż 100 tys. zł,
- czy wnioskowana wysokość pomocy nie przekracza kwoty 25 tys. zł,
- czy dotychczasowa pomoc przyznana wnioskodawcy ze środków na wdrażanie LSR, obejmująca operacje zrealizowane i operacje niezakończone, których zakres i charakter odpowiada „małym projektem” nie przekracza kwoty 100 tys. zł.

Członek Rady może oddać głos za uznaniem operacji za zgodną z LSR tylko wtedy, gdy we wszystkich pytaniach pomocniczych udzielił odpowiedzi TAK (w pytaniach zawierających podpunkty – przynajmniej w jednym podpunkcie udzielił odpowiedzi TAK).

IX.5. Kryteria wyboru operacji

Ocena i wybór operacji będą dokonywane z zastosowaniem zróżnicowanych kryteriów, odpowiednich do typu operacji.

W odniesieniu do operacji odpowiadających warunkom przyznania pomocy w ramach działania „**Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej**” będą stosowane następujące kryteria wyboru:

- 1) Wysokość wnioskowanej kwoty pomocy:
 - do 40 tys. zł - 1 pkt
 - powyżej 40 tys. zł – 0 pkt
- 2) Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca, wynosi:
 - do 10 ha - 1 pkt
 - powyżej 10 ha – 0 pkt
- 3) Realizacja operacji przyczyni się do lepszego wykorzystania zasobów obszaru (maksymalnie 3 pkt.)
 - zasobów przyrodniczo-krajobrazowych – 1 pkt.
 - dziedzictwa historyczno-kulturowego – 1 pkt.
 - lokalnie wytwarzanych produktów rolnych - 1 pkt.
- 4) Liczba utworzonych miejsc pracy w wyniku realizacji operacji
 - utworzone jedno miejsce pracy - 0 pkt
 - utworzone dwa lub więcej miejsc pracy– 1 pkt
- 5) Innowacyjny charakter operacji (np. innowacyjny produkt, innowacyjna technologia, innowacyjna organizacja produkcji, innowacyjny sposób sprzedaży, produkcja lub usługi oparte na wiedzy i wysokich kwalifikacjach) – 2 pkt
- 6) Operacja przyczyni się do zainicjowania współpracy gospodarczej i zespołowego działania co najmniej trzech gospodarstw rolnych – 2 pkt
- 7) Wnioskodawca jest członkiem LGD Kraina Trzech Rzek – 2 pkt.

Kryterium **nr 1** wprowadza mechanizm ograniczający wysokość wnioskowanej kwoty pomocy – w efekcie posiadane przez LGD środki wystarczą na dofinansowanie większej liczby operacji.

Preferencje przyjęte w kryterium **nr 2** mają przyczynić się do przewyciężenia słabej strony obszaru, jaką jest duża liczba małych niedochodowych gospodarstw rolnych.

Kryterium **nr 3** przyjęto aby zachęcić przedsiębiorczych rolników do gospodarczego wykorzystania mocnej strony obszaru, jaką są cenne zasoby przyrodniczo-środowiskowe i historyczno-kulturowe oraz wysoka produkcja rolna.

Kryterium **nr 4** ma na celu przewyciężenia słabej strony obszaru, jaką jest problem bezrobocia ukrytego w małych gospodarstwach rolnych.

Kryterium **nr 5** przyjęto ze względu na potrzebę wzmocnienia słabej strony obszaru, jaką jest mała innowacyjność lokalnej gospodarki.

Kryterium **nr 6** przyjęto ze względu na potrzebę przełamania słabej strony obszaru, jaką jest niechęć rolników do działań zespołowych.

Kryterium **nr 7** ma na celu przyczynić się do przezwyciężenia słabych stron obszaru, jakimi są bierność dużej części mieszkańców i ich brak zainteresowania sprawami publicznymi oraz brak mechanizmów premiujących samoorganizację mieszkańców, ich aktywność społeczną i wzajemną współpracę.

W odniesieniu do operacji odpowiadających warunkom przyznania pomocy w ramach działania „**Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**” będą stosowane następujące kryteria oceny:

- 1) Wnioskowana kwota pomocy wynosi:
 - do 50 tys. zł – 1 pkt
 - powyżej 50 tys. zł – 0 pkt
- 2) Wielkość mikroprzedsiębiorstwa mierzona liczbą zatrudnionych osób:
 - od 1 do 2 osób – 1 pkt.
 - 3 lub więcej osób – 0 pkt.
- 3) Realizacja operacji przyczyni się do lepszego wykorzystania zasobów obszaru (maksymalnie 3 pkt.)
 - zasobów przyrodniczo-krajobrazowych – 1 pkt.
 - dziedzictwa historyczno-kulturowego – 1 pkt.
 - lokalnie wytwarzanych produktów rolnych - 1 pkt.
- 4) Innowacyjny charakter operacji (np. innowacyjny produkt, innowacyjna technologia, innowacyjna organizacja produkcji, innowacyjny sposób sprzedaży, produkcja lub usługi oparte na wiedzy i wysokich kwalifikacjach) – 2 pkt
- 5) Wnioskodawca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę na obszarze objętym LSR – 2 pkt.
- 6) Operacja przyczyni się do zainicjowania współpracy gospodarczej i zespołowego działania co najmniej trzech mikroprzedsiębiorców – 2 pkt
- 7) Wnioskodawca jest członkiem LGD Kraina Trzech Rzek – 2 pkt.

Kryterium **nr 1** wprowadza mechanizm ograniczający wysokość wnioskowanej kwoty pomocy – w efekcie posiadane przez LGD środki wystarczą na dofinansowanie większej liczby operacji.

Preferencje zawarte w kryterium **nr 2** przyjęto z myślą wykorzystania szansy, jaką jest wdrożenie mechanizmów promujących małą przedsiębiorczość i wzmacniających najmniejsze firmy.

Kryterium **nr 3** przyjęto aby zachęcić przedsiębiorców do gospodarczego wykorzystania mocnej strony obszaru, jaką są cenne zasoby przyrodniczo-środowiskowe i historyczno-kulturowe oraz wysoka produkcja rolna.

Kryterium **nr 4** przyjęto ze względu na potrzebę wzmocnienia słabej strony obszaru, jaką jest mała innowacyjność lokalnej gospodarki.

Kryterium **nr 5** przyjęto aby preferować przedsiębiorców stanowiących część społeczności lokalnej zamieszkującej obszar objęty strategią.

Kryterium **nr 6** przyjęto ze względu na potrzebę przełamania słabej strony obszaru, jaką jest niechęć przedsiębiorców do działań zespołowych.

Kryterium **nr 7** ma na celu przyczynić się do przezwyciężenia słabych stron obszaru, jakimi są bierność dużej części mieszkańców i ich brak zainteresowania sprawami publicznymi oraz brak mechanizmów premiujących samoorganizację mieszkańców, ich aktywność społeczną i wzajemną współpracę.

W odniesieniu do operacji odpowiadających warunkom przyznania pomocy w ramach działania „**Odnowa i rozwój wsi**” będą stosowane następujące kryteria oceny:

- 1) Wnioskowana kwota pomocy wynosi:
 - do 300 tys. zł - 1 pkt.
 - powyżej 300 tys. zł – 0 pkt.
- 2) Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi nie więcej niż 50% planowanych kosztów kwalifikowanych operacji – 1 pkt.
- 3) Realizacja operacji przyczyni się do zachowania lub wykorzystania czynników stanowiących mocne strony obszaru (maksymalnie 3 pkt.)
 - walorów przyrodniczo-krajobrazowych – 1 pkt.
 - dziedzictwa historyczno-kulturowego – 1 pkt.
 - integracji społeczności lokalnej, więzi środowiskowych i sąsiedzkich – 1 pkt
- 4) Realizacja operacji spowoduje wzrost aktywności społecznej mieszkańców – 2 pkt.
- 5) Wnioskodawca jest członkiem LGD Kraina Trzech Rzek – 2 pkt.
- 6) Wnioskodawca ma siedzibę na obszarze objętym LSR – 2 pkt.

Kryterium **nr 1** wprowadza mechanizm ograniczający wysokość wnioskowanej kwoty pomocy – w efekcie posiadane przez LGD środki wystarczą na dofinansowanie większej liczby operacji.

Kryterium **nr 2** ma na celu zachęcenie wnioskodawców do zwiększenie wkładu własnego, przez co zwiększy się liczba i skala operacji zrealizowanych w ramach wdrażania LSR.

Kryterium **nr 3** przyjęto aby zachęcić wnioskodawców do podejmowania działań polegających na zachowaniu i/lub wykorzystaniu mocnych stron obszaru, jakimi są cenne zasoby przyrodniczo-krajobrazowe, zasoby historyczno-kulturowe, wysoki poziom integracji społecznej oraz silne więzi środowiskowe i sąsiedzkie.

Kryterium **nr 4** i kryterium **nr 5** przyjęto w celu przewyciężenia słabych stron obszaru, jakimi są bierność dużej części mieszkańców i ich brak zainteresowania sprawami publicznymi oraz brak mechanizmów premiujących samoorganizację mieszkańców, ich aktywność społeczną i wzajemną współpracę.

Kryterium **nr 6** przyjęto aby preferować instytucje i organizacje stanowiące część społeczności lokalnej zamieszkującej obszar objęty strategią.

W odniesieniu do „**Małych projektów**” będą stosowane następujące kryteria oceny:

- 1) Wnioskowana kwota pomocy wynosi:
 - do 15 tys. zł - 1 pkt.
 - powyżej 15 tys. zł – 0 pkt.
- 2) Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi nie więcej niż 50% planowanych kosztów kwalifikowanych operacji – 1 pkt.
- 3) Realizacja operacji przyczyni się do zachowania lub wykorzystania czynników stanowiących mocne strony obszaru (maksymalnie 3 pkt.)
 - walorów przyrodniczo-krajobrazowych – 1 pkt.
 - dziedzictwa historyczno-kulturowego – 1 pkt.
 - integracji społeczności lokalnej, więzi środowiskowych i sąsiedzkich – 1 pkt

- 4) Realizacja operacji spowoduje wzrost aktywności społecznej mieszkańców – 2 pkt.
- 5) Wnioskodawca jest członkiem LGD Kraina Trzech Rzek – 2 pkt.
- 6) Wnioskodawca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę na obszarze objętym LSR – 2 pkt.

Kryterium **nr 1** wprowadza mechanizm ograniczający wysokość wnioskowanej kwoty pomocy – w efekcie posiadane przez LGD środki wystarczą na dofinansowanie większej liczby operacji.

Kryterium **nr 2** ma na celu zachęcenie wnioskodawców do zwiększenia wkładu własnego, przez co zwiększy się liczba i skala operacji zrealizowanych w ramach wdrażania LSR.

Kryterium **nr 3** przyjęto aby zachęcić wnioskodawców do podejmowania działań polegających na zachowaniu i/lub wykorzystaniu mocnych stron obszaru, jakimi są cenne zasoby przyrodniczo-krajobrazowe, zasoby historyczno-kulturowe, wysoki poziom integracji społecznej oraz silne więzi środowiskowe i sąsiedzkie.

Kryterium **nr 4** i kryterium **nr 5** przyjęto w celu przewyciężenia słabych stron obszaru, jakimi są bierność dużej części mieszkańców i ich brak zainteresowania sprawami publicznymi oraz brak mechanizmów premiujących samoorganizację mieszkańców, ich aktywność społeczną i wzajemną współpracę.

Kryterium **nr 6** przyjęto aby preferować instytucje i organizacje stanowiące część społeczności lokalnej zamieszkującej obszar objęty strategią.

IX.6. Procedura zmiany kryteriów wyboru operacji

Zgodnie z §33 statutu LGD „Kraina Trzech Rzek” prawo występowania z inicjatywą w sprawie zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji do finansowania posiada Rada. Sposób uregulowania tej sprawy wynikał z uznania, że Rada jest organem, który ma największą i stale aktualizowaną wiedzę o wnioskach składanych za pośrednictwem Stowarzyszenia. Dokonując oceny wniosków Rada na bieżąco weryfikuje adekwatność przyjętych kryteriów oraz ich skuteczność jako instrumentu pozwalającego wybrać operacje najlepiej przyczyniające się do rozwoju obszaru i osiągnięcia celów Lokalnej Strategii Rozwoju. Rada ma także stały kontakt z wnioskodawcami i z tego powodu ma dobre rozeznanie odnośnie opinii różnych środowisk lokalnych na temat stosowanych kryteriów wyboru operacji.

Jeżeli Rada uzna, że przyjęte przez LGD kryteria wyboru operacji nie spełniają oczekiwań i należy je zmodyfikować, zgłasza stosowny wniosek do Zarządu. Wniosek powinien zawierać propozycję nowych kryteriów wyboru operacji oraz uzasadnienie proponowanych zmian. Po otrzymaniu wniosku Zarząd jest zobowiązany przygotować projekt uchwały wraz z jej uzasadnieniem a następnie wystąpić z wnioskiem do instytucji wdrażającej o wyrażenie zgody na zmianę kryteriów wyboru operacji. Po konsultacji i uzyskaniu zgody instytucji wdrażającej Zarząd zwołuje Walne Zebranie Członków, które po przedstawieniu sprawy i dyskusji przeprowadza głosowanie nad wniesioną uchwałą. Ostatnim krokiem procedury zmiany kryteriów wyboru będzie zawarcie aneksu do umowy w sprawie realizacji lokalnej strategii rozwoju przez Stowarzyszenie LGD Kraina Trzech Rzek.

Rozdział X. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jego realizacji

Określając budżet LSR najpierw należy obliczyć wysokość środków publicznych, o które może ubiegać się LGD Kraina Trzech Rzek. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 wysokość tych środków zależy od liczby mieszkańców na stałe zameldowanych w dniu 31 grudnia 2006 roku na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju. Dla gmin będących członkami LGD Kraina Trzech Rzek liczby te wynoszą: Gmina Oborniki - 31 747 osób, Gmina Murowana Goślina - 15 808 osób, Gmina Ryczywół - 7 237 osób. Łącznie na obszarze objętym lokalną strategią LGD „Kraina Trzech Rzek” w dniu 31 grudnia 2006 roku było na stałe zameldowanych 54 792 mieszkańców, zatem wartość pomocy publicznej planowanej w budżecie LSR może wynosić:

Liczba mieszkańców x 148 zł = 54 792 x 148,00 = 8 109 216 zł

Na obliczoną wyżej kwotę składają się następujące pozycje:

- środki na wdrażanie lokalnej strategii rozwoju: 6 355 872 zł (116 zł na mieszkańca)
- środki na wdrażanie projektów współpracy: 164 376 zł (3 zł na mieszkańca)
- środki na funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania: 1 588 968 zł (29 zł na mieszkańca); na tę kwotę składają się:
 - środki na pokrycie kosztów bieżących LGD, których wysokość nie może przekroczyć 15% łącznej wartości pomocy publicznej planowanej w budżecie LSR = 15% x 8 109 216 = 1 216 382 zł
 - środki na działania LGD związane z nabywaniem umiejętności i aktywizacją, w wysokości 372 586 zł.

W odniesieniu do zaplanowanego w LSR projektu współpracy „Rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej obszarów wiejskich” przyjęto, że kwota refundacji na działania związane z przygotowaniem projektów współpracy wyniesie 20 000 zł, a kwota refundacji na realizację projektów współpracy wyniesie 144 376 zł.

Kalkulując budżet przyjęto następujące zależności między kwotą środków do refundacji, kwotą kosztów kwalifikowanych i kwotą kosztów całkowitych:

- w odniesieniu do operacji typu „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz operacji typu „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” kwota środków do refundacji będzie stanowić 50% kwoty kosztów kwalifikowanych, a kwota kosztów całkowitych ze względu na występujące koszty niekwalifikowane (np. podatek VAT, koszty kredytów) wyniesie 125% kwoty kosztów kwalifikowanych;
- w odniesieniu do operacji typu „Odnowa i rozwój wsi” kwota środków do refundacji będzie stanowić 75% kwoty kosztów kwalifikowanych, a kwota kosztów całkowitych wyniesie 100% kwoty kosztów kwalifikowanych;
- w odniesieniu do operacji typu „Mały projekt” kwota środków do refundacji będzie stanowić 70% kwoty kosztów kwalifikowanych, a kwota kosztów całkowitych wyniesie 100% kwoty kosztów kwalifikowanych;
- w odniesieniu do projektów współpracy, kosztów bieżących LGD oraz nabywania umiejętności i aktywizacji - kwota środków do refundacji będzie stanowić 100% kwoty kosztów kwalifikowanych, a kwota kosztów całkowitych wyniesie 100% kwoty kosztów kwalifikowanych.

Zamieszczone niżej tabele przedstawiają budżet w podziale na lata realizacji LSR oraz harmonogram realizacji przedsięwzięć planowanych w ramach LSR.

**Oszacowanie kwoty środków do refundacji dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR
LGD Kraina Trzech Rzek**

Budżet LSR dla każdego roku jego realizacji w okresie 2009-2015

Rok	Kategoria kosztu / wydatku	Działania osi 4 Leader											Razem Os 4
		4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 Wdrażanie projektów współpracy			4.31 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania			
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413	Przygotowanie projektów współpracy	Realizacja projektów współpracy	Razem 4.21	Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31	
2008-2009	całkowite	0	0	0	214 300	214 300	0	0	0	125 500	72 000	197 500	411 800
	kwalityfikowalne	0	0	0	214 300	214 300	0	0	0	125 500	72 000	197 500	411 800
	do refundacji	0	0	0	150 000	150 000	0	0	0	125 500	72 000	197 500	347 500
2010	całkowite	0	1 000 000	2 460 000	257 200	3 717 200	20 000	20 000	40 000	188 000	84 000	272 000	4 029 200
	kwalityfikowalne	0	800 000	2 460 000	257 200	3 517 200	20 000	20 000	40 000	188 000	84 000	272 000	3 829 200
	do refundacji	0	400 000	1 845 000	180 000	2 425 000	20 000	20 000	40 000	188 000	84 000	272 000	2 737 000
2011	całkowite	1 000 000	0	0	279 700	1 279 700	0	40 000	40 000	193 000	70 000	263 000	1 582 700
	kwalityfikowalne	800 000	0	0	279 700	1 079 700	0	40 000	40 000	193 000	70 000	263 000	1 382 700
	do refundacji	400 000	0	0	195 800	595 800	0	40 000	40 000	193 000	70 000	263 000	898 800
2012	całkowite	0	1 000 000	2 460 000	257 200	3 717 200	0	44 300	44 300	198 000	60 000	258 000	4 019 500
	kwalityfikowalne	0	800 000	2 460 000	257 200	3 517 200	0	44 300	44 300	198 000	60 000	258 000	3 819 500
	do refundacji	0	400 000	1 845 000	180 000	2 425 000	0	44 300	44 300	198 000	60 000	258 000	2 727 300
2013	całkowite	1 000 000	0	0	257 200	1 257 200	0	40 000	40 000	206 000	50 000	256 000	1 553 200
	kwalityfikowalne	800 000	0	0	257 200	1 057 200	0	40 000	40 000	206 000	50 000	256 000	1 353 200
	do refundacji	400 000	0	0	180 000	580 000	0	40 000	40 000	206 000	50 000	256 000	876 000
2014	całkowite	0	0	0	257 200	257 200	0	0	0	209 500	30 000	239 500	496 700
	kwalityfikowalne	0	0	0	257 200	257 200	0	0	0	209 500	30 000	239 500	496 700
	do refundacji	0	0	0	180 000	180 000	0	0	0	209 500	30 000	239 500	419 500
2015	całkowite	0	0	0	0	0	0	0	0	96 000	6 900	102 900	102 900
	kwalityfikowalne	0	0	0	0	0	0	0	0	96 000	6 900	102 900	102 900
	do refundacji	0	0	0	0	0	0	0	0	96 000	6 900	102 900	102 900
2008-2015	całkowite	2 000 000	2 000 000	4 920 000	1 522 800	10 442 800	20 000	144 300	164 300	1 216 000	372 900	1 588 900	12 196 000
	kwalityfikowalne	1 600 000	1 600 000	4 920 000	1 522 800	9 642 800	20 000	144 300	164 300	1 216 000	372 900	1 588 900	11 396 000
	do refundacji	800 000	800 000	3 690 000	1 065 800	6 355 800	20 000	144 300	164 300	1 216 000	372 900	1 588 900	8 109 000

Harmonogram realizacji przedsięwzięć planowanych w ramach LSR

Przedsięwzięcie	Typ operacji	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Przedsięwzięcie 1. Wieś ze znakiem Q	Odnowa i rozwój wsi		X		X			
	Małe projekty	X	X	X	X	X	X	
Przedsięwzięcie 2. Przedsiębiorczość w Krainie Trzech Rzek	Różnicowanie			X		X		
	Mikroprzedsiębiorczość		X		X			
	Małe projekty	X	X	X	X	X	X	
Przedsięwzięcie 3 Turystyka w Krainie Trzech Rzek	Różnicowanie			X		X		
	Mikroprzedsiębiorczość		X		X			
	Odnowa i rozwój wsi		X		X			
	Małe projekty	X	X	X	X	X	X	
	Projekty współpracy		X	X	X	X		

Rozdział XI. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR

Jak wspomniano w rozdziale I.2. zawierającym opis procesu budowania partnerstwa, w końcu 2007 roku z inicjatywy działaczy społecznych i samorządowych z gminy Oborniki podjęto działania mające na celu wdrożenie podejścia Leader na terenie Krainy Trzech Rzek. Równoległe z tworzeniem partnerstwa podjęto prace związane z przygotowaniem lokalnej strategii rozwoju dla obszaru obejmującego gminy, które zadeklarowały chęć przystąpienia do partnerstwa. Były to gminy Murowana Goślina, Oborniki i Ryczywół. Każda gmina wyznaczyła osobę koordynatora odpowiedzialnego za kontakty z pozostałymi gminami w sprawach dotyczących przygotowania do wdrażania Osi 4. Leader. W gminie Oborniki tą osobą była pani Renata Gembiał-Binkiewicz, w gminie Murowana Goślina pani Ewa Narankiewicz-Dzydzan, a w gminie Ryczywół pani Marta Kośmicka. W ten sposób powstał 3-osobowy zespół, który korzystając z pomocy wielu innych osób wykonał całość zadań związanych z opracowaniem strategii, od zbierania danych i informacji, poprzez organizowanie szkoleń, spotkań i warsztatów do ostatecznej redakcji i edycji tekstu.

Działania zespołu były prowadzone w sposób zapewniający jak najszerszy wpływ mieszkańców na kształt i treść strategii. Najważniejsze elementy strategii, w tym cele ogólne i szczegółowe LSR oraz przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach strategii zostały określone w oparciu o materiały wypracowane przez uczestników warsztatów strategicznych. Trzy warsztaty, po jednym dla każdej gminy przeprowadzono na początku maja 2008 roku.

Do udziału w spotkaniach, warsztatach strategicznych i grupach roboczych zapraszano szeroki krąg osób znanych ze swego zaangażowania w sprawy dotyczące ogółu mieszkańców. Informacje o spotkaniach były publikowane w taki sposób, aby dotarły do wszystkich mieszkańców, dzięki czemu każdy chętny mógł wziąć w nich udział. Na różnych etapach tej pracy uczestniczyło łącznie około 60 osób.

Ostateczna treść strategii została zaakceptowana uchwałą Zarządu podjętą po pozytywnym zaopiniowaniu LSR przez Radę Stowarzyszenia. Ta procedura zatwierdzenia LSR została uchwalona przez Walne Zebranie Członków na posiedzeniu w dniu 27 stycznia 2009 r. Strategia w przyjętym kształcie będzie realizowana przez LGD Kraina Trzech Rzek w przypadku zakwalifikowania Stowarzyszenia do wdrażania Osi 4 Leader.

W trakcie przygotowania LSR stosowane były różnorodne formy pracy i konsultacji społecznych. Obejmowały one między innymi:

- a) serię spotkań i warsztatów z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej; odbyły się one 6 maja i 14 lipca 2008 w gminie Oborniki, 7 maja i 15 lipca 2008 w gminie Ryczywół oraz 8 maja i 22 lipca 2008 w gminie Murowana Goślina;
- b) dwa sondaże przeprowadzone wśród mieszkańców; w pierwszym przeprowadzonym w okresie od początku sierpnia do końca września 2008 roku respondentów proszono o wskazanie jakiego rodzaju „małe projekty” i projekty odnowy wsi chcieliby zrealizować w swojej miejscowości lub gminie ramach wdrażania Osi 4 Leader; drugi sondaż przeprowadzony wśród liderów lokalnej społeczności we wrześniu 2008 roku był społeczną metodą identyfikacji mocnych i słabych stron obszaru oraz istniejących szans i zagrożeń dla jego rozwoju;
- c) prowadzenie punktów informacyjno-konsultacyjnych – w okresie lata i jesieni 2008 r. w każdym urzędzie gminy należącej do LGD Kraina Trzech Rzek mieszkańcy mogli uzyskać informacje na temat strategii i zgłosić wnioski

dotyczące jej treści. Punkty były prowadzone przez osoby wymienione na początku tego rozdziału, pełniące w ramach swoich obowiązków zawodowych funkcję koordynatorów odpowiedzialnych m.in. za kontakty z mieszkańcami w sprawach dotyczących przygotowania do wdrażania Osi 4. Leader. Ponadto od początku lutego do końca marca 2009 r. w każdej gminie będzie codziennie funkcjonował punkt informacyjno-konsultacyjny udzielający mieszkańcom szczegółowych informacji o Lokalnej Strategii Rozwoju i możliwościach, jakie wynikają dla mieszkańców w ramach jej wdrażania. Urządzenie i działalność tych punktów stanowi element projektu „Aktywizacja obszarów wiejskich - opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Kraina Trzech Rzek” realizowanego przez Gminę Oborniki wraz z Gminą Murowana Goślina i Gminą Ryczywół jako partnerami, który uzyskał dofinansowanie ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie 9.5 „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich”.

Rozdział XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

Proces wdrażania LSR

Lokalna Strategia Rozwoju Krainy Trzech Rzek jest dokumentem pisany nie tylko na użytek instytucji, która będzie dokonywać wyboru lokalnych grup działania do realizacji LSR. Jest to przede wszystkim dokument pisany dla mieszkańców obszaru, który zawiera koncepcję rozwoju obszaru i wykorzystania w tym celu środków Osi 4 Leader. Dokument ten stanowi propozycję i zaproszenie wszystkich mieszkańców obszaru do aktywnego włączenia się w planowane działania, których głównym koordynatorem będzie Stowarzyszenie LGD Kraina Trzech Rzek. Aby zachęcić jak największą część społeczności lokalnej do współdziałania przy wdrażaniu strategii, LGD Kraina Trzech Rzek podejmie opisane niżej działania.

1. Utworzenie strony internetowej LGD Kraina Trzech Rzek. Duży odsetek mieszkańców obszaru ma dostęp do Internetu, dlatego strona internetowa będzie stanowić dobry sposób upowszechniania informacji na temat wdrażania strategii. Projektowana strona internetowa Stowarzyszenia będzie zawierać aktualności, dokumenty, sprawozdania i raporty z działania LGD Kraina Trzech rzek, a także forum dyskusyjne. Na stronie internetowej będą ukazywać się ogłoszenia o naborze wniosków, wzory wniosków wraz z instrukcjami ich sporządzenia, wykazy złożonych wniosków, wykazy wniosków wybranych przez LGD do dofinansowania oraz wszystkie decyzje podjęte przez Radę. Mieszkańcy obszaru będą mogli poprzez Internet zadawać pytania i uzyskać wyjaśnienia dotyczące wdrażania LSR, możliwości i warunków uzyskania pomocy na realizację operacji itp. Odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania będą dostępne dla wszystkich użytkowników strony internetowej.
2. Przeprowadzenie spotkań informacyjno-szkoleniowych, których celem będzie zapoznanie mieszkańców z treścią Lokalnej Strategii Rozwoju oraz możliwościami i warunkami uzyskania pomocy na realizację operacji. Akcja informacyjna będzie nasiloną w okresie po wyborze LGD do realizacji LSR, a także przed każdym ogłoszeniem naboru wniosków. Spotkania będą prowadzone w sposób zachęcający uczestników do udziału w procesie wdrażania LSR, w szczególności poprzez przygotowanie wniosków o pomoc na operacje, które mogą być dofinansowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju. Aby umożliwić przygotowanie wniosku dość licznej grupie osób nie mających doświadczenia w tym zakresie, LGD Kraina Trzech Rzek będzie organizować szkolenia i warsztaty umożliwiające nabycie potrzebnej wiedzy.
3. Wydawanie i dystrybucja materiałów zawierających informacje na temat działalności LGD i wdrażania LSR. Materiały będą wydawane w miarę potrzeby, co najmniej raz do roku i będą zawierać informacje (w tym finansowe) o działalności LGD, zapowiedzi naboru wniosków oraz informacje o wynikach przeprowadzonych naborów, a także inne wiadomości o realizacji strategii.
4. Publikacja ogłoszeń w urzędach gmin. Tablice ogłoszeń w urzędach gmin są tradycyjnym sposobem informowania mieszkańców. Ten sposób informowania będzie stosowany w szczególności przy każdym naborze wniosków. W ogłoszeniach będą podawane informacje o możliwościach i warunkach uzyskania pomocy oraz o pomocy udzielanej przez LGD Kraina Trzech Rzek w zakresie przygotowania wniosku.
5. Prowadzenie punktu konsultacyjno-doradczego. W ramach biura LGD będzie prowadzony punkt konsultacyjno-doradczy, w którym zainteresowani będą mogli otrzymać szczegółowe informacje i wyjaśnienia dotyczące działalności LGD,

wdrażania LSR oraz możliwości i warunków uzyskania pomocy na realizację operacji. Osoby i organizacje mające małe doświadczenie w przygotowaniu wniosku będą mogły uzyskać bezpłatną pomoc w zaprojektowaniu operacji lub sporządzeniu wniosku.

Aby zapewnić jak największy udział społeczności lokalnej w procesie wdrażania LSR, w działaniach informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez LGD Kraina Trzech Rzek będą także wykorzystywane media lokalne, np. Biuletyn Samorządowy Miasta i Gminy Murowana Goślina, Gazeta Powiatowa Ziemia Obornicka oraz Magazyn Gośliński.

Opisane wyżej działania informacyjne będą zawierać zaproszenie do bezpośredniego kontaktu z biurem LGD. W godzinach pracy biura zainteresowani będą mogli otrzymać informacje i wyjaśnienia dotyczące działalności LGD, a także uzyskać wgląd w materiały dokumentujące działalność LGD, w tym protokoły z posiedzeń zarządu i posiedzeń organu decyzyjnego. Biuro LGD będzie także przyjmować wnioski i postulaty składane przez mieszkańców dotyczące wdrażania LSR. Wnioski będzie można także przesłać do LGD listownie i pocztą elektroniczną.

Proces aktualizacji LSR

Co roku, począwszy od 2011 roku Zarząd LGD Kraina Trzech Rzek będzie dokonywał analizy stanu wdrażania strategii. Analiza będzie dotyczyć:

- poziomu osiągnięcia celów strategii,
- osiągnięcia zakładanych w LSR wskaźników realizacji przedsięwzięć,
- zgodności przyjętej strategii z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców,
- realizacji zaplanowanego budżetu i harmonogramu realizacji przedsięwzięć.

Podstawą analizy będą sprawozdania z realizacji strategii, a także wszelkie uwagi, wnioski i opinie mieszkańców dotyczące analizowanych problemów, zgłoszone listownie lub pocztą elektroniczną do biura LGD, wyrażone na forum internetowym, w trakcie spotkań, w artykułach prasowych i w innych formach.

Jeżeli przeprowadzona analiza wykaże, że istnieją problemy związane z procesem wdrażania strategii lub że ten proces jest krytycznie oceniany przez społeczność lokalną, Zarząd będzie zobligowany podjąć działania zmierzające do aktualizacji LSR. Szeroki udział partnerów LGD i mieszkańców obszaru w procesie aktualizacji LSR zostanie zapewniony poprzez stosowanie podobnych form konsultacji społecznych, zbierania informacji i tworzenia nowych propozycji, jak miało to miejsce w procesie przygotowania strategii. Dotyczy to w szczególności:

- przeprowadzenia spotkań i warsztatów z udziałem mieszkańców oraz organizowania otwartych spotkań i debat publicznych,
- uruchomienia forum internetowego służącego do zbierania uwag i wniosków oraz konsultowania nowych propozycji dotyczących zmian LSR,
- przeprowadzenia sondażu społecznego w celu zebrania opinii mieszkańców w kwestii zakresu i rodzaju zmian, jakie należy wprowadzić w Lokalnej Strategii Rozwoju,
- uruchomienia punktu konsultacyjnego, w którym wszyscy zainteresowani będą mogli otrzymać szczegółowe informacje i wyjaśnienia dotyczące procesu aktualizacji LSR oraz składać uwagi i propozycje w tym zakresie,
- tworzenie grup roboczych z udziałem zainteresowanych mieszkańców i ekspertów.

Ostateczną decyzję w sprawie aktualizacji i zmian LSR będzie podejmować Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia LGD Kraina Trzech Rzek.

Rozdział XIII. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej

Ewaluacja działalności LGD Kraina Trzech Rzek będzie ważnym elementem towarzyszącym realizacji LSR, w dużym stopniu powiązany z procesem jej aktualizacji, opisanym w poprzednim rozdziale.

Ewaluacja będzie dokonywana przez Zarząd Stowarzyszenia po zakończeniu każdego roku kalendarzowego. Będzie ona wykonywana siłami własnymi LGD Kraina Trzech Rzek, jednak w przypadku, gdy zajdzie potrzeba przeprowadzenia badań wymagających profesjonalnego przygotowania, część zadań związanych z ewaluacją Zarząd będzie mógł zlecić do wykonania ekspertom zewnętrznym.

Ewaluacja będzie obejmować zagadnienia dotyczące efektywności wdrażania LSR, w szczególności:

- wpływu przyjętych procedur oceny i wyboru operacji na osiągnięcie zakładanych celów strategii,
- poziomu realizacji wskaźników zakładanych dla poszczególnych przedsięwzięć,
- stopnia realizacji przedsięwzięć planowanych w ramach LSR (ilość i rodzaj zrealizowanych operacji w stosunku do planów oraz ilość wydatkowanych środków w stosunku do planu),
- wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie przyjętych celów ogólnych i celów szczegółowych strategii.

Podstawową metodą dokonania oceny wdrażania LSR będzie analiza rocznych raportów i sprawozdań z działalności LGD, protokołów z posiedzeń Rady oraz sprawozdań z realizacji operacji wybranych do finansowania przez LGD. W procesie ewaluacji będą także wykorzystywane uwagi, wnioski i opinie mieszkańców dotyczące analizowanych aspektów wdrażania LSR. Będą one zgłaszane w ramach różnych form komunikowania się LGD Kraina Trzech Rzek ze społecznością lokalną, opisanych w poprzednim rozdziale. Trzecią metodą zbierania informacji służących dokonaniu ewaluacji będą badania ankietowe przeprowadzane wśród partnerów LGD oraz wśród beneficjentów operacji dofinansowanych w ramach LSR.

Ewaluacja będzie także obejmować zagadnienia związane z jakością partnerstwa oraz sprawnością funkcjonowania LGD takich jak ilościowy rozwój partnerstwa, aktywność członków LGD, funkcjonowanie organów LGD, działalność biur LGD i efektywność pracy poszczególnych pracowników, skuteczność stosowanych procedur, sprawność przepływu informacji i sprawności podejmowania decyzji. Ważnym elementem ewaluacji będzie badanie społecznego odbioru LGD Kraina Trzech Rzek, poziomu akceptacji i społecznego zaufania oraz postrzegania przez mieszkańców roli i wpływu LGD na rozwój obszaru.

Przygotowany przez Zarząd raport z ewaluacji, zawierający wnioski i rekomendacje dotyczące poprawy działalności LGD będzie przedmiotem debaty podczas Walnego Zebrania Członków. Zgodnie z zasadą jawności działania LGD Kraina Trzech Rzek będzie on także podany do wiadomości publicznej poprzez opublikowanie na stronie internetowej partnerstwa.

Wyniki ewaluacji będą wykorzystywane przez Walne Zebranie Członków i Zarząd do podejmowania decyzji w sprawie:

- reorganizacji biura LGD (np. zmiany liczby lub rodzaju stanowisk, zmiany zakresu obowiązków na poszczególnych stanowiskach, zmiany warunków techniczno-lokalowych),
- zmian funkcjonowania LGD (np. zmiany procedur, regulaminów, a nawet zmiany statutu LGD),
- aktualizacji i zmian w LSR w sposób opisany w poprzednim rozdziale,
- prowadzenia polityki kadrowej (np. dokonanie zmian kadrowych, stosowanie środków motywacyjnych, przyznawanie nagród dla personelu biura),
- prowadzenia polityki promocyjnej LGD, poszerzania składu LGD oraz podejmowania działań integrujących partnerstwo,
- zmian personalnych w składzie organów LGD (np. odwołania członków Zarządu lub Rady).

Rozdział XIV. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Opracowując LSR starano się, aby planowane w jej ramach cele i przedsięwzięcia były komplementarne w stosunku do zamierzeń zawartych w obowiązujących dokumentach planistycznych przyjętych na poziomie lokalnym (gminy i powiatu), regionalnym i krajowym. Takie podejście pozwoli uzyskać efekt synergii, a tym samym wysoką efektywność procesu wdrażania strategii i dynamiczny rozwój Krainy Trzech Rzek.

Powiązania i związki zachodzące pomiędzy celami LSR oraz celami i działaniami zawartymi w innych dokumentach planistycznych są opisane poniżej.

Powiązania i związki między LSR i strategiami (planami rozwoju lokalnego) gmin będących członkami LGD Kraina Trzech Rzek

Strategie/plany rozwoju lokalnego gmin	LSR
Strategie rozwoju wszystkich gmin wchodzących w skład LGD Kraina Trzech Rzek oraz ich wieloletnie plany inwestycyjne zakładają rozbudowę i modernizację obiektów społeczno-kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych.	CEL OGÓLNY 1: „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich” <ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja obiektów społeczno-kulturalnych • Zwiększenie liczby i poprawa standardu obiektów sportowo-rekreacyjnych
Strategie rozwoju wszystkich gmin wchodzących w skład LGD Kraina Trzech Rzek zakładają działania wspierające rozwój przedsiębiorczości i modernizację gospodarstw rolnych	CEL OGÓLNY 2: Rozwój gospodarki lokalnej <ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie sektora mikroprzedsiębiorstw • Dywersyfikacja dochodów w gospodarstwach rolnych
Strategie rozwoju wszystkich gmin wchodzących w skład LGD Kraina Trzech Rzek zakładają działania na rozwoju turystyki, agroturystyki i rekreacji obejmujące rozbudowę małej infrastruktury turystycznej, remonty obiektów zabytkowych oraz promocję atrakcji turystycznych obszaru.	CEL OGÓLNY 3: Wzrost potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru <ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej • Rewitalizacja obiektów zabytkowych • Promocja walorów rekreacyjno-turystycznych obszaru

Powiązania i związki między LSR i Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko

PO Infrastruktura i Środowisko	LSR
Priorytet V: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych Działanie 5.4 Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, w tym różnorodności biologicznej.	CEL OGÓLNY 3: Wzrost potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru <ul style="list-style-type: none"> • Ochrona zasobów przyrodniczych obszaru
Priorytet XI: Kultura i dziedzictwo kulturowe Działanie 11.1 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym Działanie 11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym	CEL OGÓLNY 3: Wzrost potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja obiektów zabytkowych

Powiązania i związki między LSR i Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym

WRPO	LSR
<p>Priorytet I Konkurencyjność przedsiębiorstw Poprawa warunków dla zwiększenia konkurencyjności regionalnych przedsiębiorstw na rzecz wzrostu i zatrudnienia</p>	<p>CEL OGÓLNY 2: Rozwój gospodarki lokalnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie sektora mikroprzedsiębiorstw • Tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy
<p>Priorytet III Środowisko przyrodnicze Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi regionu</p>	<p>CEL OGÓLNY 3: Wzrost potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrona zasobów przyrodniczych obszaru
<p>Priorytet V Infrastruktura dla kapitału ludzkiego Rozwój kapitału ludzkiego oraz wzmocnienie spójności społecznej regionu na rzecz wzrostu zatrudnienia</p>	<p>CEL OGÓLNY 1: „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców <p>CEL OGÓLNY 2: Rozwój gospodarki lokalnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy
<p>Priorytet VI Turystyka i środowisko kulturowe Wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego dla zwiększenia atrakcyjności regionu</p>	<p>CEL OGÓLNY 3: Wzrost potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja obiektów zabytkowych • Rozbudowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej • Ochrona zasobów przyrodniczych obszaru • Promocja walorów rekreacyjno-turystycznych obszaru

Powiązania i związki między LSR i Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki

PO Kapitał Ludzki	LSR
<p>Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących Cel szczegółowy 1: Rozwój i poprawa funkcjonowania systemowego wsparcia adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw</p>	<p>CEL OGÓLNY 1: „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców
<p>Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich Cel szczegółowy 3: Zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich)</p>	<p>CEL OGÓLNY 2: Rozwój gospodarki lokalnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy
<p>Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki Cel szczegółowy 1: Rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły</p>	<p>CEL OGÓLNY 2: Rozwój gospodarki lokalnej Tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy</p>

roboczej	
Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach Cel szczegółowy 1: Zmniejszenie nierówności w upowszechnieniu edukacji, szczególnie pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi	CEL OGÓLNY 1: „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich” <ul style="list-style-type: none"> Wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców

Powiązania i związki między LSR i Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka

PO Innowacyjna Gospodarka	LSR
Oś priorytetowa 3. – Kapitał dla innowacji a) zwiększenie liczby przedsiębiorstw działających na bazie innowacyjnych rozwiązań b) zwiększenie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć innowacyjnych	CEL OGÓLNY 2: Rozwój gospodarki lokalnej <ul style="list-style-type: none"> Wzmocnienie sektora mikroprzedsiębiorstw
Oś priorytetowa 6. – Polska gospodarka na rynku międzynarodowym Poprawa wizerunku Polski jako atrakcyjnego partnera gospodarczego, miejsca nawiązywania wartościowych kontaktów handlowych, lokowania inwestycji, prowadzenia działalności gospodarczej oraz rozwoju usług turystycznych.	CEL OGÓLNY 2: Rozwój gospodarki lokalnej <ul style="list-style-type: none"> Wzmocnienie sektora mikroprzedsiębiorstw
Oś priorytetowa 7. –Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego. Stwarzanie warunków do zwiększenia wydajności i konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia w gospodarce opartej na wiedzy, poprzez szeroko zakrojone działania wspierające budowę i rozwój społeczeństwa informacyjnego	CEL OGÓLNY 1: „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich” <ul style="list-style-type: none"> Wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców

Rozdział XV. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR

W okresie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, która będzie finansowana ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, LGD Kraina Trzech Rzek zamierza ubiegać się także o środki z innych programów na realizację projektów, przedsięwzięć i operacji komplementarnych do tych, które są przewidziane w ramach LSR. Zakres tematyczny tych projektów/przedsięwzięć/operacji oraz przewidywane źródła ich finansowania przedstawia poniższa tabela.

Zakres tematyczny projektów/przedsięwzięć/operacji	Planowane źródło finansowania
Tworzenie nowych, innowacyjnych typów produktów i usług turystycznych oraz tworzenie systemu informacji turystycznej	PO Innowacyjna Gospodarka, Oś priorytetowa 6 – Polska gospodarka na rynku międzynarodowym
Wsparcie systemu kompleksowych usług świadczonych przez instytucje na rzecz przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą	PO Kapitał Ludzki, Priorytet II, cel szczegółowy 1: Rozwój i poprawa funkcjonowania systemowego wsparcia adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw
Działania na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich	PO Kapitał Ludzki, Priorytet VII, cel szczegółowy 1: Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Rozwój usług doradczych dla MSP funkcjonujących na terenach wiejskich	WRPO, Priorytet I Konkurencyjność przedsiębiorstw
Ochrona cennego dziedzictwa przyrodniczego	WRPO, Priorytet II Środowisko przyrodnicze
Tworzenie nowych produktów turystycznych i ich promocja	WRPO, Priorytet VI Turystyka i środowisko kulturowe
Aktywizacja działalności społeczno-kulturalnej na obszarach wiejskich	WRPO, Priorytet VI Turystyka i środowisko kulturowe
Realizacja programów edukacyjnych związanych z podnoszeniem świadomości mieszkańców o walorach przyrodniczych obszaru i sposobach jego ochrony	Norweski Mechanizm Finansowy/Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ochrona dziedzictwa kulturowego i społeczno-kulturalna aktywizacja mieszkańców	Norweski Mechanizm Finansowy/Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Aby nie dopuścić do nakładania się pomocy uzyskanej przez LGD Kraina Trzech Rzek w ramach PROW z pomocą uzyskaną z innych programów stosowane będą następujące mechanizmy zabezpieczające:

- każda umowa o pracę zawierana przez LGD Kraina Trzech Rzek będzie sporządzona w sposób respektujący następujące zasady:
 - wykaz obowiązków i zadań musi być sporządzony w rozbiu i ze wskazaniem poszczególnych projektów/operacji/przedsięwzięć realizowanych przez LGD Kraina Trzech Rzek z pomocą środków pochodzących z budżetu UE, na rzecz których te obowiązki i zadania są wykonywane;
 - umowa musi odrębnie określać czas pracy przeznaczony na wykonanie obowiązków i zadań odnoszących się do poszczególnych projektów/operacji/przedsięwzięć realizowanych przez LGD Kraina Trzech Rzek z pomocą środków pochodzących z budżetu UE. Łączny wymiar czasu

- pracy nie może przekroczyć wielkości maksymalnych dopuszczonych w Kodeksie Pracy;
- wysokości wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę musi być określona w rozbiciu na składowe i ze wskazaniem poszczególnych projektów/operacji/przedsięwzięć realizowanych przez LGD Kraina Trzech Rzek z pomocą środków pochodzących z budżetu UE, z budżetu których dana składowa wynagrodzenia jest finansowana.
 - Na każdym dokumencie księgowym stanowiącym dowód poniesienia kosztów muszą być w sposób trwały umieszczone informacje o tym, że środków jakiego programu te koszty zostały pokryte. W przypadku kosztu współfinansowanego z dwóch lub więcej programów musi być podana informacja o tym, jaką część tego kosztu (w wartości względnej i bezwzględnej) finansują poszczególne programy. Poza tym sposób podziału kosztu między poszczególne programy powinien być merytorycznie uzasadniony.
 - LGD utworzy odrębne rachunki bankowe do obsługi każdego projektu/operacji/przedsięwzięcia realizowanego przez LGD Kraina Trzech Rzek z pomocą środków pochodzących z budżetu UE;
 - Każdy projekt/operacja/przedsięwzięcie realizowane przez LGD Kraina Trzech Rzek z pomocą środków pochodzących z budżetu UE będzie miał wyznaczoną osobę bezpośrednio odpowiedzialną za jego wykonanie i prawidłowe wydatkowanie środków.
 - Zarząd LGD zapewni dobry przepływ informacji między zespołami realizującymi różne projekty/operacje/przedsięwzięcia, na przykład organizując co najmniej raz w miesiący narady robocze z udziałem wszystkich osób odpowiedzialnych za ich wykonanie,
 - Każdy wniosek o pomoc, przygotowywany przez LGD, będzie zawierał analizę ryzyka w zakresie możliwości nakładania się tej pomocy z pomocą, którą LGD uzyskało wcześniej z PROW lub innych programów finansowanych ze środków UE oraz propozycje mechanizmów, które należy zastosować w celu uniemożliwienia nakładania się pomocy.

Rozdział XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Realizacja Lokalnej Strategii Działania Krainy Trzech Rzek przyczyni się do rozwoju regionu, gdyż cele i przedsięwzięcia przewidziane w LSR są zbieżne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku:

- Celem operacyjnym 1.1 „Poprawa stanu środowiska i racjonalnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi” – ten cel realizuje Przedsięwzięcie 3 „Turystyka i rekreacja w Krainie Trzech Rzek”, które przewiduje odnawianie, zabezpieczanie i oznakowanie miejsc stanowiących cenne dziedzictwo przyrodnicze;
- Celem operacyjnym 1.3. „Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego” – ten cel realizuje Przedsięwzięcie 3 „Turystyka i rekreacja w Krainie Trzech Rzek”, w ramach których będą odnawiane obiekty zabytkowe;
- Celem operacyjnym 2.1. „Wzmocnienie gospodarstw rolnych oraz gospodarki żywnościowej” - ten cel realizuje Przedsięwzięcie 2 „Przedsiębiorczość w Krainie Trzech Rzek”, które przewiduje pomoc dla gospodarstw rolnych na podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej;
- Celem operacyjnym 2.2. „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw” - ten cel realizuje Przedsięwzięcie 2 „Przedsiębiorczość w Krainie Trzech Rzek”, które przewiduje pomoc dla mikroprzedsiębiorstw;
- Celem operacyjnym 2.4. „Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu” - ten cel realizuje Przedsięwzięcie 3 „Turystyka i rekreacja w Krainie Trzech Rzek”, które przewiduje działania zwiększające turystyczną atrakcyjność obszaru i rozwój branży turystyczno-rekreacyjnej;
- Celem operacyjnym 3.3. „Rozwój przedsiębiorczości i promocja samozatrudnienia” - ten cel realizuje Przedsięwzięcie 2 „Przedsiębiorczość w Krainie Trzech Rzek”, które przewiduje wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy;
- Celem operacyjnym 4.6. „Budowa kapitału społecznego” - ten cel realizuje Przedsięwzięcie 1 „Wieś ze znakiem Q”, które przewiduje działania aktywizujące i integrujące społeczność lokalną;
- Celem operacyjnym 4.7. „Wzrost udziału sportu i rekreacji w życiu mieszkańców regionu” - ten cel realizuje Przedsięwzięcie 1 „Wieś ze znakiem Q”, które przewidują budowę i modernizację obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz organizację imprez sportowo-rekreacyjnych;

Z dokonanego porównania wynika, że realizacja LSR jest zgodna z oficjalnie przyjętą i realizowaną przez władze regionu strategią rozwoju województwa i przyczynia się do osiągnięcia założonych w niej celów.

Rozdział XVII. Informacja o załączanych do LSR załącznikach